

ผลการดำเนินงานโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ
กรณีโรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภูเก็ต

The research project of health promoting school :

The case study of Bann Ao-Por School, Phuket Education Service Area Office

นายชลิต กันธานนท์

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2552

ผลการดำเนินงานโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ
กรณีโรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภูเก็ต

นายชลิต คັນธานนท์

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2552

**The research project of health promoting school :
The case study of Bann Ao-Por School, Phuket Education Service Area Office**

Chalit Kuntanon

**A Thematic Paper Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Education Management
Graduate School, Dhurakij Pundit University**

2009

กิตติกรรมประกาศ

ผลการดำเนิน โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ฉบับนี้ เป็นการติดตามผลการประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ของโรงเรียนบ้านอ่าวปอ หลังจากที่ได้เริ่มดำเนินโครงการ เมื่อปี พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา และมีการพัฒนามาเรื่อยๆจนถึงปัจจุบัน โรงเรียนบ้านอ่าวปอ ยังปฏิบัติโครงการนี้อยู่ เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียน บุคลากรในโรงเรียน รวมถึงการพัฒนาโรงเรียนอีกด้วย ทั้งนี้ การวิจัยผลการดำเนินงาน ฉบับนี้ จะสำเร็จลุล่วงไม่ได้เลยถ้าขาด บุคคลต่อไปนี้ ก่อนอื่นต้องขอขอบพระคุณ ท่านรองศาสตราจารย์ ดร.กล้า ทองขา ว และอาจารย์โชติ แยมแสง ที่คอยควบคุมคุณภาพ คอยแนะนำ ดูแลข้อผิดพลาด และให้โอกาสผู้วิจัยได้ปรับปรุงจนประสบผลสำเร็จ ขอขอบพระคุณคณาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ที่กรุณาช่วยตรวจสอบ และพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ขอขอบพระคุณชาวบ้านในเขตโรงเรียนบ้านอ่าวปอทุกท่าน ที่มีความกรุณาช่วยให้ข้อมูล และขอขอบพระคุณคณะครูอาจารย์ โรงเรียนบ้านอ่าวปอ ที่ให้ข้อมูลและช่วยกันปฏิบัติงาน ตามโครงการในการพัฒนาโรงเรียนบ้านอ่าวปอ เข้าสู่กระบวนการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

สุดท้ายขอให้คุณพระศรีรัตนไตร ช่วยดลบันดาลให้ทุกท่านที่กล่าวมาข้างต้น มีความสุข สมหวัง ขอให้สิ่งที่ดีบังเกิดแก่ทุกท่านด้วยเทอญ

ชลิต คันทานนท์

สารบัญ

หน้า	
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๗
กิตติกรรมประกาศ.....	๗
สารบัญตาราง.....	๗
สารบัญภาพ.....	๗
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	2
1.3 คำถามการวิจัย.....	3
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
1.6 นิยามศัพท์.....	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา.....	5
2.2 การบริหารการศึกษา.....	7
2.3 ยุทธศาสตร์การบริหาร.....	9
2.4 กระบวนการบริหาร.....	11
2.5 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินโครงการ.....	15
2.6 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ.....	27
2.7 บริบททั่วไปของโรงเรียนบ้านอ่าวปอ.....	43
2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	51

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า	
3	วิธีการวิจัย.....	56
	3.1 การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	56
	3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	57
	3.3 การสร้างเครื่องมือ.....	57
	3.4 วิธีการเก็บข้อมูล.....	58
	3.5 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้.....	58
	3.6 เกณฑ์การประเมินค่าเฉลี่ย.....	58
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
	4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
5	สรุปผล และข้อเสนอแนะ.....	67
	5.1 สรุปผลการประเมิน.....	67
	5.2 ประโยชน์ที่ได้รับ.....	69
	5.3 อภิปรายผล.....	70
	5.4 ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป.....	71
	บรรณานุกรม.....	72
	ภาคผนวก.....	76
	ประวัติผู้วิจัย.....	81

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 จำนวนบุคลากร จำแนกตามระดับ วุฒิทางการศึกษา และวิชาเอกวิชาโท.....	45
2.2 จำนวนนักเรียนห้องเรียนจำแนกตามระดับการศึกษา.....	47
4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	59
4.2 กระบวนการดำเนินงาน โครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ.....	60
4.3 ระดับความคิดเห็นต่อผลการดำเนินงานต่อ โครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ.....	61
4.4 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	62
4.5 ระดับความพึงพอใจต่อโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ.....	62
4.6 ระดับความคิดเห็นต่อโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ.....	63
4.7 ผลการเก็บข้อมูลจากผู้ปกครองข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	64
4.8 ระดับความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานตาม โครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ..	64
4.9 ระดับความคิดเห็นต่อผลการดำเนินงานต่อ โครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ.....	65

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 รูปแบบการประเมินที่ยึดจุดมุ่งหมายของไทเลอร์.....	23
2.2 รูปแบบการประเมินที่สนองความต้องการของสटक.....	24
2.3 รูปแบบการประเมินที่ช่วยในการตัดสินใจของสต๊อฟเฟิลบีม.....	26
2.4 กระบวนการในการเข้าสู่การรับรองเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ.....	40
2.5 ระบบโครงสร้างการบริหารโรงเรียน.....	46

หัวข้อสารนิพนธ์	ผลการดำเนินงาน โครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ กรณี โรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากู๋เก็ด
ชื่อผู้เขียน	ชลิต คันธานนท์
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์โชติ เข้มแสง
สาขาวิชา	การจัดการการศึกษา
ปีการศึกษา 2555	2

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัย ผลของ โครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากู๋เก็ด มีวัตถุประสงค์ของโครงการ 3 ประการคือ 1.เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ กรณีโรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากู๋เก็ด 2.เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ กรณีโรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากู๋เก็ด 3.เพื่อศึกษาประโยชน์ และข้อเสนอแนะการดำเนินงานโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ กรณีโรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากู๋เก็ด ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินครั้งนี้ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการฯทุกคนโดยใช้แบบสอบถามการเก็บข้อมูลโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จำแนกกลุ่มตัวอย่าง ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ นักเรียน ครู และเจ้าหน้าที่ผู้ปกครอง โดยสรุปผลการประเมินของแต่ละกลุ่มได้ดังต่อไปนี้

นักเรียน

ทั้งหมด 165 คน เป็นเพศชาย จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 44.80 และเป็นเพศหญิง จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 55.20

มีความคิดเห็นว่า กระบวนการดำเนินงานโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ กรณีโรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากู๋เก็ด มีความพึงพอใจ มากที่สุดคือผลการดำเนินงานโครงการ นำไปสู่การแก้ไขปัญหาของ ประชาชนในท้องถิ่นและการรายงานผลการดำเนินงานของโครงการให้ประชาชนรับทราบ รองลงมาคือการประชาสัมพันธ์ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้ข้อมูลโครงการ น้อยที่สุดคือ มีการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วม และ แสดงความคิดเห็นต่อโครงการครั้งนี้

ผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ กรณีโรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากู๋เก็ด มีความคิด เห็นว่าการจัดโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ครั้งนี้ช่วยส่งเสริม ให้นักเรียนออกกำลังกายสม่ำเสมอและตรวจสุขภาพ

ประจำปี อยู่ในระดับสูงที่สุดรองลงมาคือ การจัดโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ครั้งนี้ช่วยส่งเสริม ให้นักเรียนมีสำนึกต่อส่วนรวมร่วมสร้างสรรค์สังคม และน้อยที่สุดคือ การจัดโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ครั้งนี้ช่วยส่งเสริม ให้นักเรียนได้พัฒนาพฤติกรรมและสุขภาพตามสุขภาพบัญญัติแห่งชาติ

ครูและเจ้าหน้าที่

จำนวนทั้งหมด 16 คน เป็นเพศชาย จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 และเป็นเพศหญิง จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00

มีความคิดเห็นว่า กระบวนการดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ กรณีโรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากู๋เก็ด มีความความพึงพอใจมากที่สุด คือการประชาสัมพันธ์ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้ข้อมูลโครงการ และผลการดำเนินงานโครงการ นำไปสู่การแก้ไขปัญหาของประชาชนในท้องถิ่น และการรายงานผลการดำเนินงานของโครงการ ให้ประชาชนรับทราบเท่ากัน และมีการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตรวจสอบการดำเนินโครงการ เพื่อให้เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนดอยู่ในระดับต่ำสุด

ผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ กรณีโรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากู๋เก็ด มีความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานของโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด คือ การจัดโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพครั้งนี้ช่วยส่งเสริม ให้นักเรียนมีสำนึกต่อส่วนรวมร่วมสร้างสรรค์สังคม และ น้อยที่สุด คือการจัดโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ครั้งนี้ช่วยส่งเสริม ให้นักเรียนได้พัฒนาพฤติกรรม และสุขภาพตามสุขภาพบัญญัติแห่งชาติ

ผู้ปกครอง

จำนวนทั้งหมด 278 คน เป็นเพศชาย จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 42.80 และเป็นเพศหญิง จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 57.20

มีความคิดเห็นว่า กระบวนการดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ กรณีโรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากู๋เก็ด มีความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานตามโครงการฯ อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ผลการดำเนินงานโครงการนำไปสู่การแก้ไขปัญหาของประชาชนในท้องถิ่น และการรายงานผลการดำเนินงานของโครงการให้ประชาชนรับทราบรองลงมา คือ การประชาสัมพันธ์ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้ข้อมูลโครงการ และมีการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วม และแสดงความคิดเห็นต่อโครงการครั้งนี้ในระดับน้อยที่สุด

ผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ กรณีโรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากู๋เก็ดมีความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานของ

โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด คือ การจัดโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพครั้งนี้ช่วยส่งเสริม ให้นักเรียนกินอาหารสุก สะอาด ปราศจากสารอันตราย และหลีกเลี่ยงอาหารรสจัด สีฉูดฉาด รongลงมา คือ การจัดโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ครั้งนี้ช่วยส่งเสริม ให้นักเรียนออกกำลังกายสม่ำเสมอ และตรวจสุขภาพประจำปี แะน้อยที่สุด คือ การจัดโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ครั้งนี้ช่วยส่งเสริม ให้นักเรียนได้พัฒนาพฤติกรรม และสุขภาพตามสุขบัญญัติแห่งชาติ

ประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

1. ช่วยให้คุณสนใจออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ
2. สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
3. ช่วยกระตุ้นให้สนใจเรื่องสุขภาพ
4. ช่วยให้ตระหนักถึงสุขภาพกายที่ดี
5. ทำให้ตระหนักถึงการมีสุขภาพดีของผู้เกี่ยวข้อง
6. ทำให้มีสุขภาพที่แข็งแรงและไม่มีโรคภัยต่าง ๆ
7. เด็กมีสุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรงมากขึ้น รู้จักรักษาความสะอาด
8. ทำให้รู้จักวิธีการเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ

ข้อเสนอแนะของโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

1. ควรมีการจัดโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอีกในครั้งต่อไปเพราะจะทำให้ทุกคนได้สนใจสุขภาพกันมากขึ้น
2. ควรมีการจัดกิจกรรมจำนวนมาก ๆ เพราะจะสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินได้ดี
3. ควรมีความพร้อมให้มากกว่านี้เช่น งบประมาณ และกำลังคน
4. โครงการนี้มีประโยชน์มากทุกโรงเรียนสมควรมี
5. ควรมีเวลาที่นานกว่านี้เพื่อให้ทำกิจกรรมได้ครบถ้วน
6. ควรมีการรณรงค์ให้เป็นนโยบายของโรงเรียน

Thesis Title	The research project of health promoting schools : The case study of Bann Ao-Por School, Phuket Education Service Area Office
Author	Chalit Kuntanon
Thesis Advisor	Arjan Choti Yamsang
Department	Educational Management
Academic Year	2009

ABSTRACT

The research project is aimed for 3 points. Firstly, it is aimed to study a working process of the health promoting schools : The case study of Bann Ao-Por School, Phuket Education Service Area Office. Secondly, it is intended to study results toward objectives onto the project of the health promoting schools : The case study of Bann Ao-Por School, Phuket Education Service Area Office. Finally, it is known as benefits and recommendation to the project.

The population and the sample used in this assessment were all stakeholder involved with the project and tools to complete the research by filling up questionnaires. The samples were divided into 3 groups which were students, teachers and officers, and parents. The results of each group assessment are :

Students :

There were 165 people in the group, 74 males which is 44.80%, 91 females which is 55.20%.

The results of the working process is concluded that the most satisfied of the working process of the health promoting schools schools : The case study of Bann Ao-Por School, Phuket Education Service Area Office is it can solve social problems and project results are reported to local community. In addition, the samples are satisfied about the promoting of the project to others. However, students are less satisfied with chances given to others or stakeholder to join and recommend the project.

The results toward objectives onto the project are summarized that students usually are supported to exercise and annual health check-up, the project support students to concern

about public consciousness. However, few students recommended that health and behavior are improved base on 10 rules national health for life.

teachers and officers :

There were 16 people in the group, 4 males which is 25.00% , 12 females which is 75.00%.

The results of the working process is concluded that the most satisfied of the working process of the health promoting schools schools : The case study of Bann Ao-Por School, Phuket Education Service Area Office are information retrieved by stakeholder. The problem solving by using the project results and the opportunities to the progress of project running by stakeholder is the less satisfied for this group sampling.

The results toward objectives onto the project are summarized that the most satisfaction is the project support students to concern about public consciousness. About the less one, health and behavior are improved base on 10 rules national health for life.

Parents :

There were 278 people in the group, 119 males which is 42.80% , 159 females which is 57.20%.

The results of the working process is concluded that the most satisfied of the working process of the health promoting schools schools : The case study of Bann Ao-Por School, Phuket Education Service Area is the local community problem solving by using the project results and the reporting about project for stakeholder. The lowest satisfaction is opportunities to others to join the project.

The results toward objectives onto the project are summarized that the highest satisfaction is the project supports clean and healthy food for students and to supported students to exercise and annual health check-up. The lowest satisfaction is health and behavior are improved base on 10 rules national health for life.

Benefits :

1. Exercise for health is to be interested.
2. can be use as routine activities.
3. health care is motivated.

4. good health is concerned.
5. others good health are concerned.
6. strong and no sickness.
7. cleanness and perfect body are concerned.
8. health promoting is well known.

Recommendations :

1. the health promoting project should be continue working because of helping people to concern about their health.
2. activities should be run because of relaxation.
3. be prepared budget and people running the project.
4. the project should be run in all schools.
5. more times should be given to complete activities perfectly.
6. to campaign the project to all schools.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

จากการสำรวจความต้องการของชุมชน ต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านอ่าวโปพบว่า ชุมชนให้ความสำคัญเกี่ยวกับการมีสุขภาพของนักเรียนที่แข็งแรงและมีสุขนิสัยในการดูแลตนเอง เป็นสำคัญ รวมทั้งการเข้ามามีส่วนร่วมของหน่วยอาสา อสม.ของหมู่บ้านได้ให้ความช่วยเหลือในการดูแลและช่วยเหลือสุขภาพของนักเรียน โรงเรียนบ้านอ่าวโปทำให้โรงเรียนกับชุมชนต้องประสานกันในการทำงานร่วมกับชุมชน ในทางปฏิบัติโรงเรียนต้องดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนอยู่ แล้วแต่การบูรณาการให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

โรงเรียนเป็นสถาบันทางสังคมที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนามนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาเด็กในวัยเรียน ในการพัฒนานั้นนอกจากจะปลูกฝังในด้านความรู้ในวิชาการหลัก การพัฒนาและเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมตลอดจนการปลูกฝังระเบียบวินัย ความรับผิดชอบอื่น ๆ ก็ถือว่าเป็นภาระหน้าที่ของสถาบันดังกล่าวด้วย ความรับผิดชอบหนึ่งที่สำคัญยิ่งในการเสริมสร้างให้เกิดเป็นนิสัยให้กับผู้เรียน คือ ความรับผิดชอบต่อตนเอง ซึ่งหมายรวมทั้งหมด ทั้งทางด้านการเรียนรู้ การปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายรวมถึง การดูแลรักษาสุขภาพร่างกายและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ด้วย การดูแลและปลูกฝังให้ผู้เรียนมีสุขภาพ ร่างกายและจิตใจนั้นเป็นภาระหน้าที่ที่จำเป็นสำหรับสถานศึกษา

เด็กวัยเรียนเป็นประชากรที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าประชากรอื่นๆ เพราะเด็กกลุ่มนี้จะต้องเจริญเติบโตไปเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพต่อการพัฒนาประเทศ การจัดการศึกษาจึงต้องจัดให้ผู้เรียนมีความรู้ในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะการดูแลรักษาสุขภาพของตนให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์แข็งแรงและพร้อมที่จะเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ สอดคล้องกับแนวนโยบายการศึกษาของชาติซึ่งมุ่งให้พลเมืองมีสุขภาพดีการพัฒนาด้านสุขภาพเด็กวัยเรียนจึงถูกกำหนดขึ้นเป็นนโยบายหลักควบคู่ไปกับการพัฒนาการศึกษาของชาติ ซึ่งมุ่งให้พลเมืองมีสุขภาพดี การพัฒนาด้านสุขภาพของเด็กวัยเรียนจึงเกิดขึ้น เป็นนโยบายหลักควบคู่ไปกับการพัฒนาการศึกษา ในนโยบายแบบพัฒนาเด็กระยะยาวดังเช่น ปรัชญาทางการศึกษาได้กล่าวไว้ว่า “ก่อนที่จะให้การศึกษาด้านอื่น ๆ นั้นควรจะ ต้องให้เด็กมีสุขภาพดีเสียก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โรงเรียนซึ่งถือว่าเป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญ

ต่อจากครอบครัวที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดและเสริมสร้างทักษะ ความรู้ ทักษะคิดและการปฏิบัติที่ถูกต้อง อันเป็นขบวนการสังคม ประกิด (Socialization) ที่จะช่วยให้เด็กมีความสุขภาพดีต่อไป” รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 82 ระบุว่า “รัฐต้องส่งเสริมการสาธารณสุขให้ประชาชนได้รับบริการที่ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง ส่วนพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 ระบุว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข”

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการเสริมสร้างสุขภาพที่ดีให้กับนักเรียน จึงได้กำหนดให้มีมาตรฐาน โรงเรียน พ.ศ. 2541 ขึ้น และมีมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยของนักเรียนในมาตรฐานที่ 7 นักเรียนมีสุขภาพ และสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์ ซึ่งมี 3 ตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 การมีน้ำหนักส่วนสูงและสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์มาตรฐาน

ตัวบ่งชี้ที่ 2 การมีสุขนิสัยในการรักษาสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย

ตัวบ่งชี้ที่ 3 การมีสุขภาพจิตที่ดี

การพัฒนาสุขภาพและอนามัยของตน จึงเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญดังกล่าวกรมอนามัยกระทรวงสาธารณสุขจึงได้ร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินงาน โครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพขึ้น หลังจากการประชุมองค์การอนามัยโลกภาคพื้นที เอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ (South East Asia of Regional Office / SEARO)เมื่อเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2540 ที่กรุงเทพฯ ฯ ที่ต้องการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน เพื่อป้องกัน โรคและอนามัยสิ่งแวดล้อมให้เกิดการพัฒนาทางองค์รวมในพื้นที่โรงเรียนสร้างกลไกการประสานงานและปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างภาครัฐองค์กรเอกชน องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นและชุมชน

โรงเรียนบ้านอ่าวปอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภูเก็ต ได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในปี พ.ศ. 2550 ซึ่งในระยะแรกโรงเรียนได้ดำเนินงานโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนที่ได้ดำเนินการไปแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ขึ้นซึ่งผลการวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงาน โครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ กรณีโรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากู๋เก็ด
2. เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ กรณีโรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากู๋เก็ด
3. เพื่อศึกษาประโยชน์ และ ข้อเสนอแนะ การดำเนินงาน โครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ กรณีโรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากู๋เก็ด

1.3 คำถามการวิจัย

1. กระบวนการดำเนินโครงการ โรงเรียนสุขภาพ บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการระดับใด
2. ผลของการจัดโครงการ โรงเรียนสุขภาพ บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการระดับใด
3. ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับประโยชน์และข้อเสนอแนะจากการดำเนินงาน โครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมืออย่างไรบ้าง

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่
  - 1.1 นักเรียนโรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากู๋เก็ด ปีการศึกษา 2552 จำนวน 287 คน (เป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6)
  - 1.2 ครู และเจ้าหน้าที่ ของโรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากู๋เก็ด จำนวน 17 คน
  - 1.3 ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากู๋เก็ด จำนวน 1,034 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่
  - 2.1 นักเรียนโรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากู๋เก็ด ปีการศึกษา 2552 จำนวน 165 คน (เป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 3-6)
  - 2.2 ครู และเจ้าหน้าที่ ของโรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากู๋เก็ด จำนวน 16 คน

2.3 ผู้ปกครองนักเรียนในเขตรับผิดชอบของโรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาก่อตั้ง จำนวน 278 คน

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบว่าโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพที่ได้ดำเนินการไปแล้วนั้นมีผลการดำเนินงาน ที่ระดับใด
2. สามารถนำผลการวิจัยที่ได้ไปพัฒนาปรับปรุงโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนบ้านอ่าวปอยิ่งขึ้น
3. ผลการวิจัยได้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา ปรับปรุงโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
4. ทราบข้อเสนอแนะของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ของโรงเรียนบ้านอ่าวปอให้มีประสิทธิผลยิ่งขึ้น

1.6 นิยามศัพท์

การประเมินผล หมายถึง กระบวนการที่มุ่งแสวงหาคำตอบเพื่อตรวจสอบว่า นโยบาย แผนงานหรือโครงการ ที่ได้ดำเนินการไปแล้วนั้นบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายอยู่ในระดับใด ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หมายถึง ประชากรที่อยู่ในเขตรับผิดชอบของโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย นักเรียน ครูหรือบุคลากรและผู้ปกครอง

การบริหารจัดการ หมายถึง การดำเนินการของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในการบริหารจัดการในด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และการบริหารทั่วไป ให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ หมายถึง โรงเรียนที่มีความร่วมมือ ร่วมใจกันพัฒนาพฤติกรรม และสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อสุขภาพอย่างสม่ำเสมอเพื่อการมีสุขภาพที่ดีของทุกคนในโรงเรียน

ผลการดำเนินโครงการ หมายถึง ผลการดำเนินโครงการตามวัตถุประสงค์ของโครงการแต่ละโครงการ

บทที่ 2

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการประเมินผลการดำเนินงาน โครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของ โรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภูเก็ต ผู้วิจัยได้ศึกษาดำรง เอกสาร และรายงาน การวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยครอบคลุมเนื้อหาในหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมิน โครงการ
3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ
4. บริบททั่วไปของ โรงเรียนบ้านอ่าวปอ
5. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา

การบริหาร

การบริหารเป็นคำที่บัญญัติขึ้นในภาษาไทยซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษ คือ **Administration** ซึ่งการบริหารเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลเพื่อให้งานบรรลุตามวัตถุประสงค์ ที่ได้กำหนดร่วมกัน โดยใช้เทคนิคในการบริหารทั้งทรัพยากร บุคคล และด้านอื่นๆ ได้อย่างเหมาะสม และได้มีผู้ให้ความหมายของการบริหารไว้หลายคนดังนี้

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2541 : 70 – 74) ได้ให้ความหมายของการบริหารที่เน้นหลักการ บริหารราชการว่า เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของระบบราชการ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีอยู่ทุกประเทศ และในแต่ละประเทศจะมีหลักการบริหารราชการ โดยส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับระบบปกครองของ ประเทศ และระเบียบบริหารราชการของประเทศนั้นมีหลักการบริหาร 3 หลักการ คือ

1. หลักการรวมอำนาจ (**Centralization**) เป็นหลักการที่รัฐบาลในส่วนกลางรวม อำนาจปกครองและการบริหาร ซึ่งครอบคลุมทั้งอำนาจบังคับบัญชาการคลัง บริหารงานบุคคล วินิจฉัยสั่งการและการตัดสินใจขั้นสุดท้ายไว้ที่ส่วนกลาง

2. หลักการแบ่งอำนาจหรือการมอบอำนาจ (Delegation) เป็นการที่รัฐบาลในส่วนกลาง แบ่งอำนาจหรือมอบอำนาจของรัฐบาลในส่วนกลางบางส่วนให้แก่ข้าราชการประจำเพื่อนำไป ปฏิบัติหน้าที่ราชการในส่วนภูมิภาค ในฐานะตัวแทนรัฐบาลในส่วนกลาง

3. หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) เป็นหลักการที่รัฐบาลในส่วนกลาง กระจายอำนาจบางส่วนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง การบริการให้แก่ประชาชน หรือหน่วยงานของประชาชนในท้องถิ่น

สมคิด บงโม (2545 : 29) ให้ความหมายการบริหารไว้ว่าคือศิลปะการใช้คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ขององค์การ และนอกองค์การ ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การอย่าง มีประสิทธิภาพ

สำนักพัฒนาระบบบริหาร, สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545 : 69) ได้สรุปความหมายการบริหารว่า การบริหารเป็นความพยายามใช้ศาสตร์และศิลป์ของใจ ผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในและนอกองค์การให้ร่วมมือร่วมใจ ดำเนินกิจกรรมเพื่อให้องค์การประสบ ความสำเร็จทั้งในเชิงประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

ทัศนีย์ ธรรมสิทธิ์ (2545 : 14 – 15) ได้ให้ความหมายของการบริหารภาครัฐแนวใหม่ ว่าเป็นการบริหารที่มุ่งเน้นในการปรับปรุงทั้งกระบวนการ รูปแบบ และคุณภาพของการปฏิบัติงาน และการให้บริการต่างๆ ให้สามารถสนองตอบความต้องการของประชาชน และสังคมได้อย่าง แท้จริง ซึ่งหมายความว่า การให้บริการในด้านต่างๆของภาครัฐจะต้องมีประสิทธิภาพได้มาตรฐาน สามารถแข่งขันกับการให้บริการของภาคเอกชนได้ และที่สำคัญต้องให้ประชาชนผู้รับบริการ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับรูปแบบ และคุณภาพของการบริการที่พึงประสงค์ของประชาชน ซึ่งรวมทั้งการมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานของรัฐ และให้ข้อคิดเห็นเพื่อนำไปปรับปรุง การให้บริการของรัฐ มิใช่ถูกกำหนดหรือตัดสินใจโดยภาครัฐแต่เพียงฝ่ายเดียว และนอกจากนี้รัฐ จะต้องเปลี่ยนแนวคิดของการบริหารกำลังคนภาครัฐจะต้องมีไม่มาก มีเฉพาะที่จำเป็นจริงๆ การวางแผนกำลังคนที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด คุณภาพกำลังคนจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่ง

ทักษิณ ชินวัตร (2545 : 6 – 7) ได้กล่าวถึงการบริหารแบบ CEO (Chief executive officer) เป็นการบริหารที่มีผู้บริหารหลายคนมาอยู่รวมกันแล้วมีท่านหนึ่งเป็นประธาน นั่นคือ แนวคิดที่ว่า การเอาหัวหน้าส่วนราชการทุกส่วนราชการเป็นคณะผู้บริหาร แล้วผู้ว่าราชการจังหวัด คือ ประธานของทั้งจังหวัดเพื่อหาบุคคลขึ้นเป็นเจ้าภาพในเรื่องทุกอย่างให้ได้ ฉะนั้นผู้ว่าราชการ จังหวัด ในฐานะประธานผู้บริหาร จำเป็นต้องทำหน้าที่ให้ทุกฝ่ายร่วมคิดร่วมทำ เอายุทธศาสตร์ มาวางร่วมกัน ถ้าสามารถให้ทุกส่วนราชการคิดร่วมกัน มีความรู้สึกว่ารับผิดชอบจังหวัดนี้ด้วยกัน จะต้องทำเพื่อประชาชน เพื่อเศรษฐกิจ เพื่อสังคมในจังหวัดนี้ แล้วเราจะภูมิใจกับงานชิ้นนี้

ดำรง บุญโชติ (2546 : 18) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า การบริหาร คือ กระบวนการทำงาน หรือกิจกรรมของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันดำเนินการ เพื่อให้บรรลุ นโยบาย เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยใช้ทรัพยากรทางการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ

ชัยยศ พรหมมาศ (2547 : 8) ได้ให้ความหมายของการบริหารว่า การใช้ศาสตร์และศิลป์ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปทำงานร่วมกันอย่างมีกระบวนการเป็นระเบียบโดยใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

อริปิตย์ คลี่สุนทร (2547 : 1) ได้ให้ความหมายของการบริหารว่า การบริหารคือ การหาทางทำงานให้สำเร็จ การทำงานให้สำเร็จได้นั้นมีวิธีการอยู่มากมายหลายวิธีที่ผู้บริหารทั้งหลาย ได้ใช้ความรู้ ความสามารถ เลือกวิธีที่เหมาะสมตามสภาพความต้องการ และสภาพแวดล้อมมาใช้ให้เป็นประโยชน์ได้

สุภาภรณ์ ยุคคุณธร (2547 : 9) ได้กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการในการจัดการกับกิจกรรมหนึ่งๆ ให้บรรลุสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การที่กำหนดไว้โดยอาศัยความร่วมมือของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปอย่างมีศิลปะ ระเบียบแบบแผน และเหตุผล

จากความหมายของการบริหารดังกล่าว สรุปได้ว่า การบริหารเป็นกระบวนการดำเนินกิจกรรม ของกลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยนำหลักทฤษฎี 4 M's มาใช้ในการจัดกิจกรรมนั้นๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

2.2 การบริหารการศึกษา

การบริหารการศึกษา เป็นกระบวนการดำเนินการร่วมกันของกลุ่มบุคคลในการบริหารจัดการในด้านการศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา และเป็นไปตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายของคำว่า “การบริหารการศึกษา” ไว้หลายท่านดังต่อไปนี้

กองการมัธยมศึกษา, กรมสามัญศึกษา (2543 : 9) ได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษา แนวใหม่ที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School based management) ว่า แนวคิดทางการบริหารและการจัดการศึกษา ที่มุ่งให้สถานศึกษาเป็นองค์กรหลักในการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้กรอบกฎหมายที่กำหนด โดยมีการกระจายอำนาจการตัดสินใจที่จะพัฒนา นโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ของสถานศึกษา และร่วมมือดำเนินการ ทั้งด้าน วิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารงานทั่วไป ให้บุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างเท่าเทียมกัน โดยมุ่งเน้นผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบที่เกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ ภายใต้การมีส่วนร่วม และการตรวจสอบของ

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การใช้การบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐานเกิดจากเหตุผลหลายประการ ได้แก่ สภาพปัญหาการจัดการศึกษาในปัจจุบัน กระแสโลกาภิวัตน์ในสังคมโลกยุคเศรษฐกิจใหม่ การประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ตามมาตรา 43 และ 81 การประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ตามมาตรา 39 และ 40 และประสบการณ์จากต่างประเทศในการใช้โรงเรียนเป็นฐาน

เนตรนพิชญ์ จำปาทองเทศ (2544 : 22 – 23) ได้กล่าวถึงการบริหารการศึกษายุคปัจจุบันว่า ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ตามมาตรา 40 จะต้องมุ่งเน้นการกระจายอำนาจการบริหารวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และการบริหารทั่วไป ไปยังเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาให้มากที่สุด โดยใช้สถานศึกษาบริหารโดยคณะกรรมการสถานศึกษา ดังนั้น นวัตกรรมการบริหารต้องเปลี่ยนแปลงจากการที่คนคนเดียวมีอำนาจเบ็ดเสร็จ เปลี่ยนมาบริหารโดยคณะกรรมการเพื่อให้การบริหารนั้นเป็นของทุกคน โดยทุกคนและเพื่อทุกคน ด้วยเหตุนี้แนวคิดและทฤษฎีด้านการบริหารจึงเข้ามาเกี่ยวข้องเป็นสินค้าตัวใหม่ให้ผู้บริหารต้องพิจารณานำไปใช้ในการบริหารจัดการในโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นสินค้าตัวใหม่ให้ผู้บริหารต้องพิจารณา นำไปใช้ในการบริหารจัดการในโรงเรียน หรืออาจเป็น TQM (Total Quality Management) ซึ่งเป็นการบริหารแบบมุ่งสู่คุณภาพทั้งองค์กร ทุกคนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและปรับปรุงงาน หรือการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งมีหลักการสำคัญ ดังนี้

1. หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization)
2. หลักการมีส่วนร่วม (Participation)
3. หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน (Return Power to people)
4. หลักการบริหารตนเอง (Self – Managing)
5. หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล (Check and balance)

ดำรง บุญโชติ (2546 : 19) ได้กล่าวว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง การใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินงานทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อให้งานดำเนินการเป็นไปด้วยความสะดวกและเรียบร้อย มีผลในการพัฒนาสมาชิกของสังคมให้มีความเจริญงอกงามเป็นสมาชิกที่ดี ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวนี้ ส่วนหนึ่งเป็นภาระหน้าที่ของโรงเรียนที่จะต้องดำเนินการให้บรรลุผล

ลือชา สารคง (2547 : 12) ได้ให้ความหมาย การบริหารการศึกษา หมายถึง ความพยายามของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมกันจัดกิจกรรมทางการศึกษาโดยใช้กระบวนการทางการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่วางไว้อย่างชัดเจน

เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาหรือหน่วยงานแต่ละแห่ง และจะต้องร่วมมือกันบริหารจัดการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้ผู้รับบริการมีความพึงพอใจ

สรุปได้ว่า การบริหารการศึกษาเป็นการดำเนินการของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในการบริหารจัดการในด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และการบริหารทั่วไป ให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

2.3 ยุทธศาสตร์การบริหาร

ยุทธศาสตร์ (Strategy) หรือบางครั้งเรียกว่า “กลยุทธ์” เป็นกลวิธีที่จะช่วยให้การทำงานสำเร็จ ทุกองค์การจึงต้องมีการกำหนดยุทธศาสตร์ต่างๆ มาใช้ในการปฏิบัติงาน ได้มีผู้ให้ความหมายของยุทธศาสตร์และกล่าวถึงการนำยุทธศาสตร์มาใช้ในการบริหารไว้หลายท่าน ดังนี้

เสาวนิตย์ ชัยมุสิก (2545 : 12,22) ได้ให้ความหมายคำว่า ยุทธศาสตร์ หมายถึง แผนหรือวิธีการดำเนินงานของหน่วยงานที่ผู้บริหารระดับสูงคาดว่าจะนำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์การไปสู่ผลลัพธ์ต่างๆ ที่สอดคล้องกับภารกิจ และเป้าหมายขององค์การ โดยภาพรวมแผนยุทธศาสตร์ขององค์การจึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยสะท้อนให้เห็นภาพการดำเนินงาน ดังนี้

1. มีการพัฒนาแผนระยะยาวขององค์กรบนรากฐานจากการประเมินสถานะแวดล้อมในองค์กร
2. มีการกำหนดเครื่องมือการบริหารจัดการของหน่วยงานเพื่อให้สมาชิกทุกคนได้ทำงานเพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกัน
3. มีการกำหนดระเบียบแบบแผนพื้นฐานเพื่อให้เกิดการตัดสินใจ และการปฏิบัติที่เป็นทิศทางเดียวกัน
4. มีกระบวนการที่กำหนดขึ้นอย่างเป็นระบบเพื่อนำทางให้หน่วยงานได้ปรับสภาพเกิดการเปลี่ยนแปลงภายในที่จะนำไปสู่การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลไปสู่การสร้างสรรค์ที่พึงประสงค์

จิรวัดน์ นิจนตร (2545 : 3) ได้ให้ความหมายคำว่า ยุทธศาสตร์ ไว้ว่า ยุทธศาสตร์ หมายถึง วิธีการที่คิดว่าดีที่สุดที่จะทำให้บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ยุทธศาสตร์ควรเป็นนวัตกรรมใหม่ๆ ที่ทดแทนโครงการหรือการดำเนินงานแบบเดิมที่เคยปฏิบัติมาแล้วแต่ไม่ได้ผลในการปรับปรุงแก้ไขในเรื่องนั้นๆ จึงจะเห็นได้ว่ายุทธศาสตร์จะมีความต่างจากคำอื่นๆ และข้อมีดังต่อไปนี้

1. ยุทธศาสตร์น่าจะเป็นกลวิธีใหม่ที่ยังไม่เคยมีการนำมาใช้ เพราะเป็นวิธีการอันชาญฉลาดที่ใช้แก้ปัญหา และการพัฒนาที่ได้ผล ซึ่งวิธีอื่นๆที่ใช้กันอยู่ทั่วไปได้ผลน้อยหรือไม่ได้ผลเลย อย่างไรก็ตามก็อาจมีการนำยุทธศาสตร์นั้นๆไปใช้ซ้ำอีกในกรณีอื่นๆหรือบริบทอื่น เมื่อบ่อยครั้งเข้าก็กลายเป็นวิธีการธรรมดาทั่วไปเช่นเดียวกับคำว่า “นวัตกรรม” ยุทธศาสตร์ที่นำมาใช้กันอย่างแพร่หลาย เช่น ยุทธศาสตร์การพึ่งตนเอง ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วม เป็นต้น

2. กลวิธีที่เรียกว่ายุทธศาสตร์ควรมีลักษณะระดับและขอบเขตเพียงใด ยุทธศาสตร์น่าจะใช้เฉพาะด้านเฉพาะสาขามากกว่านโยบาย ซึ่งใช้ได้กว้างกว่าแต่ควรมีระดับที่สูงกว่าเทคนิคหรือวิธีการ

3. ยุทธศาสตร์เป็นสิ่งที่สามารถศึกษา ค้นคว้า ออกแบบ หรือสร้างขึ้นมาได้จากการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา และปัจจัยที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาโดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎี หลักการ ข้อมูล สารสนเทศมาศึกษา วิจัย ทดลอง หาทางเลือก และกลวิธีที่เหมาะสมสอดคล้องกับสาเหตุและปัจจัยที่จะนำไปสู่ผลลัพธ์หรือเป้าหมายที่ต้องการได้ เมื่อผ่านการตรวจสอบและประเมินผลแล้ว ว่าใช้ได้ผลดีกว่าเดิมก็สามารถใช้ปฏิบัติ ถ่ายทอด และเผยแพร่ไปสู่วงกว้างในบริบทที่คล้ายคลึงกันได้

วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์ และเฉลิมชัย หาญกล้า (2546 : 42) ได้กล่าวถึงยุทธศาสตร์เพื่อความสำเร็จของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจำเป็นต้องอาศัยยุทธศาสตร์ในทางการบริหาร ซึ่งประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

1. ยุทธศาสตร์ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ผู้บริหารต้องมีความตระหนักเห็นความสำคัญเข้ามาบริหารจัดการ และมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นและยังต้องคอยติดตาม กำกับดูแล ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

2. ยุทธศาสตร์การสร้างตระหนักและความรู้ความเข้าใจนับเป็นการเริ่มต้นที่จำเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาถือว่าเป็นเรื่อง que ทุกคนยังไม่คุ้นเคยมากนัก ดังนั้นจึงต้องจัดให้มีการประชุมชี้แจง ฝึกอบรม และให้ความรู้ในเรื่องดังกล่าวอย่างจริงจัง

3. ยุทธศาสตร์การทำงานเป็นทีมบุคลากรทุกคนในโรงเรียนต้องทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่องแข็งขัน และมีความเชื่อมโยงระหว่างภารกิจต่างๆของสถานศึกษา จะทำให้บุคลากรรู้สึกอบอุ่นใจและเต็มใจ ทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืน

4. ยุทธศาสตร์การกำหนดผู้รับผิดชอบจะต้องมีผู้รับผิดชอบในการประสานกำกับ และติดตามการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ อาจแต่งตั้งในลักษณะของคณะกรรมการ คณะทำงาน หรือกำหนดให้เป็นหน่วยงานภายใน

5. ยุทธศาสตร์การวางแผนและการกำกับดูแลต้องมีกระบวนการวางแผนและจัดระบบการดำเนินงาน การกำกับดูแล จัดให้มีการประชุมการตรวจสอบ และประเมินผลตามระยะเวลาที่กำหนดอย่างสม่ำเสมอ

6. ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมและการปรึกษาหารือกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง นอกจากการร่วมมือกันทำงานของบุคลากรทุกฝ่ายแล้ว ควรมีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือกับสถานศึกษาอื่นๆ ในเขตพื้นที่การศึกษาเดียวกัน หรือใกล้เคียงเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน นับเป็นการช่วยให้สถานศึกษามีโลกทัศน์ที่กว้างขึ้น อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นให้สถานศึกษาต้องพัฒนาตนเองให้ก้าวทันสถานศึกษาแห่งอื่นอีกด้วย

ยุทธศาสตร์ เป็นการวางแผนวิธีการดำเนินงานขององค์กร โดยการประเมินสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก มีการกำหนดเป้าหมายในการทำงานเพื่อให้สมาชิกทุกคนได้ทำงานไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

2.4 กระบวนการบริหาร

ได้มีผู้ให้ความหมายของกระบวนการบริหารไว้หลายท่าน ดังนี้

นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ (ลือชา สาระคง, 2547 : 16) ได้กล่าวถึง กระบวนการบริหารว่าเป็นแนวทางเทคนิคหรือวิธีการที่ผู้บริหารใช้ในการปฏิบัติการกิจให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย ผู้บริหารการศึกษาในทุกระดับที่ปฏิบัติงานจะต้อง ยุ่งอยู่กับกระบวนการบริหารตลอดเวลา ดังนั้นผู้บริหารจึงจำเป็นต้องทราบกระบวนการทางการบริหารไว้ให้แม่นยำ และให้ความสัมพันธ์ของกระบวนการเหล่านั้น

มานพ แก้วขวัญ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษากระบวนการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนบ้านร่วมใจ 1 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคามและสรุปความหมายของกระบวนการบริหารไว้ว่า กระบวนการบริหารโรงเรียน คือ การใช้กระบวนการบริหารอย่างเป็นระบบโดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปีเพื่อการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ มีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวางแผน การปฏิบัติงาน มีการนำแผนงาน โครงการ ไปสู่การปฏิบัติ แต่งตั้งผู้รับผิดชอบชัดเจน มีการควบคุมกำกับ ติดตาม และนิเทศอย่างสม่ำเสมอและมีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2543 : 50 – 57) ได้ให้ความหมายของกระบวนการบริหารว่า กระบวนการ คือ งานหรือกิจกรรมทุกประเภทที่ทำกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การบริหารหรือการผลิตเป็นนำปัจจัยต่างๆมาเป็นกลไกในการแปรสภาพ เป็นผลผลิตหรือผลการดำเนินงาน โดยการทำงานเป็นลำดับขั้นตอนอย่างต่อเนื่องของแต่ละคนตั้งแต่เริ่มต้นจนจบให้ได้

ตามมาตรฐานที่กำหนดในการจัดการศึกษา กระบวนการ หมายถึง การจัดการสิ่งที่เป็นปัจจัย (Input) และกระบวนการ (Process) ในการเรียนการสอนให้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (Output) ดังนี้

1. ด้านปัจจัย (Input) ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน หลักสูตร ทรัพยากร อาคารสถานที่ ชุมชน
2. ด้านกระบวนการ (Process) ได้แก่ การบริหาร และการจัดการ การจัดการเรียนการสอน กิจกรรมต่างๆ การพัฒนาครูและบุคลากร การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ภาครัฐและเอกชน
3. ด้านผลผลิต (Output) ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณลักษณะของผู้เรียนอันพึงประสงค์

ดังนั้น การพัฒนาการศึกษาสู่ปัจจัยของความสำเร็จในกระบวนการบริหารคือ บุคลากร การพัฒนาการศึกษาสู่มาตรฐานคุณภาพสถานศึกษาจึงต้องมอบหมายให้บุคลากร 4 ประเภท มีบทบาทตามประเภทของผู้เกี่ยวข้องกับกระบวนการ คือ

1. ผู้นำหน่วยงาน (Leader) ทำหน้าที่กำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) กลยุทธ์ (Strategy) สร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติ ชักนำและจูงใจให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพบรรลุเป้าหมาย เชื่อมโยง ประสาน บูรณาการกระบวนการของหน่วยงานต่างๆ เพื่อสร้างสรรค์ผลผลิต

2. ผู้ให้คำปรึกษาด้านการพัฒนาบุคลากร (Coach) ในส่วนนี้ต้องการพัฒนาบุคลากรซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานโดยตรง ผู้ให้คำปรึกษาจะทำหน้าที่สอน แนะนำ ให้คำปรึกษาด้านต่างๆ ให้ผู้ปฏิบัติเพิ่มขีดความสามารถและความเชี่ยวชาญ

3. ผู้จัดการกระบวนการ (Process owner) ทำหน้าที่ประสานกิจกรรมและภาระงานด้านต่างๆให้เกิดความคล่องตัวและเกิดความมั่นใจว่าไม่มีอุปสรรคระหว่างกระบวนการทำงาน

4. ผู้ปฏิบัติกระบวนการ (Process performer) เป็นฝ่ายปฏิบัติการที่มีความรู้ความสามารถ และความชำนาญในการปฏิบัติงานนั้นๆตามภาระงานในกระบวนการแบบมืออาชีพ

ลูธอร์ กุลิก และไลนอน อูวิก (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541 : 27) ได้กล่าวถึงกระบวนการบริหารไว้ว่า

การบริหารเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนเกี่ยวเนื่องกันการบริหารที่ดีจึงต้องอาศัยกระบวนการบริหารเป็นหลัก กระบวนการบริหารที่นิยมกันมากที่สุดและสามารถนำมาใช้เป็นหลักในการบริหารงานทั่วไป คือ กระบวนการบริหารของ Luthur Gulick และ Lyannall Urwick ซึ่งมีชื่อย่อว่า POSDCORB โดยมีกระบวนการการบริหาร 7 ประการ ดังนี้คือ

1. การวางแผน (Planning - P) หมายถึง การจัดวางโครงการและแผนปฏิบัติการรวมทั้งวิธีการปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้า เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน

2. การจัดหน่วยงาน (Organizing - O) หมายถึง การกำหนดโครงสร้างอำนาจหน้าที่การแบ่งส่วนงานและการจัดสายงาน เพื่อให้ปฏิบัติงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์

3. การจัดวางตัวบุคคล (Staffing - S) หมายถึง การบริหารงานด้านบุคคล ได้แก่ การจัดอัตรากำลัง การสรรหา การพัฒนาบุคลากรและการเสริมสร้างบรรยากาศในการทำงานที่ดี

4. การอำนวยการ (Directing - D) หมายถึง การวินิจฉัย สั่งการ การควบคุมบังคับบัญชาและการควบคุมดูแลการปฏิบัติงานในฐานะที่ผู้บริหารเป็นหัวหน้าหน่วยงาน

5. การประสานงาน (Co - ordinating - Co) หมายถึง การประสานกิจกรรมด้านต่างๆ ของหน่วยงาน เพื่อให้เกิดมีการร่วมมือประสานงานที่ดี และดำเนินไปสู่จุดหมายปลายทางเดียวกัน

6. การรายงาน (Reporting - R) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงานของหน่วยงาน เพื่อให้ผู้บริหารและสมาชิกของหน่วยงานได้ทราบความเคลื่อนไหวและความคืบหน้าของกิจการอย่างสม่ำเสมอ

7. การงบประมาณ (Budgeting - B) หมายถึง การจัดทำงบประมาณ การจัดทำบัญชีการใช้จ่ายเงิน และการควบคุมตรวจสอบทางการเงินและทรัพย์สิน

วิโรจน์ สารรัตนะ (2542 : 3) กล่าวถึง แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารไว้ว่า เป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์การ โดยอาศัยหน้าที่ทางการบริหารที่สำคัญ คือ 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์การ (Organizing) 3) การนำ (Leading) 4) การควบคุม (Controlling)

สมยศ นาวิกร (2544 : 2) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารต่างๆ ไปไว้ 4 อย่างคือ

1. การวางแผน (Planning) คือ การกำหนดเป้าหมายและโครงการต่างๆ เพื่อบรรลุถึงเป้าหมาย

2. การจัดองค์การ (Organizing) คือ การออกแบบโครงสร้างขององค์การขึ้นมาเพื่อดำเนินการโครงการต่างๆ ให้ประสบผลสำเร็จ

3. การสั่งการ (Directing) คือ การบงการและให้คำแนะนำกับสมาชิกขององค์การในการปฏิบัติงานต่างๆ เพื่อบรรลุถึงเป้าหมายและแผนงานที่กำหนดให้

4. การควบคุม (Controlling) คือ การกำหนดมาตรฐานของผลการปฏิบัติงานการวัดผลการปฏิบัติงานและการเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับมาตรฐาน และการแก้ไขถ้าหากมีความจำเป็น

สมคิด บางโม (2545 : 73) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารที่นักวิชาการทางการบริหารส่วนใหญ่ในปัจจุบันได้ศึกษาและวิเคราะห์แนวความคิด และสรุปว่ากระบวนการจัดการควรมีเพียง 4 ขั้นตอน คือ PODC ดังนี้ 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์การ (รวมทั้งการจัดคนเข้าทำงานด้วย) (Organizing) 3) การอำนวยการหรือการชี้แนะ (Directing) และ 4) การควบคุมติดตามผลการทำงาน (Controlling)

ศิริอร ชันธหัตถ์ (2547 : 56 – 57) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารจัดการแนวใหม่ว่าควรประกอบด้วยขั้นตอนที่เรียกว่า (POSDCIT) คือ

1. Planning ในการบริหารหรือการจัดการจำเป็นต้องมีการวางแผนกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ขององค์การเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จ

Organizing เป็นการกำหนดหมวดหมู่ของงาน กำหนดให้มีตำแหน่งต่างๆตามความเหมาะสม กำหนดอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ ของแต่ละตำแหน่งและแผนกหรือฝ่าย พร้อมทั้งกำหนดความสัมพันธ์ขององค์การต่างๆภายในองค์การ และองค์การนี้กับองค์การภายนอก

2. Staffing เป็นการบริหารงานบุคคลเริ่มตั้งแต่การสรรหา การคัดเลือก การปฐมนิเทศ การมอบหมายงาน การบำรุงรักษา การพัฒนา การพิจารณาความดีความชอบ การเลื่อนตำแหน่ง และการรักษาวินัย

3. Directing เป็นการตัดสินใจสั่งการ และมอบงานให้แก่บุคลากรขององค์การเพื่อดำเนินการตามแผนโครงการและงานขององค์การให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

4. Coordinating เป็นการประสานงานทั้งภายในและภายนอกองค์การ เพื่อให้การดำเนินงานขององค์การเป็นไปด้วยความเรียบร้อยราบรื่น และบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ

5. Information หมายถึง สารสนเทศที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อองค์การซึ่งจะช่วยให้บุคลากรเข้าใจองค์การช่วยประชาสัมพันธ์องค์การ และช่วยพัฒนาบุคลากรให้ทันสมัย ทันโลก และทันเหตุการณ์

6. Technology หมายถึง เทคนิควิธีการ เครื่องมือ และอุปกรณ์ต่างๆที่จะช่วยในการผลิต ให้บริการ และการติดต่อสื่อสารทั้งภายในองค์การและภายนอกองค์การ

จากแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหาร สรุปได้ว่า การบริหารต้องประกอบด้วยกระบวนการต่างๆ คือ การวางแผน (ร่วมประชุม บุคลากรทุกฝ่าย เขียนโครงการ) การปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ (ปฏิบัติตามโครงการที่วางไว้) การตรวจสอบ (ผู้รับผิดชอบโครงการต้องรายงานผลการดำเนินโครงการตามระยะเวลาที่กำหนด) และการปรับปรุงแก้ไข (เมื่อรายงานแล้วมีปัญหาอะไรก็มีการแก้ไข) เพื่อให้กิจกรรมเหล่านั้นบรรลุผลตามแผนที่กำหนดไว้ ซึ่งการบริหารโครงการ

โรงเรียนบ้านอ่าวปอจะนำมาประยุกต์ใช้กับโครงการต่างๆ รวมทั้งโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพด้วย

2.5 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินโครงการ

ความหมายของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการ เป็นคำที่เกิดจากการรวมคิดว่า โครงการ (Project) ซึ่งหมายถึง แผนหรือเค้าโครงการที่กำหนดไว้ในตำราบางเล่มมีความหมายเช่นเดียวกับแผนงาน (Program) ซึ่งหมายถึง แผนงานที่มีรายละเอียดปฏิบัติที่ชัดเจน ส่วนคำว่า การประเมิน หรือการประเมินผล (Evaluation) หมายถึง กระบวนการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจดำเนินการสิ่งใดสิ่งหนึ่งเมื่อคำสองคำมารวมกันจึงเป็นคำศัพท์ทางวิชาการว่า การประเมินโครงการ (Project of Program Evaluation) จากการศึกษาพบว่ามีผู้ให้ความหมายของคำว่า การประเมินโครงการไว้ดังนี้

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2542 : 51) กล่าวว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการให้ได้มาซึ่งสารสนเทศเกี่ยวกับความก้าวหน้าของโครงการ และความสำเร็จของโครงการ อันเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงคุณค่าของโครงการ กล่าวคือ เป็นเครื่องแสดงว่าโครงการได้ดำเนินการไปแล้วได้ผลสมตามวัตถุประสงค์ของโครงการมากน้อยเพียงใด ตลอดจนในอนาคตควรจะดำเนินการอย่างไร ซึ่งเป็นการพิจารณาคุณค่าโดยใช้ผลงานในอดีต และพิจารณาถึงศักยภาพ และทางเลือกในการดำเนินงานในอนาคตต่อไป

นิตา ชูโต (2544:8) ให้ความหมายของการประเมินโครงการ หมายถึง กิจกรรมการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ความหมาย ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความต้องการ การหาแนวทางวิธีการปรับปรุง วิธีการจัดการเกี่ยวกับโครงการและหาผลที่แน่ใจว่าเกิดจากโครงการเพื่อเป็นการเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพของโครงการให้ดียิ่งขึ้น

พิสนุ พงศ์ศรี (2549 : 68) กล่าวว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการตัดสินใจคุณค่าของโครงการในระยะหนึ่งระยะใดหรือทุกระยะ โดยนำสารสนเทศจากการวัดมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อตัดสินใจจัดทำโครงการ ทดลองหรือนำร่อง ปรับเปลี่ยน ระงับ ปรับปรุง ขยายผล หรือยกเลิกโครงการ

กล่าวโดยสรุป การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการติดตามความก้าวหน้าของโครงการ และความสำเร็จของโครงการ อันเป็นตัวบ่งชี้ถึงคุณค่าของโครงการ และนำไปสู่การตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการว่าควร ปรับปรุง ยกเลิก ขยายผล หรือดำเนินการ โครงการต่อไป

ความสำคัญของการประเมินโครงการ

มีนักวิชาการหลายคนได้ให้นิยามความสำคัญของการประเมินโครงการไว้ดังต่อไปนี้
 เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2548 : 93-95) ได้ให้ประเด็นสนับสนุนเหตุผลของการประเมินโครงการ สามารถชี้ให้เห็นประโยชน์ของการประเมินโครงการต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้

1. การประเมินเป็นเครื่องมือของการรับรองคุณภาพในการให้บริการ ถึงแม้จะไม่สามารถประกันผลสัมฤทธิ์ขั้นสูงสุดของโครงการได้ แต่ก็สามารถจะรับรองคุณภาพของการให้บริการในระดับหนึ่งได้ ด้วยเหตุนี้องค์กรที่เป็นเจ้าของโครงการต่างๆจำนวนมาก จึงเห็นความจำเป็นที่ต้องใช้วิธีประเมินโครงการเพื่อให้เห็นที่ยอมรับและเป็นที่น่าเชื่อถือจากบุคคลที่เกี่ยวข้องรวมทั้งจากประชาชนทั่วไปด้วย
2. การประเมินช่วยให้ผู้สนับสนุนด้านเงินทุนได้รับทราบปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงานของโครงการ โดยอาศัยหลักฐานเชิงประจักษ์จากสภาพการณ์ที่เป็นจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการที่จัดขึ้นเพื่อการกุศล เช่น โครงการอาหารกลางวันสำหรับเด็กนักเรียนด้อยโอกาส จากการประเมินโครงการนี้มีจำนวนเพียงพอหรือไม่ เด็กนักเรียนที่เข้ารับการบริการจากโครงการประเภทนี้มีความรู้สึกพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจในด้านใดบ้าง ทั้งนี้เพื่อจะได้หาทางปรับปรุงหรือแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป
3. การประเมินช่วยให้ได้ข้อมูลซึ่งเป็นสารสนเทศที่มีคุณค่าสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ หน่วยงานที่ต้องพิจารณาจัดสรรเงินทุนเพื่อให้การสนับสนุนโครงการ เช่น สำนักงบประมาณแผ่นดิน เป็นต้น จะเห็นได้ว่าก่อนที่จะมีการอนุมัติงบประมาณให้แก่โครงการใดๆ ทางสำนักงบประมาณแผ่นดินก็มักจะขอข้อมูลสารสนเทศที่เป็นผลการประเมินจากหน่วยงานซึ่งจัดทำโครงการเหล่านั้นไปประกอบการพิจารณาด้วยเสมอ ทั้งนี้เพื่อให้การจัดสรรเงินงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ลดคำวิพากษ์วิจารณ์ และสอดคล้องกับความต้องการที่เป็นจริง
4. ประเมินช่วยให้เห็นความสำคัญของแต่ละโครงการตามลำดับก่อนหลัง โดยสามารถจะทราบได้ว่า โครงการใดมีความจำเป็นเร่งด่วนกว่ากัน ทั้งนี้เพื่อช่วยแก้ปัญหาในการคัดเลือกโครงการ ตลอดจนช่วยลดความกดดันจากอำนาจทางการเมือง อันเนื่องมาจากโครงการมีจำนวนมาก (ทั้งจากการขยายโครงการและโครงการที่ต่อเนื่อง) แต่เงินทุนสนับสนุนมีจำนวนจำกัด ดังนั้นการประเมินโครงการต่างๆ อย่างมีระบบและครบทุกขั้นตอนจะทำให้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่น่าเชื่อถือซึ่งจะช่วยชี้แนะได้ว่า โครงการใดควรจะได้รับพิจารณาให้การสนับสนุนก่อน และโครงการใดควรจะให้การสนับสนุนในลำดับถัดไป เป็นต้น ตัวอย่างที่ค่อนข้างชัดเจนในเรื่องนี้ก็คือ การที่สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการแหล่งน้ำขนาดเล็กในส่วนภูมิภาคไว้อย่างเป็นระบบ โดยสามารถชี้ชัดได้ว่าท้องถิ่นใดมีความเดือดร้อน

หรือ มีความต้องการในเรื่องนี้มาเป็นอันดับที่ 1, 2, 3 ตามลำดับ ข้อมูลทำนองนี้เมื่อนำมาพิจารณา ร่วมกับข้อมูลอื่นๆของโครงการก็ย่อมเป็นสารสนเทศที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการตัดสินใจที่จะให้การสนับสนุนโครงการเพื่อจัดหาแหล่งน้ำของท้องถิ่นใดตามลำดับก่อนหลังได้อย่างเหมาะสม และตรงตามความต้องการของประชาชนผู้ประสบปัญหาอย่างแท้จริง

สุदारัตน์ จูทอง (2548 : 54) สรุปประโยชน์และความสำคัญที่ได้รับจากการประเมินโครงการได้ดังนี้

1. ทำให้ทราบปัญหาและความต้องการที่แท้จริง สามารถจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและการพัฒนา
2. สามารถวางแผนได้ตรงเป้าหมาย แก้ปัญหาได้ถูกจุดและพัฒนาได้ตรงตามนโยบาย
3. ช่วยให้การดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ได้อย่างราบรื่น สามารถปรับปรุงแก้ไขปัญหาอุปสรรคได้ผลหรือปรับแผนให้เหมาะสมได้มากขึ้น
4. ทำให้ทราบผลการดำเนินงานตามแผนและโครงการอย่างชัดเจน อะไรประสบผลสำเร็จแล้ว หรือสิ่งใดต้องทำต่อไป จำนวนเท่าไร อันจะเป็นข้อมูลไปสู่สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการซึ่งเป็นการวนครบวงจร

สรุปได้ว่าการประเมินโครงการมีความสำคัญ คือ เพื่อจะสามารถนำผลที่เกิดขึ้นไปเปรียบเทียบกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ว่าเกิดผลสำเร็จหรือล้มเหลวมากน้อยเพียงใดเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการประเมินโครงการ

ลักษณะของการประเมินโครงการ

มยุรี วัดแก้ว (2541 : 169-172) ได้สรุปความสำคัญของการประเมินโครงการไว้ดังนี้

1. การประเมินช่วยทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์และมาตรฐานของการดำเนินงานมีความชัดเจนขึ้น กล่าวคือ ก่อนที่โครงการจะได้รับการสนับสนุนให้นำไปใช้ย่อมจะได้รับการตรวจสอบอย่างละเอียดจากผู้บริหารและผู้วิจัย ส่วนใดที่ไม่ชัดเจน เช่น วัตถุประสงค์หรือมาตรฐานในการดำเนินงานหากขาดความแน่นอนแจ่มชัดจะต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้มีความถูกต้องชัดเจนเสียก่อน
2. การประเมินโครงการช่วยให้การใช้ทรัพยากรเป็นไปอย่างคุ้มค่าหรือเกิดประโยชน์เต็มที่ ทั้งนี้เพราะการประเมินโครงการจะต้องวิเคราะห์ทุกส่วนของโครงการข้อมูลใดหรือใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมคุ้มค่า ทรัพยากรทุกชนิดจะได้รับการจัดสรรให้อยู่ในจำนวนหรือปริมาณที่เหมาะสมเพียงพอแต่การดำเนินงาน ทรัพยากรที่ไม่จำเป็นหรือมีมากเกินไปจะได้รับการตัดทอน และทรัพยากรใดที่ขาดก็จะได้รับการจัดหาเพิ่มเติม ฉะนั้นการประเมินโครงการจึงมีส่วนทำให้การใช้ทรัพยากรของโครงการเป็นไปอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ

3. การประเมินโครงการช่วยให้แผนงานบรรลุวัตถุประสงค์ ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า โครงการเป็นส่วนหนึ่งของแผน ดังนั้นเมื่อโครงการได้รับการตรวจสอบวิเคราะห์ปรับปรุงแก้ไขให้ดำเนินการไปด้วยดีย่อมจะทำให้แผนงานดำเนินไปด้วยดีและบรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ หากโครงการใดโครงการหนึ่งมีปัญหาในการนำไปปฏิบัติย่อมกระทบกระเทือนต่อแผนงานทั้งหมดโดยส่วนร่วม ฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้เช่นเดียวกันว่าหากการประเมินโครงการมีส่วนช่วยให้โครงการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมหมายถึงการประเมินโครงการมีส่วนช่วยให้แผนงานบรรลุวัตถุประสงค์และดำเนินงานไปด้วยดีเช่นเดียวกัน

4. การประเมินโครงการมีส่วนช่วยในการแก้ปัญหาอันเกิดจากผลกระทบ (Impact) ของโครงการและทำให้โครงการมีข้อที่ก่อให้เกิดความเสียหายลดน้อยลง ดังตัวอย่างโครงการเขื่อนน้ำใส ซึ่งในการสร้างถนนเพื่อไปสู่สถานที่สร้างเขื่อนนั้นต้องผ่านป่าไม้ธรรมชาติ ทำให้เกิดการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าและสัตว์ป่าหลายชนิดอาจต้องสูญพันธุ์การประเมินโครงการจะช่วยให้เกิดโครงการป้องกันรักษาป่า และ โครงการอนุรักษ์และอพยพสัตว์ป่าขึ้นเพื่อการแก้ปัญหาเป็นต้น

5. การประเมินโครงการมีส่วนช่วยอย่างสำคัญในการควบคุมคุณภาพของงาน การประเมินโครงการเป็นการตรวจสอบและควบคุมชนิดหนึ่งซึ่งดำเนินงานอย่างมีระบบและมีความเป็นวิทยาศาสตร์อย่างมาก ทุกส่วนของโครงการและปัจจัยทุกชนิดที่ใช้ในการดำเนินงานจะได้รับการวิเคราะห์อย่างละเอียด กล่าวคือ ทั้งข้อมูลนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลงาน (Output) จะได้รับการตรวจสอบประเมินทุกขั้นตอน ส่วนใดที่เป็นปัญหาหรือไม่มีคุณภาพจะได้รับการพิจารณาย้อนกลับ (Feedback) เพื่อให้มีการดำเนินงานใหม่จนกว่าจะเป็นไปตามมาตรฐานหรือเป้าหมายที่ต้องการ ดังนั้นจึงถือได้ว่าการประเมินเป็นผลการควบคุมคุณภาพของโครงการ

6. การประเมินโครงการมีส่วนในการสร้างขวัญกำลังใจให้ผู้ปฏิบัติงานตามโครงการ เพราะการประเมินโครงการมิใช่เป็นการควบคุมบังคับบัญชาหรือสั่งการ แต่เป็นการศึกษาวิเคราะห์เพื่อการปรับปรุงแก้ไขและเสนอแนะวิธีการใหม่ ๆ เพื่อใช้ในการปฏิบัติโครงการ อันย่อมจะนำมาซึ่งผลงานที่ดีเป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้องทั้งปวง โดยลักษณะเช่นนี้ย่อมทำให้ผู้ปฏิบัติมีกำลังใจ มีความพึงพอใจ และมีความตั้งใจกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติงานต่อไปและมากขึ้น

7. การประเมินโครงการช่วยในการตัดสินใจในการบริหารโครงการ กล่าวคือ การประเมินโครงการจะทำให้ผู้บริหารได้ทราบถึงอุปสรรคปัญหาข้อดี ข้อเสีย ความเป็นไปได้ และแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการโครงการ โดยข้อมูลดังกล่าวช่วยทำให้ผู้บริหารตัดสินใจว่าจะดำเนินโครงการนั้นต่อไป หรือจะยุติโครงการนั้นเสีย นอกจากนั้นผลของการประเมินโครงการอาจเป็นข้อมูลอย่างสำคัญในการวางแผนหรือการกำหนดนโยบายของผู้บริหาร และฝ่ายการเมือง

สรุปได้ว่าการประเมินโครงการเป็นงานที่มีความละเอียดมากกว่าการวางแผน กล่าวคือ ในขณะที่การวางแผนเป็นการคาดคะเนอนาคตและค้นหาวิธีการในการบริหารปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายหรือความต้องการที่ได้คาดคะเนไว้ แต่การประเมินโครงการเป็นการเสาะแสวงหาข้อเท็จจริงที่เกิดจากการดำเนินงานโครงการ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนงานนั้น การเสาะแสวงหาข้อเท็จจริงจะต้องแสวงหาสิ่งที่มองเห็นและจับต้องได้ และสิ่งที่มองเห็นและจับต้องไม่ได้ ฉะนั้นการประเมินโครงการจึงมีความยากลำบากอยู่ในตัว ที่ผู้วิจัยต้องพยายามแสวงหาข้อเท็จจริงเหล่านั้นให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด ทั้งนี้เพื่อจะได้นำไปใช้ตัดสินใจบริหารโครงการให้บรรลุถึงเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

ประเภทของการประเมิน

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2548 : 96-102) การประเมินโครงการสามารถจำแนกได้เป็น 4 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. การประเมินความต้องการจำเป็น การประเมินความต้องการจำเป็นนั้นก่อนดำเนินโครงการใดๆ ต้องมีการวางแผนของโครงการนั้นๆ ไว้ก่อนล่วงหน้าอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถตอบคำถามต่างๆ ได้ตรงตามความต้องการที่แท้จริง การวางแผนโครงการจำเป็นต้องจัดให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการประเมิน โดยให้การวางแผนโครงการเป็นขั้นตอนหนึ่งของการประเมินโครงการนั้นๆ ก่อนนำโครงการไปสู่ขั้นปฏิบัติ ทำให้เห็นภาพแผนที่ที่ดีต้องมีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับความต้องการที่จำเป็นอย่างถูกต้อง โดยอาศัยเทคนิคซึ่งสามารถวัดและประเมินความต้องการที่เหมาะสมได้ในเชิงปริมาณรวมทั้งใช้เทคนิคอื่นๆ ที่เอื้อต่อการประเมินความต้องการได้ เช่น การใช้ข้อมูลจากระเบียนสะสมที่มีอยู่ หรือการสังเคราะห์สารสนเทศที่มีอยู่ เป็นต้น

2. การประเมินกระบวนการ แนวคิดหลักของการประเมินกระบวนการ คือ เมื่อโครงการได้รับการพัฒนาและเริ่มดำเนินการแล้วนักประเมินต้องย้อนกลับไปทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการอีกครั้ง เพื่อตรวจสอบว่าโครงการนั้นๆ ได้ปฏิบัติไปตามทุกขั้นตอนที่ได้ออกแบบไว้หรือไม่ และได้จัดกิจกรรมเพื่อให้บริการต่อกลุ่มเป้าหมายตรงตามที่กำหนดไว้ในโครงการหรือไม่ การประเมินกระบวนการของโครงการเช่นนี้ กล่าวโดยสรุปว่า การประเมินกระบวนการเป็นการตรวจสอบความพยายามของโครงการว่าได้ดำเนินการไปอย่างครบถ้วนและตรงตามแผนที่วางไว้ทุกขั้นตอนหรือไม่ ถึงแม้ว่าการประเมินกระบวนการ มิได้บ่งชี้ถึงความสำเร็จของโครงการแต่มีความสำคัญต่อผู้รับผิดชอบโครงการในส่วนที่เกี่ยวกับเงินทุนที่นำมาสนับสนุนโครงการ หรือนำมาใช้เพื่อการขยายโครงการ ซึ่งจำเป็นต้องมีข้อมูลเบื้องต้นจากการประเมินดังกล่าว เพื่อจะได้ทราบว่า โครงการนั้นๆ มีแผนงานที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงเพียงใด และน่าจะประสบความสำเร็จหรือไม่ เพราะได้เคยให้บริการกับกลุ่มเป้าหมายที่วางแผนไว้ก่อนแล้ว

เป็นต้น นอกจากนี้เมื่อมีการประเมินกระบวนการของโครงการแล้วสิ่งสำคัญ คือ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้อำนวยการโครงการสามารถ จะปรับปรุงการดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทางที่นำไปสู่ความสำเร็จของโครงการได้อย่างสาเหตุสมผล

3. การประเมินผลผลิตการประเมินผลผลิตของโครงการ คือ นักประเมินต้องแสดงแนวทางในการวัดผลสำเร็จของโครงการให้แน่ชัดถือ มีการวัดที่แม่นยำ มีผลการวัดที่ตรงกับความเป็นจริงและมีความคงที่ด้วย สำหรับวิธีการวัดนั้นอาจต้องใช้การออกแบบตามวิธีวิจัยที่ซับซ้อน คล้ายกับการออกแบบโครงการวิจัยเชิงทดลอง ส่วนการกำหนดความสำเร็จของโครงการ ยังมี ความเห็นแตกต่างกันตามกลุ่มของผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานที่สนับสนุนเงินทุน บุคลากรของโครงการ และผู้รับบริการ ซึ่งแต่ละกลุ่มมีระดับของการยอมรับความสำเร็จที่ต่างกัน ไป ดังนั้น นักประเมินจึงต้องหาตัวบ่งชี้ที่สามารถเป็นที่ยอมรับของทุกกลุ่มและมีความเป็นไปได้สำหรับการประเมินผลผลิตด้วย

4. การประเมินประสิทธิภาพในปัจจุบันนักประเมินและผู้บริหารโครงการได้ตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินประสิทธิภาพของโครงการด้วย โดยถือว่าเป็นประเภทของการประเมินที่จำเป็นสำหรับโครงการบริการทั่วไป เพราะจะช่วยเสริมให้โครงการเหล่านั้นสามารถ ดำเนินการอย่างสอดคล้องกับสภาวะการณ์ของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการที่เื้ออำนวยการพัฒนาท้องถิ่นหรือโครงการที่เป็นตัวกำหนดเกณฑ์สำคัญสำหรับประกันโครงการขนาดใหญ่ ระดับชาติที่จะไม่ต้องสูญเสียทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดโดยไม่จำเป็น การดำเนินโครงการบริการ สังคมนั้นจะไม่มุ่งแต่เพียงความสำเร็จของโครงการเท่านั้น แต่จะต้องให้คุ้มค่าในเชิงของประสิทธิภาพด้วยตามปกติ

ขั้นตอนของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้มีอำนาจในการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด การประเมินโครงการประกอบด้วย 4 ขั้นตอน

1. การวางแผนการประเมินโครงการ การวางแผน คือ การกำหนดผลลัพธ์และวิธีการที่คาดหวัง ดังนั้นการวางแผนการประเมินโครงการก็คือ การจัดทำแผนประเมินโครงการหรือข้อเสนอโครงการประเมินนั่นเอง ในการดำเนินการวางแผนการประเมินผลโครงการมีขั้นตอน 6 ขั้นตอน

1.1 รวบรวมข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการที่จะประเมินผลเพื่อศึกษาให้เข้าใจ ถ่องแท้ถึงที่มาของโครงการว่าเป็นโครงการอะไร มีวัตถุประสงค์ เป้าหมายอะไร มีวิธีการดำเนินการอย่างไร ผลลัพธ์ที่คาดหวังคืออะไร ระยะเวลาของโครงการ บุคคล หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ เป็นต้น

1.2 ปรีกษาหาหรือกับผู้ให้ประเมินและผู้เกี่ยวข้องกับโครงการ โดยเฉพาะในเรื่องคำถามหลักที่ผู้ให้ประเมินต้องการคำตอบ และการตัดสินใจที่ผู้ให้ประเมินต้องดำเนินการ ตลอดจนข้อสังเกตและประเด็นหลัก เพื่อให้การประเมินผลโครงการเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ผลประเมินให้มากที่สุด

1.3 กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินและความต้องการของผู้ให้ประเมินและผู้เกี่ยวข้องกับการประเมินผลโครงการ

1.4 กำหนดประเด็น ขอบเขต และวิธีของการประเมินผล ผู้รับการประเมินกำหนดประเด็นขอบเขต และวิธีการประเมินให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการประเมินและมีความเป็นไปได้ทั้งด้านวิธีการและการปฏิบัติ

1.5 เขียนข้อเสนอโครงการประเมินผล โดยมุ่งตอบคำถามสามประการหลัก คือ ทำไมต้องมีการประเมินผลโครงการนี้ ประเมินอะไร และจะประเมินโครงการนี้ได้อย่างไร ต้องการทรัพยากรและงบประมาณมากน้อยเพียงใด พร้อมทั้งเสนอแผนการทำงานประเมินผล

1.6 เสนอผู้ให้ประเมินผลพิจารณาอนุมัติและลงนามในสัญญาการประเมินผลโครงการ

2. การดำเนินการประเมินผลโครงการ ประกอบด้วย กระบวนการ 5 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 กำหนดตัวชี้วัด เครื่องมือ และเทคนิคการรวบรวมข้อมูลจากข้อเสนอโครงการที่ได้รับการอนุมัติ ผู้วิจัยนำวัตถุประสงค์ของการประเมินในแต่ละข้อ มากำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จจากตัวชี้วัดจะนำไปสู่แหล่งข้อมูล เครื่องมือ และเทคนิคการรวบรวมข้อมูลในการรวบรวมข้อมูลพยายามแสวงหาเครื่องมือมาตรฐาน ถ้าจำเป็นต้องสร้างเครื่องมือใหม่ต้องดำเนินการสร้างเครื่องมือและแสดงความเป็นมาตรฐานของเครื่องมือเหล่านั้นด้วย

2.2 ทำการรวบรวมข้อมูลตามวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อเสนอโครงการประเมินผล ทั้งนี้อาจรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมได้ เพื่อความสมบูรณ์และความถูกต้องของข้อมูล โดยหลักการควรใช้การรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีหลายวิธี ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และให้ความสำคัญทั้งแหล่งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ

2.3 ทำการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อตอบตามวัตถุประสงค์ของการประเมินผลโครงการที่ตรงความต้องการของผู้ให้ประเมิน โดยทั่วไปการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณนั้น สถิติวิเคราะห์สามารถช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล ให้เกิดความหมายอย่างมีคุณภาพ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อเรื่อง (Content Analysis) การวิเคราะห์พรรณนา ปรัชญาการนิเวศวิทยา เพื่อสะท้อนภาพและความหมายที่แท้จริงตามนัยแห่งวิธีการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อเรื่อง (Content

analysis) การวิเคราะห์พรรณนา ปรัชญาการณวิทยา เพื่อสะท้อนสภาพและความหมายที่แท้จริงตาม
 นัยแห่งวิธีการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

2.4 จัดทำรายงานการประเมินผลโครงการ โดยทั่วไปรายงานการประเมินมี
 3 ลักษณะคือ รายงานความคืบหน้า (Progress report) ทุก 2 - 3 เดือน หรือข้อตกลงที่ระบุไว้ใน
 สัญญาร่างรายงานฉบับสมบูรณ์และรายงานการประเมินผลฉบับสมบูรณ์

3. การลงข้อสรุปและให้ข้อเสนอแนะโดยดำเนินการตามกระบวนการ 3 ขั้นตอน
 ดังต่อไปนี้

3.1 รูปแบบการประเมินโครงการ (พิสนุ พงศ์ศรี. 2549 : 81 – 86)

3.1.1 รูปแบบการประเมินที่ยึดจุดมุ่งหมายไทเลอร์ ได้พัฒนารูปแบบการ
 ประเมินแบบที่ยึดจุดมุ่งหมาย (goal-Based Model) จากแนวคิดว่าการกระทำใดย่อมมีวัตถุประสงค์
 ที่ชัดเจน หรือถ้ายังไม่ชัดเจนผู้ที่เกี่ยวข้องก็ต้องอภิปรายหาข้อสรุปจนชัดเจนก่อน รูปแบบที่คิดขึ้น
 จึงใช้เพื่อศึกษาความสอดคล้องของ วัตถุประสงค์การเรียนหรือวิชาหลักสูตรระดับต่างๆ โดยมี
 ขั้นตอนที่สำคัญ 5 ขั้นตอน คือ

1) เขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมให้ชัดเจน สามารถวัดได้จาก
 วัตถุประสงค์ที่อยู่ในระดับกว้างหรือเป็นนามธรรมมากกว่า

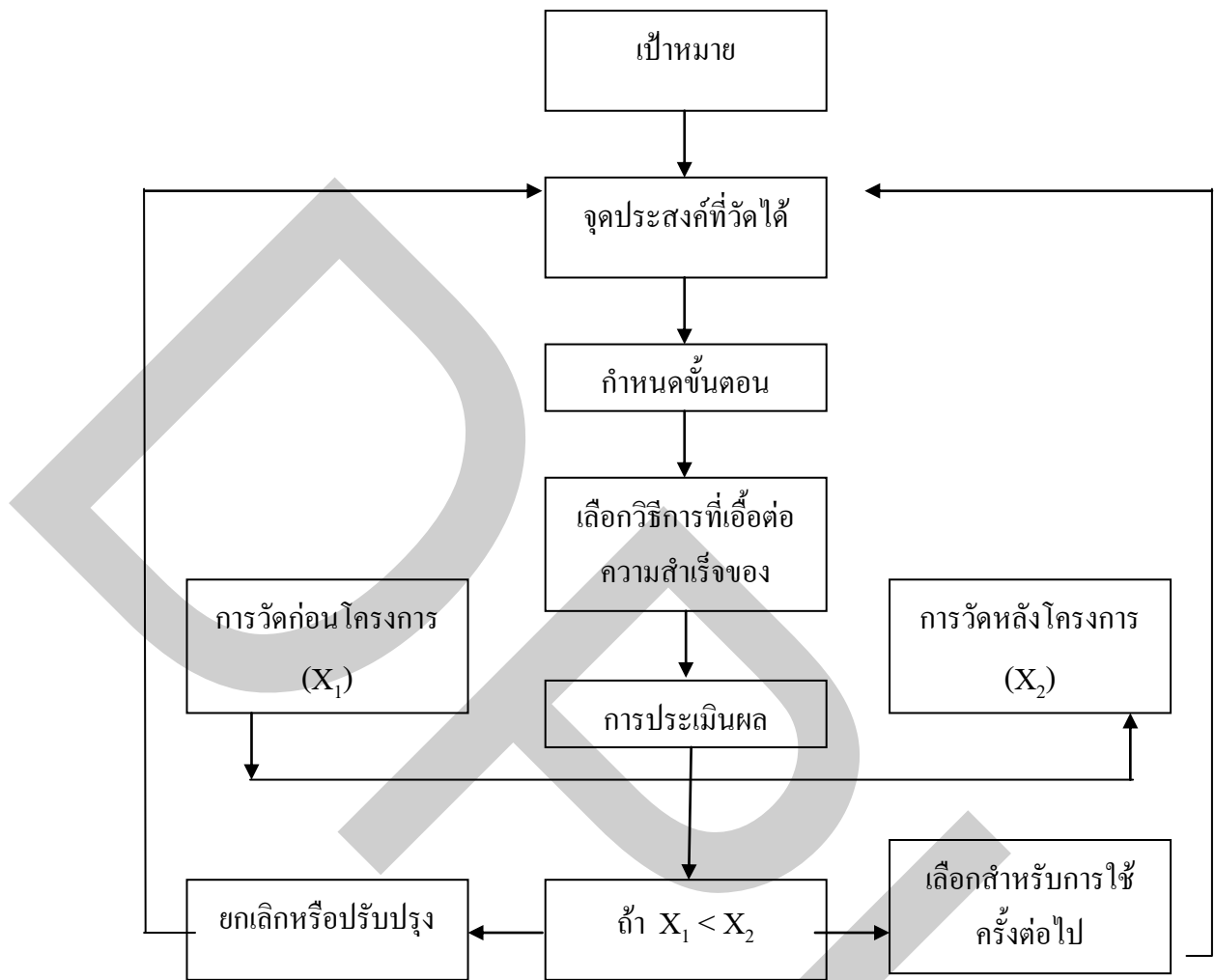
2) กำหนดเนื้อหา สถานการณ์ที่แสดงถึงการบรรลุวัตถุประสงค์อย่าง
 ชัดเจน

3) เลือกพัฒนาหรือสร้างเครื่องมือวัดผล

4) ใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

5) ประเมินผลโดยการเปรียบเทียบข้อมูลกับวัตถุประสงค์

จากแนวคิดและขั้นตอนรูปแบบการประเมินของไทเลอร์ จะเน้นความชัดเจน
 ของวัตถุประสงค์ ซึ่งมีจุดเด่นคือมีความสะดวกและชัดเจนในการประเมิน หรือถ้าวัตถุประสงค์
 ชัดเจนแล้วก็ยังประสบปัญหาเรื่องการกำหนดเกณฑ์ที่ใช้เปรียบเทียบว่าเป็นเกณฑ์มาตรฐานได้รับการ
 ยอมรับหรือไม่ เนื่องจากยังมีความเป็นอัตนัย หรืออัตวิสัย (Subjective) สูง รวมทั้งการที่
 ประเมิน ยึดจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ที่เป็นหลักจะทำให้ละเลยสิ่งอื่นๆที่อาจเกิดขึ้นได้ทำให้
 สารสนเทศที่ได้จากการประเมินมีจำกัด สำหรับรูปแบบการประเมิน แบบนี้ ดังภาพ 2.1

ภาพที่ 1 รูปที่ 2.1 รูปแบบการประเมินที่ยึดจุดมุ่งหมายของไทเลอร์
ที่มา: (ปรับจาก ตำราญ มิแจ็ง, 2544, หน้า 115)

3.1.2 รูปแบบการประเมินสนองความต้องการ สเตก ได้พัฒนารูปแบบการประเมินสนองความต้องการ (Responsive Model) จากแนวคิดว่ามีผู้ต้องการใช้ผลการประเมินหลายฝ่ายเข้ามาเกี่ยวข้อง จึงควรมีสารสนเทศจากการประเมินที่หลากหลาย เพื่อสนองความต้องการของแต่ละฝ่ายดังกล่าว ดังนั้นการประเมินต้องบรรยายโครงการประเมินอย่างละเอียดครอบคลุมเพียงพอที่จะสนองตอบความต้องการของผู้เกี่ยวข้องได้ การตัดสินใจอาศัยผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญองค์ประกอบสำคัญของรูปแบบการประเมินแบบนี้มี 2 ประการ คือ การบรรยายและการตัดสินใจคุณค่า ซึ่งมีสาระโดยสรุปดังนี้ 1) การบรรยายในส่วนการบรรยาย 2) การตัดสินใจในส่วนของการตัดสินใจ

การประเมินตามรูปแบบของ Stake จะได้สารสนเทศครอบคลุมกว่ารูปแบบของไทเลอร์ แต่การประเมินก็ยุ่งยากกว่าเพราะจะต้องพิจารณาสาระต่างๆของสิ่งที่จะประเมินมากกว่า สำหรับรูปแบบการประเมินแบบนี้ ดังภาพ 2.2

ภาพที่ 2 รูปที่ 2.2 รูปแบบการประเมินที่สนองความต้องการของ Stake ที่มา: (Worthen & Sanders, 1973, p. 113, Stake, 2004, p. 109)

3.1.3 รูปแบบการประเมินที่ช่วยในการตัดสินใจ สตีฟเฟิลบีม ได้พัฒนารูปแบบการประเมินที่ช่วยในการตัดสินใจ (CIPP Model) โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์สิ่งที่จะประเมินอย่างครอบคลุม เพื่อให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจทางเลือกต่างๆของผู้บริหารที่เรียนกว่ารูปแบบการประเมิน CIPP (Context Input Process Product Evaluation Model) ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1965 และมีการปรับปรุงมาเรื่อยๆ จนกระทั่งล่าสุดในปี ค.ศ. 2003 ซึ่งสามารถใช้กับการประเมินโครงการ แผน บุคลากร ผลิตภัณฑ์ องค์กร และระบบต่างๆ (Stufflebeam, 2004 : 245-259) โดยใช้วิธีการเชิงระบบการใช้รูปแบบการประเมิน CIPP อย่างถูกต้องและก่อประโยชน์สูงสุด ต้องลงมือประเมินตั้งแต่ก่อนเริ่มงาน ขณะดำเนินงาน และการประเมินหลังจากสิ้นสุดการดำเนินงานแล้ว

รูปแบบการประเมิน CIPP แบ่งการประเมินออกเป็น 4 ส่วน ตามลำดับพัฒนาการของการดำเนินโครงการ 3 ระยะ ดังต่อไปนี้

3.1.3.1) การประเมินก่อนเริ่มดำเนินงาน การประเมินในช่วงนี้จะเป็น เพื่อวางแผนอันเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงาน จัดทำสิ่งต่างๆอาจเป็น โครงการ กิจกรรมหลักสูตร ซึ่งจะทำการประเมินใน 2 ส่วน คือ

1) การประเมินบริบท (Context Evaluation) การประเมิน บริบทเป็นการประเมินความต้องการจำเป็น เพื่อกำหนดการดำเนินงาน โดยประเมินสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนปัญหาอุปสรรคต่างๆที่คาดว่าจะเกิดขึ้น วิธีการประเมินจะใช้การบรรยาย และเปรียบเทียบปัจจัยนำเข้าที่ได้รับจริงกับสิ่งที่คาดหวัง บริบทของสังคม เศรษฐกิจ การเมืองที่ คาดหวังกับที่เป็นจริง วิเคราะห์สาเหตุของความไม่สอดคล้องระหว่างความเป็นจริงและสิ่งที่ คาดหวังดังกล่าว

2) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการ ตรวจสอบความพร้อมด้านทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินโครงการทั้งปริมาณและคุณภาพ ตลอดจนระบบบริหารจัดการที่วางแผนไว้เพื่อวิเคราะห์และกำหนดทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด ที่จะ ทำให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่ วิธีการประเมินใช้การบรรยายและ วิเคราะห์ทรัพยากรที่มีอยู่ รวมถึงกลยุทธ์และกระบวนการดำเนินงานที่เป็นไปได้ อย่างมี ประสิทธิภาพสูงสุด

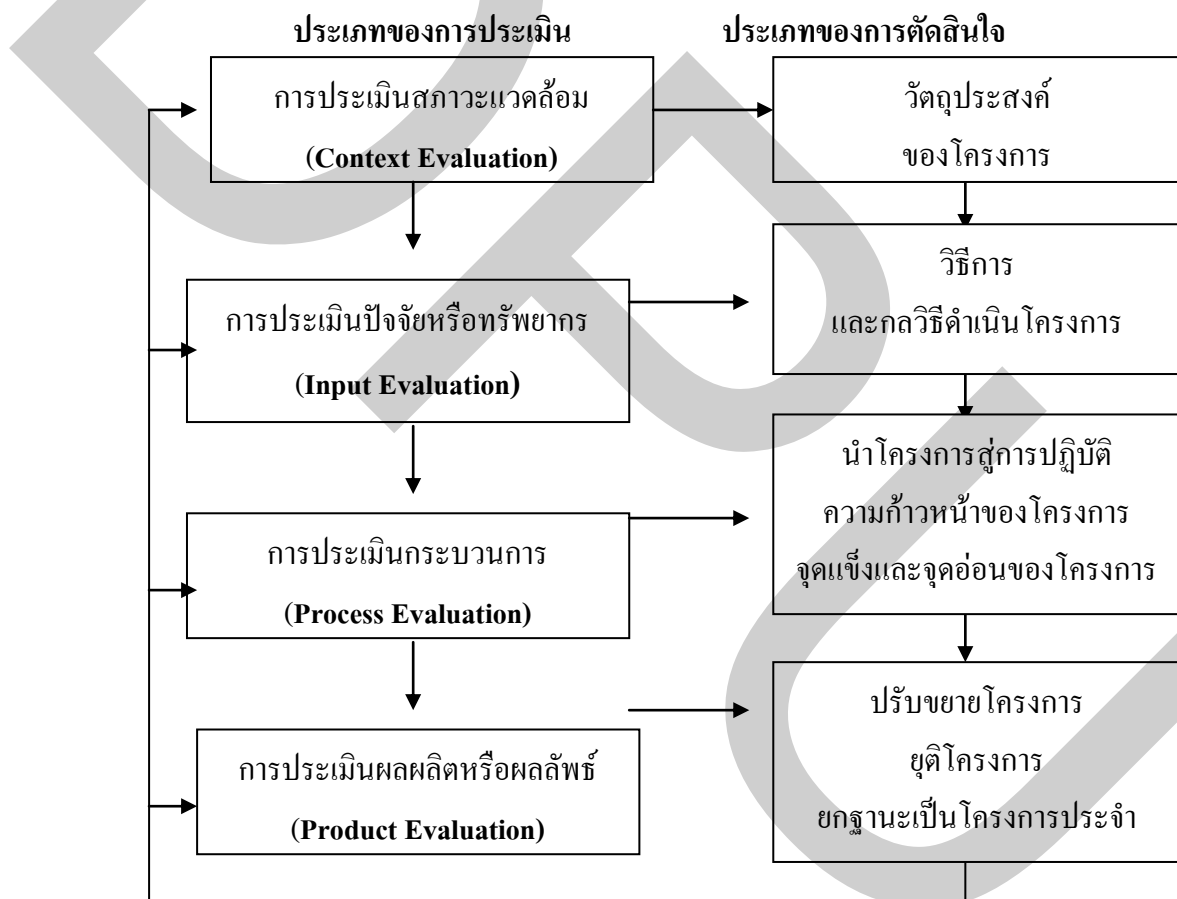
การประเมินทั้งสองข้อนี้ นำไปสู่การวางแผนซึ่งควรมีการวิเคราะห์ความ เหมาะสมของสิ่งที่จะดำเนินการโดยพิจารณาความสอดคล้อง ความสมบูรณ์ ประสิทธิภาพ ความ เหมาะสมของการบริหาร ผลกระทบและความเป็นธรรม ความเป็นไปได้ทั้งด้านแผนงาน แผนเงิน และแผนกำลังคน ฯลฯ

3.1.3.2 การประเมินระหว่างดำเนินโครงการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการนั่นเองอันเป็นการศึกษาจุดอ่อนจุดแข็ง ตลอดจนปัญหาและอุปสรรค ของการดำเนินโครงการ สาเหตุที่ทำให้ไม่สามารถดำเนินโครงการตามแผนได้ เพื่อจัดหา สารสนเทศเพื่อการปรับปรุงดำเนินโครงการได้อย่างทันที่ การประเมินขั้นตอนนี้จึงมีบทบาท สำคัญต่อความสำเร็จของโครงการ

3.1.3.3 การประเมินหลังสิ้นสุดโครงการ (Product Evaluation) เป็น การประเมินผลผลิตของโครงการ เพื่อจะตอบคำถามให้ได้ว่าการดำเนินโครงการประสบ ความสำเร็จตามแผนที่วางไว้หรือไม่ ผลผลิตเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ คุ่มค่าหรือไม่ การประเมินหลังสิ้นสุดโครงการจะพิจารณา ผลลัพธ์ผลกระทบของโครงการทุกด้าน ซึ่งมักใช้ เทคนิคติดตามผลหรือประเมินผลด้วยการติดตามหลังโครงการเสร็จหรือศึกษาย้อนรอย (Follow up Study หรือ Tracer Study) ผลการประเมินจะให้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคตของ

โครงการว่าควรจะคงปรับขยายโครงการหรือควรถูกหยุดโครงการตามเวลาที่กำหนดไว้หรือควรถูกยุบฐานะเป็นโครงการประจำ เป็นต้น

การประเมินโดยใช้รูปแบบ CIPP เป็นที่นิยมใช้กันแพร่หลายมากที่สุด โดยเฉพาะการประเมินโครงการต่างๆ เพราะว่าเป็นการประเมินให้สารสนเทศที่ครอบคลุม มีการพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมต่างๆประกอบด้วย อย่างไรก็ตามบางครั้งมีการนำรูปแบบ การประเมินเป็นแบบนี้ไปใช้ โดยไม่ครบตามขั้นตอนด้วยการตัดการประเมินบริบทออก ทำให้สารสนเทศที่ได้ลดคุณค่าลงและมีผลต่อการตัดสินใจได้ สำหรับรูปแบบการประเมินแบบนี้ ดังภาพ 2.3

ภาพที่ 3 รูปที่ 2.3 รูปแบบการประเมินที่ช่วยในการตัดสินใจของสตฟเฟิลบีม
ที่มา: (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2544, หน้า 168)

2.6 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพนั้น เกิดจากข้อเสนอแนะของคณะผู้เชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมสุขภาพ และสุขภาพขององค์การอนามัยโลก ที่ต้องการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการดำเนินงานด้านอนามัยโรงเรียน (School Health Programs) เดิมที่หลายๆประเทศใช้กันอยู่ โดยมีกิจกรรมหลัก 3 ประการ คือ สุขศึกษาในโรงเรียน (School Health Education) อนามัยสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน (School Health Environment) และบริการอนามัยโรงเรียน (School Health Service) เป็นลักษณะการปฏิบัติแบบสั่งการจากบนลงล่าง สู่แนวคิดการส่งเสริมสุขภาพแนวใหม่ ซึ่งมีหลักการปฏิบัติอยู่บนพื้นฐานของความคิดริเริ่ม ร่วมกันของคนในชุมชนที่จะส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนและสุขภาพของคนในชุมชนสู่การมีสุขภาพที่ดี ดังนั้นแนวคิดโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ (Health Promoting School) จึงเกิดขึ้นเพื่อตอบสนองต่อการป้องกันปัญหาสุขภาพอนามัยของประชาชนจากโรคไม่ติดต่อซึ่งมีแนวโน้มสูงขึ้น และต้องการให้แต่ละประเทศหันมาทุ่มเทกับการพัฒนาสุขภาพอนามัยของเด็กควบคู่กับการศึกษาขององค์การอนามัยโลกภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEARO) จึงได้ร่วมมือกับกระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงศึกษาธิการจัดประชุม Intercountry Consultation on Health Promoting School เมื่อวันที่ 2-5 ธันวาคม 2540 ณ กรุงเทพมหานคร โดยมีผู้เข้าร่วมของประเทศไทยจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย และผู้แทนจาก 7 ประเทศ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งผู้แทนองค์การอนามัยโลกได้เสนอกรอบแนวคิดและวิธีดำเนินงานในการจัดตั้งโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ เพื่อให้โรงเรียนเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการพัฒนาด้านสุขภาพควบคู่ไปกับการศึกษา ซึ่งกำหนดคุณลักษณะของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพไว้ว่า “โรงเรียนที่มีขีดความสามารถที่แข็งแกร่ง มั่นคง ที่จะเป็นสถานที่ที่มีสุขอนามัยที่ดีเพื่อการอาศัย ศึกษาเรียนรู้และทำงาน ” (A Health Promoting School is “a school constantly strengthening its capacity as a health setting for living learning and working”) โดยการสร้างความเข้าใจและส่งเสริมให้ชุมชน ผู้ปกครอง บุคลากรในโรงเรียน ตั้งแต่ผู้บริหาร ครูทุกคน คนงาน เจ้าหน้าที่ตลอดจนนักเรียนได้ร่วมกับหน่วยงานและองค์กรในท้องถิ่น ริเริ่ม สร้างสรรค์ และดำเนินการ โรงเรียนต่างๆให้เป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โดยที่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพนั้น เป็นสถานที่ซึ่งทุกคนในโรงเรียน ร่วมกันจัดโครงสร้างและประสบการณ์ผสมผสานเชิงบวก เพื่อส่งเสริมและปกป้องสุขภาพของนักเรียน การจัดการสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้อต่อสุขภาพ การจัดให้มีการบริการสุขภาพที่เหมาะสม การเรียนรู้เรื่องสุขภาพทั้งในหลักสูตรและนอกหลักสูตร รวมทั้งการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในการส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งส่งผลไปถึงการพัฒนาชีวิตของครอบครัวและชุมชน ผลการประชุมทุกประเทศยอมรับและเห็นด้วยแนวคิด หลักการ และแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ในการที่

จะกำหนดวิสัยทัศน์การสร้างเครือข่ายโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับประเทศเพื่อการ แลกเปลี่ยน ข้อมูลข่าวสารและทรัพยากรร่วมกัน (ทัศนีย์ ทองอ่อน, 2543 : 2-3)

แนวคิดโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเป็นแนวคิดที่กว้าง และครอบคลุมด้านสุขภาพอนามัย ในทุกแง่ทุก มุมของชีวิตทั้งในโรงเรียนและ ชุมชน นั่นคือ ความร่วมมือกันพลี กัดันให้ โรงเรียนใช้ศักยภาพทั้งหมดที่มีอยู่เพื่อพัฒนาสุขภาพของนักเรียน บุคลากรในโรงเรียน ตลอดจน ครอบครัวและชุมชนให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีการดูแลเอา ใจใส่สุขภาพ ของตนเองและผู้อื่น มีการตัดสินใจและควบคุมสถานการณ์รวมทั้งภาวะสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อสุขภาพได้ จะเห็นได้ว่าแนวคิดดังกล่าวก่อให้เกิดโอกาสในการพัฒนา นโยบาย ระเบียบและ โครงสร้างการส่งเสริมสุขภาพทุกเรื่องในโรงเรียนและชุมชน เพื่อให้สามารถดำเนินการได้ร่วมกัน การทำงานเป็นทีมโดยมีผู้นำที่เข้มแข็ง ทุกคนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและตกลงกันใน เป้าหมายต่างๆภายใต้การผสมผสานแนวคิดด้านการศึกษาและด้านสุขภาพ (กรมอนามัย, 2547 : 8)

ความหมายโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

1. ความหมายโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

กรมอนามัย (2547 : 8) ได้กล่าวไว้ว่า โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ หมายถึง โรงเรียนที่มีความร่วมมือ ร่วมใจกันพัฒนาพฤติกรรมและสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อสุขภาพอย่างสม่ำเสมอเพื่อการ มีสุขภาพที่ดีของทุกคนในโรงเรียน

2. องค์ประกอบและเกณฑ์มาตรฐานการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

กรมอนามัย (2547 : 8) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพทั้ง 10 องค์ประกอบแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นองค์ประกอบด้านกระบวนการ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจะขาดเสียมิได้ ได้แก่ นโยบายของโรงเรียนและการบริหารจัดการ ในโรงเรียนอีกกลุ่มเป็นองค์ประกอบด้านการส่งเสริมสุขภาพ ได้แก่ บริการอนามัยโรงเรียน สุขศึกษาในโรงเรียน โภชนาการและอาหารที่ปลอดภัย การออกกำลังกาย กีฬา นันทนาการ การให้ คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคม การจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน แต่ละองค์ประกอบ มีรายละเอียดดังนี้

2.1 องค์ประกอบที่ 1 นโยบายของโรงเรียน หมายถึง ข้อความที่เป็นตัวกำหนด ทิศทางของการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน ซึ่งจะส่งผลต่อกิจกรรมและการจัดสรรทรัพยากร เพื่อการส่งเสริมสุขภาพ โรงเรียนควรได้กำหนดนโยบายส่งเสริมสุขภาพที่ชัดเจนที่เกิดจากความเห็นชอบของบุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงาน ให้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้รับทราบ ทำให้การดำเนินงานมีความเข้มข้นและชัดเจน ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วนหลักที่ต้องดำเนินการ คือ

2.1.1 การกำหนดนโยบายส่งเสริมสุขภาพ ของโรงเรียน นับเป็น ปัจจัยพื้นฐานแรก ของการดำเนินงาน เพราะเป็นการแสดงออกถึงความมุ่งมั่นตั้งใจของโรงเรียน ที่จะดำเนินงานด้านส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนให้ไปในทิศทางใด ขั้นตอนที่จะทำให้นโยบายนี้ได้ ดำเนินการอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิผล ได้แก่

2.1.1.2 โรงเรียนมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพของ โรงเรียนเพื่อเป็นองค์กรหลักในการบริหารจัดการนโยบาย ประกอบด้วยครู นักเรียน ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและผู้แทนองค์กรในชุมชน โดยมีสัดส่วน 3 ใน 5 มาจากประชาชนหรือ องค์กรในชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่างๆ อย่างเข้มแข็ง

2.1.1.3 โรงเรียนประกาศนโยบายส่งเสริมสุขภาพให้ครอบคลุม ประเด็นสำคัญด้านส่งเสริมสุขภาพ 9 ประเด็น คือ การสร้างเสริมสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนา สุขภาพนักเรียน การเฝ้าระวังและแก้ปัญหาสุขภาพ การพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพตามสุขบัญญัติ การคุ้มครองผู้บริโภคในโรงเรียน การส่งเสริมการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพแก่นักเรียนและชุมชน โดยมีโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง การส่งเสริมสุขภาพจิตและเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยง การพัฒนาระบบ การเรียนรู้โดยมีผู้เรียนเป็นสำคัญ การส่งเสริมสุขภาพบุคลากรในโรงเรียนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาสุขภาพนักเรียน บุคลากรในโรงเรียนและชุมชน

2.1.2 การถ่ายทอดนโยบายสู่การปฏิบัติ เมื่อกำหนดนโยบาย การ ดำเนินงาน ส่งเสริม สุขภาพอย่างน้อยทั้ง 9 ประเด็นที่จะดำเนินการและมีการจัดตั้งองค์กรแล้ว โรงเรียนควรมีการถ่ายทอดนโยบายดังกล่าวสู่ผู้ปฏิบัติหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ครู ผู้ปกครอง นักเรียน และบุคลากรในโรงเรียน ได้รับทราบเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติซึ่งทำได้หลายวิธี ได้แก่ ทำป้ายประกาศ ถาวรหรือชั่วคราว พิมพ์ในวารสารของโรงเรียน คู่มือโรงเรียน มีการประกาศนโยบายในการ ประชุมต่างๆ เช่น ประชุมครู ประชุมนักเรียนหรือประชุมผู้ปกครอง โดยมีความถี่ที่เหมาะสมที่จะ ทำให้ทุกคนรับทราบนโยบายและผู้บริหารกำกับติดตามให้มีการจัดทำแผนงาน โครงการ ตามประเด็นส่งเสริมสุขภาพตามที่ได้กำหนดไว้

2.2 องค์กรประกอบที่ 2 การบริหารจัดการในโรงเรียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดการ จัดการต่างๆ ในโรงเรียนที่นำไปสู่การดำเนินงานด้านส่งเสริมสุขภาพ มีแนวทางดำเนินงานหลักๆ 3 เรื่อง ได้แก่

2.2.1 จัดทำแผนงาน/ โครงการส่งเสริมสุขภาพ โดยต้องสอดคล้อง กับสภาพ ปัญหาที่แท้จริงในโรงเรียนและคำนึงถึงแนวคิดส่งเสริมสุขภาพ โดยให้ครอบคลุมมิติ 3 ประการ คือ

2.2.1.1 การเฝ้าระวัง แก้ไขปัญหาสุขภาพและปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของทุกคนในโรงเรียน

2.2.1.2 การส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค เพื่อให้นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง รวมทั้งการพัฒนาความรู้ความสามารถเพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่เป็นผลดีต่อสุขภาพและความปลอดภัย

2.2.1.3 การปรับปรุงแก้ไขสิ่งแวดล้อมทั้งด้านกายภาพ และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ปลอดภัย ส่งผลดีต่อสุขภาพของทุกคนในโรงเรียน

2.2.2 การจัดองค์การรองรับแผนงาน/โครงการส่งเสริมสุขภาพ โดยแผนงาน/โครงการในโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ต้องการการมีส่วนร่วมจากนักเรียน บุคลากรและสมาชิกในชุมชนเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการดำเนินงานสอดคล้องกับความต้องการและได้ใช้ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์ โดยแนวทางในการจัดองค์การรองรับแผนงาน/โครงการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนสุขภาพในโรงเรียน ได้แก่

2.2.2.1 สำรวจความต้องการสภาพปัญหาโดยการระดมความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง

2.2.2.2 เชิญผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานตาม แผนงาน/โครงการตั้งแต่เริ่มต้น

2.2.2.3 จัดทำแผนงาน/โครงการที่ระบุกิจกรรมชัดเจนปฏิบัติได้จริง และกำหนดผู้รับผิดชอบชัดเจนตรงตามบทบาทหน้าที่ ไม่ควรมอบหมายให้บุคคลใดคนหนึ่งหรือครุอนามัยเพียงคนเดียว

2.2.2.4 เปิดโอกาสและสนับสนุนนักเรียนแกนนำต่างๆ ให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบกิจกรรมต่างๆ ในแผนงาน/โครงการ

2.2.2.5 ใช้แหล่งทรัพยากรที่หาได้ในท้องถิ่น เช่น เชิญกลุ่มแม่บ้านมาร่วมรับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน เชิญกลุ่มผู้ปกครองร่วมปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน เป็นต้น

2.2.2.6 บูรณาการงานส่งเสริมสุขภาพในกลุ่มวิชาสุขภาพศึกษา โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียน และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

2.2.2.7 จัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาขึ้นมาอีกคณะหนึ่ง เพื่อให้คำปรึกษาและสนับสนุนแผนงาน/โครงการเหล่านั้น คณะกรรมการที่ปรึกษามาจากผู้มาจากผู้มีความรู้ความชำนาญในด้านต่างๆ ที่มีในพื้นที่

2.2.2.8 การนิเทศ/ติดตามและการประเมินผล เพื่อให้การดำเนินงานต่อเนื่องและก้าวหน้ารวมทั้งตรวจสอบปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำงาน โดยมีแนวทาง ได้แก่ การผสมผสานไปในระบบการนิเทศ/ติดตามงานปกติของโรงเรียน มีการกำหนดวิธีการประเมินผลไว้ในแผนงาน/โครงการ โดยระบุผู้ที่รับผิดชอบการประเมินให้ชัดเจน มีการบันทึกผลการนิเทศ/ติดตามไว้เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนางานต่อไป และรายงานผลการประเมินต่อผู้บังคับบัญชา

2.3 องค์ประกอบที่ 3 โครงการร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน หมายถึง โครงการหรือกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่ดำเนินการร่วมกันระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครองและสมาชิกของชุมชน เพื่อให้โรงเรียนได้มีการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพร่วมกับภาคีต่างๆ ในชุมชน การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในโครงการหรือกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน เพื่อให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมรับรู้สถานการณ์สุขภาพในพื้นที่และเป็นการปรับเปลี่ยนแนวคิดให้สมาชิกของชุมชนเห็นว่าสุขภาพเป็นหน้าที่ของทุกคนที่ต้องดูแลเอาใจใส่ไม่ใช่เป็นหน้าที่ของบุคคลหรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเท่านั้นและการดำเนินงานให้สำเร็จได้ต้องทำทั้งที่โรงเรียนในครอบครัวและชุมชน โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจึงควรมีคณะทำงานซึ่งประกอบด้วย ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขขององค์กรในชุมชนร่วมกันดำเนินการ ดังนี้

2.3.1 ร่วมวิเคราะห์สภาพและสาเหตุของปัญหาโดยการศึกษาในรายละเอียดของโครงการ/กิจกรรมที่จะดำเนินการนั้นมีสภาพและสาเหตุของปัญหาเป็นอย่างไร ทั้งนี้อาจมีการสำรวจข้อมูลสารสนเทศหรือปัจจัยพื้นฐานของโรงเรียนและชุมชนเป็นฐานในการวิเคราะห์ เพื่อให้ได้มาซึ่งสภาพและสาเหตุของปัญหาที่แท้จริง

2.3.2 ร่วมวางแผน โรงเรียนควรกระตุ้น ใจให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็นเพื่อกำหนด เป้าหมายสูงสุดที่ต้องการวัตถุประสงค์ของโครงการ กลุ่มเป้าหมายที่ต้องดำเนินการกิจกรรมที่พึงกระทำ บุคคล/หน่วยงานที่รับผิดชอบและผลสัมฤทธิ์ของโครงการ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติ

2.3.3 ร่วมดำเนินการโดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ในแผนงาน ส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์การดำเนินงานทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการให้ชุมชนได้รับทราบ

2.3.4 ร่วมตรวจสอบ ทบทวน พัฒนาและปรับปรุง โดยประเมินผลการดำเนินงานที่ผ่านมาอาจประเมินผลโดยการจัดเสวนาประชาคมหมู่บ้าน สัมภาษณ์หรือสำรวจความพึงพอใจของนักเรียนชุมชน เพื่อนำข้อเสนอแนะที่ได้รับมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกลวิธีการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การที่นักเรียน ครู บุคลากรในโรงเรียนและชุมชน

มีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆจะช่วยสร้างความรู้สึที่ดีต่อการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน เกิดความร่วมมือและการประชาสัมพันธ์ ใ้การรับรู้การทำงานต่างๆเป็นระยะๆจะช่วยสร้างความรู้สึพึงพอใจให้แก่ทุกคนที่เกี่ยวข้อง

2.4 องค์ประกอบที่ 4 การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ หมายถึง การจัดการควบคุมดูแลปรับปรุงภาวะต่างๆและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนให้อยู่ในสภาพที่ถูก สุขลักษณะเอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมสุขภาพกาย จิตและสังคม รวมถึงการป้องกันโรคและอันตราย ที่อาจเกิดขึ้นต่อนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน นอกจากนี้จะมีผลดีทางด้านร่างกายและจิตใจของ เด็กวัยเรียนแล้วยังมีผลต่อสุขภาพของครอบครัวและชุมชนด้วย สำหรับแนวทางการจัดสิ่งแวดล้อม ในโรงเรียนประกอบด้วย 2 ส่วนหลักที่ต้องดำเนินการ ได้แก่

2.4.1 แนวทางการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพการจัดการสิ่งแวดล้อม ทางกายภาพให่ถูกสุขลักษณะจะช่วยให้นักเรียนได้อยู่อาศัยในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม เอื้อต่อการมี สุขภาพดีและเป็นตัวอย่างที่ดีด้านสิ่งแวดล้อมต่อนักเรียนไปที่บ้านก่อให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพ ที่ดีต่อไปในอนาคต ซึ่งโรงเรียนมีแนวทางการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ ผู้รับผิดชอบตามที่โรงเรียนมอบหมายสำรวจสิ่งแวดล้อมทุกต้นปีการศึกษา โดยใช้ “แบบสำรวจ สุขภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ” มีการสรุปผลการสำรวจเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการ ส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนและผู้บริหารโรงเรียนเพื่อร่วมหาแนวทางแก้ไขปัญหา จัดทำแผนงาน/ โครงการเพื่อปรับปรุงแก้ไขสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานและประเมินซ้ำเมื่อสิ้น ปีการศึกษาดำเนินการให้มีการสำรวจและทำลายแหล่งลูกน้ำยุงลายอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง โดยเฉพาะในฤดูฝนและสามารถขอคำปรึกษาเรื่องการควบคุมโรคไข้เลือดออกได้จากเจ้าหน้าที่ สาธารณสุขที่มาให้บริการ

2.4.2 แนวทางดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคมในโรงเรียนสิ่งแวดล้อม ทางสังคมมีผลต่อสุขภาพจิตของทุกคนในโรงเรียนจะสะท้อนออกมาเป็นความรู้สึพึงพอใจ บรรยากาศทางสังคมที่ดีเกิดขึ้นจากการที่สมาชิกในสังคมมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆในโรงเรียน การเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมนอกจากจะช่วยให่การทำงานต่างๆสอดคล้องกับความต้องการ ของนักเรียนแล้วยังช่วยให้นักเรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อเรื่องสุขภาพและส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมที่ดี ติดตัวต่อไป แนวทางการส่งเสริมด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ สนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วม เป็นคณะกรรมการ/คณะกรรมการต่างๆในโรงเรียนร่วมกับครูและกรรมการจากภายนอกโดยเฉพาะ เกี่ยวกับเรื่องสุขภาพ สนับสนุนกิจกรรมชุมชนของนักเรียน เช่น การจัดสถานที่ให้เป็นที่ตั้งชุมชน สนับสนุนงบประมาณแก่ชุมชน เปิดโอกาสให้นักเรียนที่รวมกลุ่มกันทำงานต่างๆได้เสนอผลงาน หรือกิจกรรมที่ทำให่เป็นที่รับรู้ต่อสมาชิกในโรงเรียนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

ด้านสุขภาพหรือการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่โรงเรียนจัดขึ้นอย่างสม่ำเสมอและจัดให้มีกิจกรรม
สังสรรค์ร่วมกันระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครองและสมาชิกในชุมชน

2.5 องค์ประกอบที่ 5 บริการอนามัยโรงเรียน หมายถึง การที่โรงเรียนจัดให้มี
บริการสุขภาพขั้นพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับนักเรียนทุกคน เพื่อให้นักเรียน ได้รับการตรวจสุขภาพ
การเฝ้าระวังภาวะสุขภาพ การป้องกันโรคและการรักษาพยาบาลเบื้องต้นจากครูและเจ้าหน้าที่
สาธารณสุข โดยมีจุดมุ่งหมายให้เด็กวัยเรียนมีสุขภาพดี มีศักยภาพในการเรียนรู้ โดยประกอบด้วย
3 ส่วนหลักที่ต้องดำเนินการ ดังนี้

2.5.1 การตรวจสุขภาพนักเรียน มีแนวทางการดำเนินงานได้แก่ ครู
อนามัย ประสานกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่รับผิดชอบ โรงเรียนเพื่อนัดหมายวันเวลาเข้าให้บริการ
ครูอนามัยประสานงานกับครูประจำชั้น ป.1-ป.4 เพื่อขังน้ำหนัก/วัดส่วนสูง ประเมินภาวะการ
เจริญเติบโต ทดสอบสายตาโดยใช้ E-Chart แล้วลงบันทึก พร้อมทั้ง กำหนดวันที่เจ้าหน้าที่
สาธารณสุขเข้าให้บริการตรวจสุขภาพ สำหรับ ป.5 ขึ้นไป ใช้แบบบันทึกการตรวจสุขภาพ
ด้วยตนเอง จัดเตรียมสถานที่นำนักเรียนเข้ารับบริการตรวจสุขภาพ โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจะ
เข้าตรวจสุขภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาแนะนำนักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพ
ให้บริการที่สถานบริการสุขภาพ โดยใช้สิทธิตามโครงการหลักประกันสุขภาพ (30 บาทรักษา
ทุกโรค)

2.5.2 การเฝ้าระวังภาวะสุขภาพ เป็นการเก็บ รวบรวมข้อมูลต่างๆ เกี่ยว
กับ ภาวะ สุขภาพเป็นระยะๆ เพื่อประเมินภาวะสุขภาพนักเรียน หาแนวทางให้การช่วยเหลือต่อไป
มีแนวทางการดำเนินงาน ได้แก่ ทดสอบสายตาปีละ 1 ครั้ง ทุกชั้นปี การตรวจสุขภาพโดยเจ้าหน้าที่
สาธารณสุขสำหรับชั้น ป.1-ป.4 สำหรับนักเรียนชั้น ป.5-ป.6 ให้นักเรียนตรวจด้วยตนเองภายใต้
การดูแลของครูอนามัยและเจ้าหน้าที่สาธารณสุข การทดสอบการได้ยิน เพื่อเป็นการคัดกรอง
เบื้องต้นค้นหาความผิดปกติของการได้ยิน เฉพาะนักเรียนชั้น ป.1 ตรวจสุขภาพช่องปาก โดย
เจ้าหน้าที่สาธารณสุขตรวจ ป.1-ป.4 เพื่อค้นหาความผิดปกติในช่องปาก ส่วนนักเรียน ป.5-ป.6
ตรวจด้วยตนเองเมื่อพบความผิดปกติให้ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาส่งตัวไปขอคำแนะนำจาก
เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเข้ามาให้บริการและการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็น
ผู้ให้บริการโดยครูอนามัยและโรงเรียนให้ความร่วมมือ

2.5.3 การจัดบริการรักษาพยาบาลเบื้องต้น โรงเรียนทุกแห่งจัดห้องพยาบาล
โรงเรียนและบริการรักษาพยาบาลเบื้องต้นสำหรับนักเรียน ซึ่งถือเป็นบริการสุขภาพพื้นฐาน โดยครู
อนามัยหรือครูพยาบาลควรมีบทบาทในการดูแลเรื่องการจัดบริการรักษาพยาบาลเบื้องต้น ได้แก่
การจัดหายาและเวชภัณฑ์ที่จำเป็นสำหรับห้องพยาบาลให้เพียงพอโดยพิจารณาตามสภาพปัญหา

การเจ็บป่วยของนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาส่งต่อนักเรียนที่เจ็บป่วยไปรับบริการที่ห้องพยาบาล ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ส่งต่อนักเรียนที่ตรวจสุขภาพตนเองพบว่ามีปัญหาหรือความเจ็บป่วยไปขอรับคำแนะนำจากห้องพยาบาล ครูอนามัย/ครูพยาบาลให้การดูแลรักษาเบื้องต้นแก่นักเรียนและบุคลากรที่เจ็บป่วยหรือมีปัญหาสุขภาพ และครูอนามัย/ครูพยาบาลส่งต่อนักเรียนหรือบุคลากรที่เจ็บป่วยเกินขอบเขตการบริการห้องพยาบาลไปรับบริการที่สถานีอนามัยหรือโรงพยาบาล

2.6 องค์ประกอบที่ 6 สุขศึกษาในโรงเรียน หมายถึง การที่โรงเรียนจัดกิจกรรมสุขศึกษาทั้งในหลักสูตรการศึกษาและผ่านทางกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อมุ่งให้เกิดการเรียนรู้และมีการฝึกปฏิบัติที่นำไปสู่การมีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมต่อการมีสุขภาพดี โดยมีแนวทางการดำเนินงานเป็น 2 ส่วน คือ การให้ความรู้และสร้างเสริมเจตคติตามสุขบัญญัติแห่งชาติและการฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะที่จำเป็น ซึ่งสอดคล้องกับสุขบัญญัติโดยสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ ถูกกำหนดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้ประชาชนปฏิบัติเพื่อการมีสุขภาพดีทั้งสุขภาพร่างกาย สุขภาพจิต และสุขภาพทางสังคม การสอนเรื่องนี้ตั้งแต่วัยเด็กจะช่วยให้ง่ายที่จะปลูกฝังจนเกิดการปฏิบัติเป็นประจำกลายเป็นพฤติกรรมสุขภาพติดตัวไปตลอดชีวิต โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

2.6.1 วางแผนการเรียนรู้สุขบัญญัติแห่งชาติให้สอดคล้องกับนักเรียนชั้นต่างๆ

2.6.2 พิจารณาเนื้อหาของสุขบัญญัติในแต่ละข้อตามความเหมาะสมของชั้นเรียน โดยพิจารณาจากสาระการเรียนรู้รายชั้นปีที่กระทรวงศึกษาธิการจัดทำไว้ หรือตามความคิดเห็นของคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนแต่ละแห่ง

2.6.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สุขบัญญัติแห่งชาติควรเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างทักษะ

2.7 องค์ประกอบที่ 7 โภชนาการและอาหารที่ปลอดภัย หมายถึง การส่งเสริมให้นักเรียนมีภาวะเจริญเติบโตสมวัย โดยจัดให้มีอาหารที่มีคุณค่าต่อสุขภาพ สะอาด ปลอดภัย ให้กับนักเรียน และบุคลากรในโรงเรียนประกอบด้วยการทำงานที่สำคัญ 2 เรื่อง ได้แก่

2.7.1 โภชนาการในโรงเรียน มีแนวทางการดำเนินงานในเรื่องต่างๆ ได้แก่ การให้ความรู้เรื่องโภชนาการผสมผสานกับหลักสูตรในชั้นเรียน การจัดให้มีอาหารกลางวัน การเสริมอาหารให้นักเรียนเพิ่มเติมและการให้นักเรียนได้รับยาเม็ดเสริมธาตุเหล็ก การประเมินภาวะโภชนาการ การเจริญเติบโตโดยการชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูงและประเมินภาวะการขาดสารอาหารที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การแก้ปัญหาด้านโภชนาการของนักเรียน โรงเรียนดำเนินการเรื่องอาหารกลางวันให้กับนักเรียนทุกคนจัดอาหารเสริมให้นักเรียนรับประทานทุกวัน

2.7.2 การสุขาภิบาลอาหาร มีแนวทางดำเนินงาน ได้แก่ สํารวจสุขาภิบาลอาหารในโรงเรียนตามแบบของกรมอนามัยดำเนินการแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องตามมาตรฐานควบคุมดูแลด้านความปลอดภัยของอาหาร โดยเฉพาะสารปนเปื้อน

2.8 องค์ประกอบที่ 8 การออกกำลังกายกีฬาและนันทนาการ หมายถึง กิจกรรมการส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนและบุคลากรใน โรงเรียนมีการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ โดยการ จัดสถานที่ อุปกรณ์และกิจกรรมการออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ ประชาชนเข้ามาใช้สถานที่และอุปกรณ์หรือเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นตามความเหมาะสม โดยมีแนวทางหลักในการดำเนินงานเป็น 2 ส่วนคือ

2.8.1 การจัดสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ สำหรับนักเรียนบุคลากรในโรงเรียนและการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน โดยใช้ กิจกรรมการออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการเป็นดํานํา โดยมีแนวทางดำเนินงาน ได้แก่ จัดให้มี สถานที่สำหรับการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับประเภทของกีฬาและความปลอดภัย จัดหาอุปกรณ์ สำหรับกีฬาให้เพียงพอ สอดคล้องกับสถานที่ที่จัดให้ และดูแลให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้จัด กิจกรรมเพื่อส่งเสริมการออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นแรงกระตุ้นหรือ จูงใจให้นักเรียน บุคลากรในโรงเรียน ตลอดจนประชาชนที่อยู่ใกล้เคียงโรงเรียนเห็นเป็นสิ่งสำคัญ ในชีวิตประจำวันที่ต้องปฏิบัติ เปิดโอกาสให้สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการออกกำลังกาย กีฬา นันทนาการของโรงเรียน ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งชุมชน/ชมรมออกกำลังกายเพื่อสุขภาพใน ชุมชนหรือเป็นผู้นําในกิจกรรมการออกกำลังกาย และกีฬาในโอกาสสำคัญๆ

2.8.2 การพัฒนาสมรรถภาพร่างกาย ความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย นอกจากจะประเมินจากภาวะเจริญเติบโตด้านน้ำหนักและส่วนสูงแล้ว ยังสามารถประเมินได้จาก สมรรถภาพทางกาย ซึ่งการทดสอบสมรรถภาพทางกายเป็นกิจกรรมที่โรงเรียนดำเนินการอยู่แล้ว หรืออาจติดต่อหน่วยงานใกล้เคียงที่มีความชำนาญเรื่องนี้โดยตรงมาทดสอบสมรรถภาพทางกายแก่ นักเรียนทุกคนอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง แล้วแจ้งผลการทดสอบให้นักเรียนทราบทุกครั้ง เพื่อกระตุ้นให้ เกิดความสนใจในสุขภาพของตนเอง ให้คำแนะนำแก่นักเรียนที่ไม่ผ่านการทดสอบ โดยคำนึงถึง สรีระร่างกายและภาวะสุขภาพของแต่ละบุคคล และติดตามความก้าวหน้าด้วยการทดสอบซ้ำตาม เวลาที่กำหนดไว้

2.9 องค์ประกอบที่การให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคม หมายถึง ระบบ บริการให้คำปรึกษา แนะนำและช่วยนักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพกาย สุขภาพจิต และภาวะเสี่ยง รวมทั้งพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียน โดยแนวทางการดำเนินงาน ได้แก่ ครูที่ปรึกษา/ครูประจำชั้น ซึ่งเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานสำรวจข้อมูลนักเรียนเพื่อให้รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลใน

ด้านต่างๆ เช่น ด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัวและด้านอื่นๆ หลังจากนั้นครูที่ปรึกษาครูประจำชั้น/ครูฝ่ายปกครอง ร่วมประชุมปรึกษาหารือเพื่อพิจารณาจัดกลุ่ม นักเรียนจำแนกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา เพื่อวางแผน ดูแลช่วยเหลืออย่างเหมาะสม โรงเรียน/ครูที่ปรึกษา/ครูประจำชั้น จัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างครูและ ผู้ปกครองในการดูแลนักเรียนทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน โรงเรียนจัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มที่มีปัญหา ดำเนินการ โดยให้คำปรึกษาเบื้องต้นเพื่อช่วยผ่อนคลาย ปัญหาและจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวทั้งนอกห้องเรียนและในห้องเรียน มีการส่งต่อให้ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ถ้านักเรียนยังมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น โดยครูที่ปรึกษา/ครูประจำชั้น/ คณะกรรมการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน/คณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนติดตาม นักเรียนที่ได้รับการช่วยเหลือเป็นระยะอย่างสม่ำเสมอ และประสานความร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ทุกฝ่ายทั้งในโรงเรียนและชุมชน โดยเฉพาะผู้ปกครองเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

2.10 องค์ประกอบที่ 10 การส่งเสริมสุขภาพบุคลากรในโรงเรียน หมายถึง การจัด กิจกรรมต่างๆ เพื่อกระตุ้น ส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนมีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม ส่งผลดี ต่อสุขภาพของตนเองและเป็นอย่างที่ดีแก่นักเรียนในโรงเรียน โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ได้แก่ การสนับสนุน/แนะนำให้ครู และบุคลากรทุกคนในโรงเรียน ได้มีโอกาสประเมินสุขภาพตนเอง อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง โดยรับบริการตรวจสุขภาพที่สถานบริการทางสาธารณสุขการขอรับ คำแนะนำเรื่องสุขภาพจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่มาให้บริการในโรงเรียนและประเมินสุขภาพ ตนเองและจัดหาสื่อด้านสุขภาพเผยแพร่ในโรงเรียน เช่น บอร์ดเผยแพร่ในรูปแบบที่น่าสนใจด้วย วิธีต่างๆ และเชิญวิทยากรจากภายนอกให้ความรู้เรื่องสุขภาพแก่บุคลากรในโรงเรียน ผู้บริหารชี้แจง ทำความเข้าใจเรื่องข้อห้ามการสูบบุหรี่และการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้ชัดเจนในการประชุม บุคลากรในโรงเรียน การจัดทำป้ายห้ามสูบบุหรี่ให้เห็นชัดเจนในบริเวณโรงเรียนผู้บริหารให้ ความสำคัญกับการชี้แจง/เชิญชวนบุคลากรเข้าร่วมกิจกรรมด้านสุขภาพที่โรงเรียนจัดขึ้น เช่น รับ บริการทดสอบสมรรถภาพพร้อมๆ กับนักเรียนร่วมออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ ขอรับคำแนะนำด้าน สุขภาพ ขณะที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเข้ามาให้บริการ การจัดสถานที่ทำงานให้น่าอยู่

สังเกตได้จากองค์ประกอบและเกณฑ์มาตรฐานการประเมินโรงเรียนส่งเสริม สุขภาพ ทั้ง 10 ข้อ สามารถนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้นักเรียนก้าวเข้าสู่การมีคุณสมบัติ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเป็นสิ่งสำคัญ

3. กระบวนการดำเนินงานพัฒนาสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

โรงเรียนทุกสังกัดทั้งภาครัฐ และเอกชนสามารถเข้าร่วม โครงการ โรงเรียนส่งเสริม สุขภาพได้โดยแสดงความจำนงเข้าร่วมโครงการกับหน่วยงานต้นสังกัดในระดับจังหวัดหรือเขต

พื้นที่การศึกษา โดยโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจะได้รับคู่มือการดำเนินงาน โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพและเกณฑ์มาตรฐานการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพไว้ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานและพัฒนาการประเมินเพื่อรับรองในระดับต่างๆต่อไป (กรมอนามัย, 2547 : 8) ขั้นตอนการสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ควรเกิดจากการที่คณะครูและนักเรียนมีความตระหนักถึงความสำคัญของการมีสุขภาพดีและความจำเป็นในการสร้างพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้องตั้งแต่เด็ก ทั้งยังมุ่งมั่นที่จะสร้างให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาความเป็นอยู่อย่างมีสุขภาพดีของคนในชุมชน โดยดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

3.1 สร้างความสนับสนุนของชุมชนและท้องถิ่นเพื่อให้เกิดโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ผู้บริหารโรงเรียนควรชี้แจงแก่ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และประชาชนในท้องถิ่นเกี่ยวกับความสำคัญ และความจำเป็นในการดำเนินงานสร้างสุขภาพเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระหว่างโรงเรียน และชุมชน หลังจากนั้นผู้บริหารโรงเรียนสามารถแจ้งความจำนงเข้าร่วมโครงการได้ที่หน่วยงานต้นสังกัดระดับจังหวัดหรือเขตพื้นที่การศึกษา และประสานการดำเนินงานกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่

3.2 จัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนสรรหากลุ่มบุคคลที่สนใจงานส่งเสริมสุขภาพ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนและชุมชน แต่งตั้งเป็นคณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนจำนวน 10-15 คน ประกอบด้วยครู นักเรียน ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และผู้แทนองค์กรในชุมชน โดยคณะกรรมการชุดนี้จะทำหน้าที่ในการค้นหาแนวทางปฏิบัติเพื่อพัฒนาสู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

3.3 จัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาสรรหา และแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาจากผู้นำชุมชน และผู้ที่สนใจในพื้นที่โดยคณะกรรมการชุดนี้จะทำงานร่วมกับโรงเรียนในการเผยแพร่ข่าวสาร ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ตลอดจนระดมทรัพยากรในท้องถิ่น เพื่อการสนับสนุน และสร้างความแข็งแกร่งในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

3.4 วิเคราะห์สถานการณ์ คณะกรรมการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน ดำเนินการสำรวจสถานการณ์ด้านสุขภาพของโรงเรียน และชุมชนเพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ เช่น สถานการณ์ปัญหาสุขภาพ สภาพสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทางสังคม กฎระเบียบ กฎเกณฑ์ กฎหมาย รวมทั้งทรัพยากรในชุมชนที่เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพ

3.5 กำหนดจุดเริ่มต้นในการทำงาน คณะกรรมการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ นำผลการวิเคราะห์สถานการณ์สุขภาพของโรงเรียน และชุมชน มาร่วมกันระดมความคิดเห็นในการ

กำหนดประเด็น เพื่อดำเนินการส่งเสริมสุขภาพตามความต้องการของนักเรียน บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

3.6 จัดทำแผนปฏิบัติการ คณะกรรมการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน กำหนดนโยบายและ แผนการปฏิบัติการให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา พร้อมทั้งกำหนดเป้าหมาย การดำเนินงาน รูปแบบกิจกรรม บทบาทที่เกี่ยวข้อง ตัวชี้วัด ในการติดตามประเมินผล กลไกการ ประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และระบบรายงานให้ชัดเจน

3.7 ติดตามและประเมินผล คณะกรรมการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน มีการติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงาน โดยการจัดประชุมแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่าง ผู้เกี่ยวข้อง มีการประเมินผลการดำเนินงาน การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลสำเร็จ และมีการ ปรับเปลี่ยนแผนงานเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องในการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ

3.8 พัฒนาเครือข่ายระดับท้องถิ่น คณะกรรมการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของ โรงเรียนแต่ละ โรง มีการผลักดัน และสนับสนุนการดำเนินงานซึ่งกันและกัน ด้วยการสร้าง เครือข่ายโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพโดยมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ประสพการณ์และ แห่ส่ง ทรัพยากร ตลอดจนมีการจูงใจให้โรงเรียนอื่นๆที่ยังไม่เข้าร่วม โครงการเกิดความตื่นตัว และร่วม ดำเนินการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพตามแนวทางโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพต่อไป

4. กระบวนการในการเข้าสู่การรับรองเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

4.1 การเข้าร่วมโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

4.1.1 โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ คือ โรงเรียน ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาในทุกสังกัด ทั้งภาครัฐและเอกชน

4.1.2 การเข้าร่วมโครงการของโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนแสดงเจตจำนงเพื่อ เป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โดยแจ้งต้นสังกัดในระดับต้นเช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเทศบาล กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน หรืออื่นๆ

4.2 การพัฒนาเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

4.2.1 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดประสานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบโรงเรียน ที่แสดงเจตจำนงเพื่อเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ พร้อมทั้งประชุมชี้แจงผู้ที่เกี่ยวข้อง

4.2.3 โรงเรียนประเมินตนเอง โดยใช้หลักเกณฑ์มาตรฐานการประเมินโรงเรียน ส่งเสริมสุขภาพของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข เพื่อค้นหาสิ่งที่ยังไม่ได้ดำเนินการหรือ ดำเนินการไม่ครบถ้วน

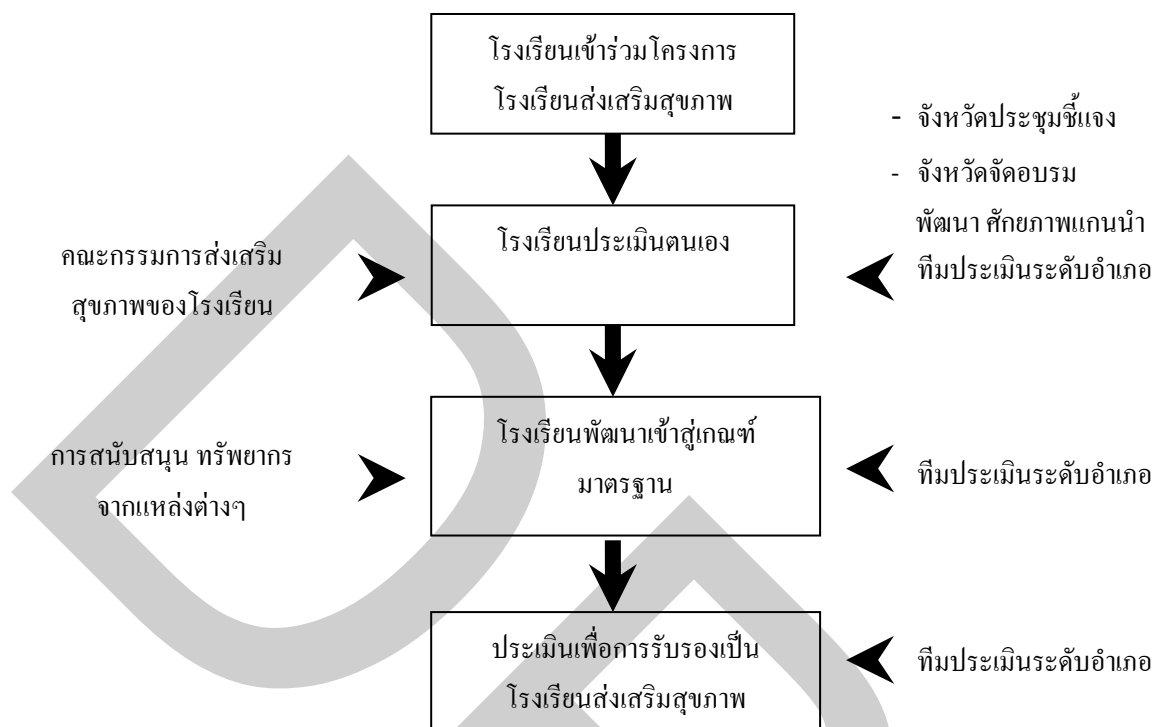
4.2.4 พัฒนาโรงเรียนให้เข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานทั้งในส่วนที่ดำเนินการได้เอง และในส่วนที่จำเป็นต้องขอรับการสนับสนุนจากบุคคล ผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่ซึ่งสามารถรับคำแนะนำได้จากทีมประเมินในระดับอำเภอ

4.2.5 เมื่อโรงเรียนได้ดำเนินการครอบคลุมทุกองค์ประกอบแล้ว สามารถแจ้งความประสงค์ขอรับการประเมินได้ที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขผู้ดูแลโรงเรียน

4.3 การประกาศรับรองเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ เมื่อโรงเรียนได้ผ่านการประเมินเพื่อการรับรองเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจากทีมประเมินแล้ว โรงเรียนจะได้รับใบประกาศเกียรติคุณจากกระทรวงสาธารณสุข ดังนี้

ระดับทองแดง	: ผ่านเกณฑ์ประเมินขั้นดีมาก ไม่น้อยกว่า 4 องค์ประกอบ : ไม่มีผลการประเมินต่ำกว่าขั้นพื้นฐานใน 6 องค์ประกอบ ที่เหลือ
ระดับเงิน	: ผ่านเกณฑ์ประเมินขั้นดีมาก ไม่น้อยกว่า 6 องค์ประกอบ : ไม่มีผลการประเมินต่ำกว่าขั้นพื้นฐานใน 4 องค์ประกอบ ที่เหลือ
ระดับทอง	: ผ่านเกณฑ์ประเมินขั้นดีมาก ไม่น้อยกว่า 8 องค์ประกอบ : ไม่มีผลการประเมินต่ำกว่าขั้นพื้นฐานใน 2 องค์ประกอบ ที่เหลือ

การรับรองมีอายุการใช้งาน 2 ปี นับจากวันที่ระบุในเกียรติบัตร และการเลื่อนระดับขอการประเมินสามารถทำได้ตามความพร้อมของโรงเรียน กระบวนการในการเข้าสู่การรับรองเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพแสดงรายละเอียดดัง ภาพ 2.4

ภาพที่ 4 รูปที่ 2.4 กระบวนการในการเข้าสู่การรับรองเป็น โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ
ที่มา: (กรมอนามัย, 2548 : 7)

5. ประโยชน์ที่ได้รับจากการเป็น โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โรงเรียนที่เข้าร่วม โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจะได้รับประโยชน์หลายประการ ดังนี้

5.1 โรงเรียนได้มีการรับรู้แนวทางการส่งเสริมสุขภาพพร้อมคู่มือการดำเนินงาน โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ เกณฑ์มาตรฐานการประเมินและเอกสารอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

5.2 นักเรียนได้เรียนรู้วิถีชีวิตในการสร้างพฤติกรรมสุขภาพ ซึ่งจะปลูกฝังให้เกิดการปฏิบัติตนที่จะนำไปสู่การมีสุขภาพที่ดีตั้งแต่เด็ก ควบคู่ไปกับการศึกษาเพื่อให้เด็ก “ดี เก่ง มีสุข”

5.3 ครู ผู้ปกครอง และสมาชิกของชุมชนจะได้รับความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยเพื่อนำไปปฏิบัติให้เกิดทักษะการดูแลสุขภาพที่เหมาะสม

5.4 ตัวชี้วัดโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมีความสอดคล้องกับตัวชี้วัดการประเมินคุณภาพการศึกษา ทั้งด้านผลผลิตและด้านกระบวนการก่อให้เกิดผลดีต่อโรงเรียนในการรับการประเมินจากภายนอก

5.5 โรงเรียนมีโอกาสได้รับความร่วมมือช่วยเหลือจากชุมชน และองค์กรต่างๆ เพิ่มขึ้น

ประโยชนดังกล่าวข้างต้น เป็นความท้าทายภายใต้เงื่อนไขที่จำกัดของทรัพยากรคน เวลา และงบประมาณของฝ่ายการศึกษา สาธารณสุข และท้องถิ่น โดยเป้าหมายสูงสุดคือ ภาพลักษณ์ของเด็กวัยเรียน และเยาวชนไทยที่ดี เก่ง และมีความสุข อันเป็นความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา และการปฏิรูประบบสุขภาพซึ่งจะนำไปสู่การบรรลุถึงปรัชญาการพัฒนา “คน” อย่างแท้จริง (กรมอนามัย, 2547 : 9)

6. การดำเนินงาน โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในประเทศไทย

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ได้มีจุดหมายของการพัฒนาประเทศ โดยเน้นคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา และได้ให้ความสำคัญของสุขภาพพลานามัยของคน โรงเรียนเป็นสถาบันทางสังคมที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ทางวิชาการและพัฒนาคุณสมบัติ ความสามารถ ความรับผิดชอบของการเป็นพลเมืองดี ด้วยการสั่งสอน เรียนรู้จากกิจกรรม ทั้งในหลักสูตร และเสริมหลักสูตร กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ได้กำหนดเป้าหมายในงานส่งเสริมสุขภาพในกลุ่มเด็กวัยเรียนและเยาวชน ในแผนพัฒนาสาธารณสุข ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ไว้ว่า "เพื่อให้เด็กวัยเรียน และเยาวชนได้รับการพัฒนาสุขภาพ โดยการส่งเสริม ป้องกัน รักษา และแก้ไขปัญหามีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและการมีพัฒนาการ ตามวัยที่เหมาะสม" ซึ่งสอดคล้องกับการประชุมขององค์การอนามัยโลก เมื่อเดือนธันวาคม 2540 (Intercounty Consultation on Health Promotion School) ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานให้โรงเรียนดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพด้วยโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โดยอาศัยโรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการเพิ่มพูนความรู้ ปลูกฝังทัศนคติ และค่านิยมเกี่ยวกับการมีสุขภาพดีอันจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพที่ยั่งยืน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้กำหนดมาตรฐานโรงเรียน พ.ศ. 2541 ขึ้น เพื่อระบุเป้าหมายของสุขภาพอนามัยนักเรียนที่พึงประสงค์ทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณในมาตรฐานคุณภาพข้อที่ 7 ไว้ว่า "นักเรียนมีสุขภาพและสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์" และได้มีข้อตกลงความร่วมมือร่วมกัน ระหว่างกระทรวงสาธารณสุขกับกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 10 เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2541 กำหนดเป้าหมาย เพื่อพัฒนาการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2541 เป็นโครงการพัฒนาสุขภาพอนามัยของนักเรียน 4 ด้าน คือ การส่งเสริมสุขภาพ การควบคุมป้องกันโรค การรักษาพยาบาลและฟื้นฟูสภาพร่างกาย และความร่วมมือทางวิชาการ การส่งเสริมสุขภาพ โดยใช้โรงเรียนเป็นจุดเริ่มต้น ในระยะแรก สำนักส่งเสริมสุขภาพกรมอนามัย ได้จัดทำหลักสูตรอบรมวิทยากรสำหรับสนับสนุนการดำเนินงาน

โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ จัดทำคู่มือให้การปรึกษาแนะแนวปัญหาสุขภาพวัยรุ่นและปัญหาสารเสพติดในโรงเรียนเพื่อให้ครูใช้เป็นคู่มือในการให้คำปรึกษาปี 2545 สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย ได้พัฒนาเกณฑ์การประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ จากเดิมประเมินเฉพาะด้าน กระบวนการ เป็นการประเมินครอบคลุมทั้งกิจกรรมและผลลัพธ์เพื่อให้โรงเรียนสามารถใช้ในการประเมินตนเองและสำหรับผู้วิจัยจากภายนอก เพื่อพัฒนาศักยภาพเด็กวัยรุ่นเรียนในการเป็นผู้นำด้านสุขภาพและสนับสนุนการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในพื้นที่ให้เกิดความยั่งยืน ในปี 2550 กรมอนามัยได้กำหนดเป้าหมายหลัก โดยกำหนดตัวชี้วัดการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ของทุกจังหวัดให้โรงเรียนทุกสังกัดต้องผ่านเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ร้อยละ 80 และโรงเรียนทุกสังกัดต้องผ่านเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ระดับทอง ร้อยละ 40

7. การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในต่างประเทศ

สุพัตรา ชาญชัย (2541 : 31-33) กลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (School health education in South East Asia) ประกอบด้วยกลุ่มประเทศ อินเดีย เนปาลและศรีลังกาได้ร่วมมือกันทำโครงการเร่งด่วนภายใต้ชื่อโครงการ Little doctor program ในปี พ.ศ.2535 ที่กรุงนิวเดลี ประเทศอินเดียและประเทศในแถบนี้ได้ติดต่อในด้านการพัฒนาของเมืองสุขภาพหรือเมืองน่าอยู่ (Healthy cities) โดยเน้นในเรื่องการ ป้องกันและการแพร่กระจายของโรคทางเพศสัมพันธ์โดยเฉพาะ HIV/AIDS เป็นประเด็นมุ่งเน้นที่สำคัญ ในการประชุมที่เจนีวาขององค์การอนามัยโลกได้วางแผนพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนที่เมืองบราเซอวิลล์ (Brazzaville) โดยในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2539 ประเทศในแถบแอฟริกา (School health education in Africa) ได้เริ่มสร้างเครือข่ายในโครงการอาหารกลางวัน ที่ กาโบโรเน (Gaborone) และ โบทสวานา (Botswana) มี 4 ประเทศ คือ เบนิน (Benin) คาเมอรูน (Cameroon) กาน่า (Ghana) และนามิเบีย (Namibia) ได้ดำเนินกิจกรรมการพัฒนาด้านสุขภาพเป็นกรณีพิเศษ

สถาบันส่งเสริมสุขภาพไทย (2540 : 17 - 18 อ้างถึงใน อุษา อิมเอิบ, 2547 : 27-28) ได้ศึกษาโครงการส่งเสริมสุขภาพของรัฐวิกตอเรีย ประเทศออสเตรเลีย ซึ่งดำเนินงานโดยมูลนิธิส่งเสริมสุขภาพรัฐวิกตอเรีย (Victoria health promotion foundation) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน มีองค์ประกอบอื่นนอกเหนือจากองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบของโครงการสุขภาพในโรงเรียน คือ การบริการสุขภาพ การสอนสุขศึกษาและการจัดสิ่งแวดล้อม) โดยได้เน้นสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ มีนโยบายปลอดบุหรี่ ปลอดสุราและปฏิบัติตามนโยบายการมีบริการอาหารอร่อยและส่งเสริมสุขภาพ การมีเครื่องเล่นและออกกำลังกายที่ปลอดภัย เป็นต้น นอกจากนี้ยังเน้นการเสริมสร้างให้องค์การมีสุขภาพดี (Healthy organization) และการส่งเสริมให้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี (Healthy relationship) ระหว่างนักเรียน ครู และบุคลากร

ทุกคนในโรงเรียนด้วยเน้นการปฏิบัติงานร่วมกับชุมชน ในประเทศสหรัฐอเมริกา คานาดา และออสเตรเลีย โรงเรียนทุกโรงเรียนได้ปฏิรูประบบการศึกษาและโครงการสุขภาพให้สอดคล้องกับสถานะปัญหาสุขภาพที่เปลี่ยนแปลงไปของประเทศ และถือว่าโรงเรียนเป็นพันธมิตรด้านส่งเสริมสุขภาพที่สำคัญ เพราะสามารถเข้าถึงกลุ่มประชากรจำนวนมาก สถาบันพัฒนาวัยรุ่นคานีจีร์ (Camegie Council on Adolescent Development) ของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้เสนอแนะให้โรงเรียนในการปฏิรูปเพื่อสุขภาพเด็กและเยาวชนว่า โรงเรียนไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบต่อปัญหาทุกอย่างของเด็ก แต่ปัญหาเหล่านั้นมีผลโดยตรงต่อการเรียนรู้ของเด็ก โรงเรียนจะต้องดำเนินการเพื่อตอบสนองต่อปัญหาเหล่านั้น เพื่อให้เกิดความเหมาะสม โครงการโรงเรียนสุขภาพดี (Healthy schools program) โดยสถาบันป้องกันโรคและส่งเสริมสุขภาพ (Office of disease prevention and health promotion) ได้แบ่งวัตถุประสงค์การจากรวบรวม 300 วัตถุประสงค์ได้ 21 หมวด หมวดใหญ่ๆ คือ หมวดที่ 1 เป็นวัตถุประสงค์ที่นอกจากจะทำให้เกิดขึ้นโดยตรงจากโครงการสุขภาพในโรงเรียน หมวดที่ 2 เป็นโครงการที่นอกจากจะทำให้เกิดขึ้นโดยตรงจากโครงการสุขภาพในโรงเรียนแล้วต้องอาศัยบ้านและชุมชนร่วมด้วย และหมวดที่ 3 เป็นโครงการส่งเสริมสุขภาพที่จัดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในชุมชน

2.7 บริบททั่วไปของโรงเรียนบ้านอ่าวปอ

ประวัติโรงเรียนบ้านอ่าวปอ

โรงเรียนบ้านอ่าวปอ ตั้งอยู่ หมู่ที่ 6 ตำบลป่าคลอก อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต สร้างขึ้นในสมัยของ นายสวัสดิ์ สงเคราะห์ เป็นนายอำเภอถลาง มี นายเล็ก ปราบทุกซ์ เป็นกำนันตำบลป่าคลอก นายวาด พลายกวม เป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ 6 บ้านอ่าวปอ ได้ร่วมกันหาเงินจากการบริจาคของราษฎรเป็นจำนวนเงิน 8,000 บาท โดยมี นายหมาดหน้อย ท่อทิพย์ กับ นายลำห้าย ท่อทิพย์ เป็นผู้มอบที่ดิน จำนวน 8 ไร่เศษ จึงได้สร้างอาคารเรียนชั่วคราว โดยมอบให้กระทรวงศึกษาธิการ ใช้จัดการศึกษา

เปิดทำการสอนเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2506 โดยเปิดสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีนักเรียน 67 คน มีครู 1 คน คือ นายสนธยา บุญวัตร เป็นครูใหญ่ และครูผู้สอนเพียงคนเดียว ต่อมา มี นายแสวด รักษ์ศรี และ นายสงคราม ทดแทน ย้ายมาประจำการ

ปี 2508 ได้สร้างอาคารเรียนแบบ 025 จากเงินงบประมาณ 40,000 บาท

ปี 2510 ได้สร้างอาคารเรียนแบบ ป.1 ก 3 ห้องเรียนจากเงินงบประมาณ 97,250 บาท

ปี 2511 ได้สร้างอาคารเรียนแบบ ป.1 ก 4 ห้องเรียน จากเงินงบประมาณ 160,000 บาท

ปี 2512 นายบุญเชิด ชาญสมุห์ เข้ามารับตำแหน่งครูใหญ่

ปี 2513 นายประยูร สนิทเปรม มาดำรงตำแหน่งครูใหญ่

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านอ่าวโป

1. นายหมุดตาเหลบ จิตต์เชื้อ ประธานกรรมการ
2. นายสอาด คงนาม กรรมการที่ เป็นผู้แทนผู้ปกครองนักเรียน
3. นายสะอาด สาเหล่า กรรมการที่ เป็นผู้แทนครู
4. นายเกรียงไกร ท่อทิพย์ กรรมการที่ เป็นผู้แทนองค์กรชุมชน
5. นายสรยุทธ์ คงนาม กรรมการที่ เป็นผู้แทนองค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น

6. นางสาวบุษบา ถิ่นเกาะยาว กรรมการที่ เป็นผู้แทนศิษย์เก่า
7. นายคอลิด วงศ์นา กรรมการที่ เป็นผู้แทนองค์กรศาสนาในพื้นที่
8. นายสอาด คงนาม กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
9. นายสาคร เย็นจิต เป็นกรรมการและเลขานุการ

ปี 2514 ซื่อที่ดินเพิ่มจำนวน 2 ไร่ จาก นายเต็ม ท่อทิพย์ เป็นเงิน 50,000 บาท รวมเนื้อ
ที่ทั้งหมด 9 ไร่ งาน 45 ตารางวา

ปี 2516 นายสำราญ โภยศิริพงศ์ มาดำรงตำแหน่งครูใหญ่ เปิดทำการสอนถึงชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6

ปี 2517 นายสวัสดิ์ ชุมรักษ์ มาดำรงตำแหน่งครูใหญ่ เปิดทำการสอนถึงชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 7

ปี 2519 ได้สร้าง อาคารเรียนแบบ ป.1ก จำนวน 3 ห้องเรียนจากเงินงบประมาณ
150,000 บาท

ปี 2511 ได้สร้างโรงฝึกงานแบบ 312 จากเงินงบประมาณ 70,000 บาท

ปี 2525 นายอำพล สกุดจันทร์ มาเป็นรักษาการในตำแหน่ง อาจารย์ใหญ่แทน
นายสวัสดิ์ ชุมรักษ์ ซึ่งย้ายไปรับตำแหน่งครูโรงเรียนบ้านโคกวัดใหม่

ปี 2525 ได้รับเงินงบประมาณ สร้างโรงฝึกงาน 313 เอ จำนวน 1 หลัง

ปี 2527 นายพัฒน์ จันท์แก้ว มาดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่

ปี 2533 นายสาคร เย็นจิต มาดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่

ปี 2538 นายสวัสดิ์ ชุมรักษ์ มาดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่

ปี 2539 นายอวยชัย กิ่งทอง มาดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่

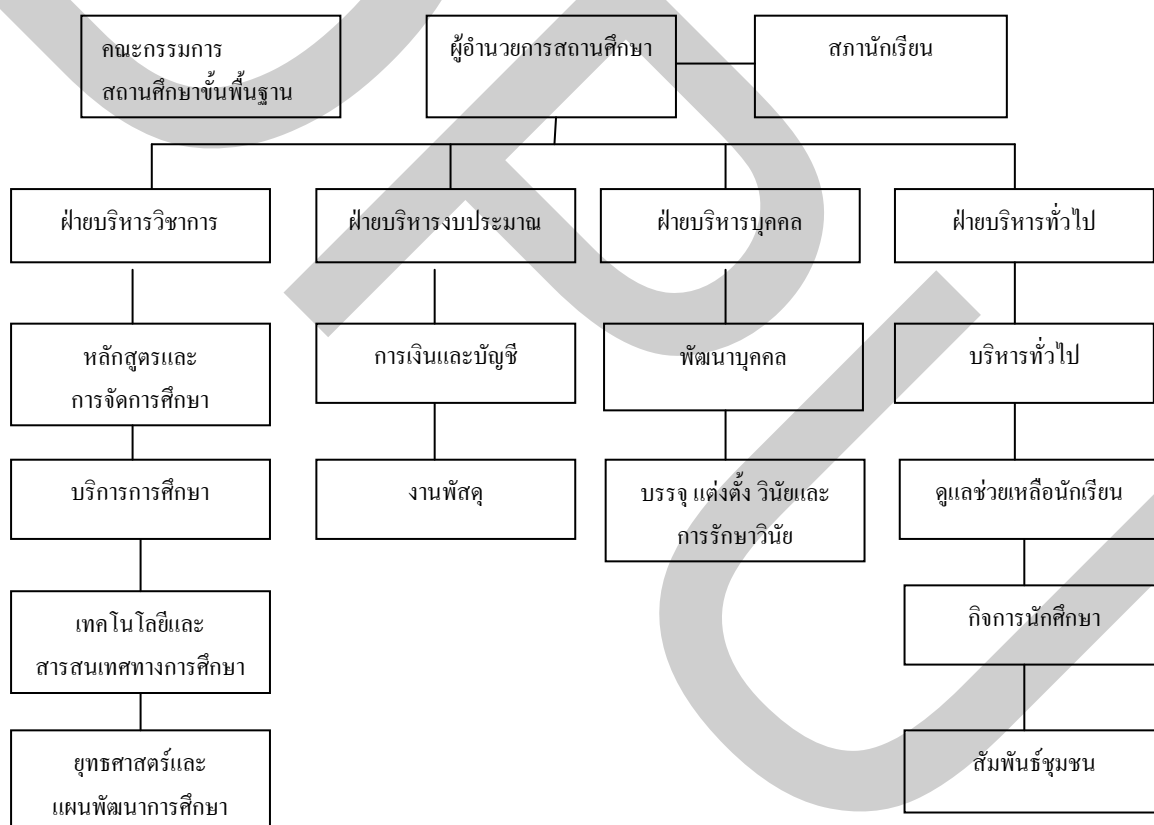
- ปี 2539 ได้รับเงินงบประมาณสร้างส้วม แบบ 601/261 หลัง
- ปี 2542 ได้รับเงินบริจาคสร้างป้ายโรงเรียนและเสาธง
- ปี 2543 ได้รับเงินงบประมาณสร้างลานกีฬาอเนกประสงค์ 1 สนาม
- ปี 2543 นายวุฒิพงษ์ หาญเม่ง มาดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่
- ปี 2544 ได้สร้างถนนลาดยางเข้ามาในบริเวณโรงเรียน
- ปี 2544 ได้สร้างเงินบริจาคสร้างรั้วหน้าโรงเรียน ด้วยเงินบริจาคของชุมชน
- ปี 2545 ได้สร้างถนนลาดยางเข้ามาในบริเวณโรงเรียน
- ปี 2550 นายสาคร เย็นจิต มาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน
- ปี 2550 นายชลิต คันธานนท์ มาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน
- ปี 2551 ได้รับเงินงบประมาณสร้างอาคารเรียน สปข.105/29 5 ห้องเรียนบันได 2 ด้าน

ตารางที่ 2.1 จำนวนบุคลากร จำแนกตามระดับ วุฒิทางการศึกษา และวิชาเอกวิชาโท

ที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	วุฒิทางการศึกษา	วิชาเอก	วิชาโท
1	นายชลิต คันธานนท์	ผู้อำนวยการ	ค.บ.	บริหาร การศึกษา	-
2	นางยีนดี บุญทอย	ครู คศ.2	ค.บ.	ประถมศึกษา	-
3	นายแน่น้อย ตั้งจิตต์	ครู คศ.2	ค.บ.	ภาษาไทย	คหกรรม
4	นางสุวนิช กิตติกุล	ครู คศ.2	ค.บ.	ประถมศึกษา	-
5	นางวีณา โกยสมบูรณ์	ครู คศ.2	ค.บ.	ประถมศึกษา	-
6	นายสะอาด สาเหล่า	ครู คศ.2	ค.บ.	-	-
7	นายโยธา นึกความหลัง	ครู คศ.2	ศศ.บ.	จิตวิทยาแนะ แนว	-
8	นางสิริวรรณ ย้อยภูเขียว	ครู คศ.2	ค.บ.	ภาษาอังกฤษ	-

ตารางที่ 2.1 จำนวนบุคลากร จำแนกตามระดับ วุฒิทางการศึกษา และวิชาเอกวิชาโท (ต่อ)

ที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	วุฒิทางการศึกษา	วิชาเอก	วิชาโท
9	นายชาติรี พงสานนท์	ครู คศ.2	ศศ.บ.	การพัฒนา ชุมชน	-
10	นายพรชัย นฤนาท	ครู คศ.2	ค.บ.	ประถมศึกษา	-
11	นางสาวยุภาวดี มีเสน	ครูอัตราจ้างฯ	ค.บ.	ประถมศึกษา	-

ภาพที่ 5 รูปที่ 2.5 ระบบโครงสร้างการบริหารโรงเรียน

ที่มา: โรงเรียนบ้านอ่าวปอ จังหวัดภูเก็ต

ตารางที่ 2.2 จำนวนนักเรียนห้องเรียนจำแนกตามระดับการศึกษา
(ข้อมูล ณ วันที่ 15 พฤษภาคม 2551)

ระดับการศึกษา/ชั้น	จำนวนนักเรียน			จำนวน ห้องเรียน	ครูประจำชั้น
	ชาย	หญิง	รวม		
ระดับก่อนประถมศึกษา					
- อนุบาล 1	11	13	24	1	นางยินดี บุญทอย
- อนุบาล 2	13	13	26	1	นางเน่งน้อย ตั้งจิตต์
รวมก่อนประถมศึกษา	24	26	50	2	
ระดับประถมศึกษา					
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	14	24	38	1	นางสุนิชา ถึงสุข
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	14	18	32	1	นางวิณา โภยสมบูรณ์
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	10	29	39	1	นายพรชัย นฤนาท
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	12	32	44	1	นายโยธา นึกความหลัง
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	17	24	41	1	นางสิรารวรรณ ช้อยภูเขียว
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	19	24	43	1	นายชาติรี พงสานนท์ ครูประจำวิชา นายสะอาด สาเหล่า นางสาวยุภาวดี มีเสน
รวมประถมศึกษา	86	151	237	6	
รวมทั้งสิ้น	110	177	287	8	

ข้อมูลอาคารเรียนและอาคารประกอบ

1. อาคารเรียนแบบ 024 ขนาด 2 ห้องเรียน สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2508
2. อาคารเรียนแบบ ป 1 ก ขนาด 3 ห้องเรียน สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2510
(ได้รับอนุญาตให้รื้อถอนแล้ว)
3. อาคารเรียนแบบ ป 1 ก ขนาด 4 ห้องเรียน สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2511
4. อาคารเรียนแบบ ป 1 ก ขนาด 3 ห้องเรียน สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2519
5. โรงอาหารแบบ 312 จำนวน 1 หลัง สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2552
(ปัจจุบันปรับปรุงเพื่อประโยชน์การใช้สอยเป็น 2 ห้องเรียน เมื่อปี พ.ศ. 2540)
6. โรงฝึกงาน แบบ 313 เอ จำนวน 1 หลัง สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2540

7. ส้วม แบบ สปช. 601 / 26 จำนวน 1 หลัง	สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2529	
8. ส้วมแบบ สปช. 601 / 26 จำนวน 1 หลัง	สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2539	
9. บ้านพักครู แบบกรมสามัญ จำนวน 1 หลัง	สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2519	
10. บ่อน้ำตื้น	สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2536	
11. ที่เก็บน้ำบาดาล แบบกรมโยธา จำนวน 1 หลัง	สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2537	
12. สนามวอลเลย์บอล / ลานกีฬา	สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2533-2	542
13. ได้รับเงินบริจาคสร้างป้ายโรงเรียนและเสาธง	สร้างเมื่อปี พ.ศ. 254	2
14. ถนนลาดยาง	สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2542	
15. รั้วคอนกรีต	สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2543	
16. ที่กรองน้ำ แบบกรมโยธา	สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2543	
17. สนามเด็กเล่น	สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2545	
18. อาคารเรียนแบบ 105/29 มี5ห้องเรียน บันได 2 ด้าน	สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2551	

(กำลังก่อสร้าง)

การดำเนินงาน

การดำเนินงานในภาพรวมของโรงเรียนเป็นการทำงานเป็นทีมงานเพื่อร่วมมือกันพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพที่มีความสมบูรณ์ โดยให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียน ยุทธศาสตร์หลักสูตร แผนปฏิบัติการประจำปีและคำรับรองการปฏิบัติราชการ โดยมีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

1. การตรวจสอบและติดตามภารกิจหลักของครู
  - 1.1 รายงานการวิจัยการปฏิบัติงาน
  - 1.2 กำหนดการสอนรายปี
  - 1.3 แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
(ลูกเสือ ยุวกาชาด กิจกรรมชุมชน เน้นแนว การอบรมจริยธรรมฯ)
  - 1.4 เอกสารจัดการเรียนรู้
  - 1.5 การวัดผลประเมินผล
  - 1.6 รายงานการวิจัยในชั้นเรียน
  - 1.7 การรายงานสรุปผลโครงการ / กิจกรรมต่างๆ
2. การตรวจสอบและติดตามงานสนองนโยบาย
  - 2.1 ด้านประสิทธิภาพตามยุทธศาสตร์
  - 2.2 ด้านคุณภาพการให้บริการ

2.3 ด้านประสิทธิภาพของการปฏิบัติราชการ

2.4 ด้านพัฒนาองค์กร

3. วิธีการและเครื่องมือตรวจสอบติดตาม

3.1 ส่งมอบงานให้ตรวจ

3.2 เขียนรายงานผลการปฏิบัติงาน

3.3 การประชุมติดตามงาน

3.4 การสังเกต สัมภาษณ์

3.5 แบบการตรวจสอบติดตามงานของบุคลากร

3.6 แบบตรวจติดตามการปฏิบัติหน้าที่ตามแผนปฏิบัติการ ปีการศึกษา 2551

3.7 แบบสำรวจ แบบสอบถาม

แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

โรงเรียนบ้านอ่าวปอ มีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้โดยยึดหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรแกนกลางนำมาเป็นกรอบและแนวทางในการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยกำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ รวมทั้งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งทางโรงเรียนได้ใช้หลักสูตรที่จัดทำมาแล้วมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนและพบว่ายังมีข้อบกพร่องเกี่ยวกับเนื้อหาสาระที่เรียน หน่วยการเรียนรู้ จำนวนคาบ/ชั่วโมง และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง จึงได้มีการปรับปรุงหลักสูตรทุกปี เพื่อให้สอดคล้องกันและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เมื่อปรับปรุงแล้วได้นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย นักเรียนรู้จักคิดเป็น แก้ปัญหาเป็นเน้นใช้ทักษะกระบวนการกลุ่ม พร้อมทั้งปลูกฝังด้านคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีการวัดผลประเมินผล ตามหลักสูตรสถานศึกษากำหนด มีการประเมินผลตามสภาพจริง นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นทุกกลุ่มสาระ นักเรียนมีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบและมีสุขภาพอนามัยส่วนบุคคลดีขึ้น ทางโรงเรียนได้จัดให้มีการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีระบบ ทำให้นักเรียนมีสุขภาพกายสุขภาพจิตที่ได้พัฒนาดีขึ้น ผลการเรียนรู้ดีขึ้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา รวมทั้งการประสานความร่วมมือกับชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยการนำวิทยากรมาให้ความรู้กับนักเรียน และนำนักเรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ภายนอก เพื่อให้เกิดการจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันนำภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ พร้อมทั้งพัฒนาบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมให้โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

ที่เอื้ออำนวยต่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และมีทักษะในการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ได้นอกจากนี้ยังมีการประชาสัมพันธ์และรายงานให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบถึงผลการดำเนินงานของสถานศึกษา เพื่อสร้างความศรัทธาและความร่วมมือในทุกๆด้าน

ผลสำเร็จที่เป็นจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนา

จุดเด่น

สถานศึกษามีหลักสูตรที่เสริมในการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถเต็มที่ ด้วยกิจกรรมลูกเสือ – ยุวศาสตร์ กิจกรรมชุมนุมและจัดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถและทักษะทางวิชาการอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ที่ดี มีความคิดริเริ่มทันต่อความเปลี่ยนแปลงหารายได้มาบำรุงสถานศึกษาและเอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งมีแผนจัดหลักสูตรท้องถิ่นครุมีแผนจัดการเรียนรู้และการสอนแบบบูรณาการ แผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการที่สมบูรณ์ชัดเจนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้และพัฒนาการทุกด้าน ครูทุกคนเอาใจใส่และเข้าใจผู้เรียน เป็นรายบุคคลอย่างทั่วถึง มีการศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล และมีการปลูกฝังระเบียบวินัย โดยมีการสอนทั้งในเวลาเรียนและนอกเวลาเรียน ครูมีความสามัคคีและทำงานเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สามารถปฏิบัติกิจกรรมอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ผู้เรียนมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี ร่าเริง แจ่มใส มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์กล้าแสดงออกในทางที่ดี สถานศึกษาได้พัฒนาผู้เรียนด้วยการจัดให้มีอาหารกลางวันฟรี 100% รวมทั้งบริการอาหารเสริมนมแก่ผู้เรียนระดับปฐมวัย จนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อย่างทั่วถึง และต่อเนื่องจากผู้เรียนได้สมัครเข้าร่วมกิจกรรมชมรมตามความสนใจ และสามารถนำความรู้ไปเผยแพร่ต่อสาธารณชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จุดที่ควรพัฒนา

ด้านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น คอมพิวเตอร์ โทรทัศน์ สื่อ CAI ทางโรงเรียนได้จัดทำโครงการจัดหาสื่อเทคโนโลยีจากองค์การบริหารส่วนตำบลป่าคลอก จำนวน 3 เครื่องและสื่อที่ทันสมัยอื่นๆ ผู้เรียนจึงได้เรียนรู้อย่างทั่วถึง

ขาดบุคลากรที่มีความชำนาญด้านคอมพิวเตอร์ ทางโรงเรียนได้จัดทำโครงการของบประมาณจากองค์กรเอกชน ได้รับจัดสรรมา 1 อัตรา เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากร

ด้านอาคารสถานที่ อาคารชำรุดเพราะใช้งานมานานกว่า 30 ปี ห้องเรียนไม่เพียงพอตามเกณฑ์และในปี 2550 ทางโรงเรียนได้รับจัดสรรงบประมาณจาก สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวนเงิน 2,735,00 บาท ซึ่งไม่พอในการจัดสร้าง ทางโรงเรียนได้

ดำเนินการจัดหางบประมาณเพิ่มเติมอีก 265,000 บาท เพื่อให้เพียงพอสำหรับการสร้างอาคารแบบ สปช. 105/29 ชั้นใต้ 2 ชั้น ชั้นล่างโล่ง รวมแล้วงบประมาณ 3,000,000 บาท นอกจากนี้ทางโรงเรียนได้ทำโครงการต่อเติมอาคารชั้นล่างซึ่งขอบริจาคจากองค์กรเอกชน จำนวน 5 ห้องเรียนเป็นเงิน 1,300,000บาท และยังได้รับการสนับสนุนห้องน้ำห้องส้วม จำนวน 10 ห้อง

ด้านผู้เรียนขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์ห้อย่างเป็นระบบจากการประเมินรอบแรก มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตรโดยภาพรวม โรงเรียนบ้านอ่าวปอ ได้ระดับคุณภาพ “ปรับปรุง” ทางโรงเรียนได้ดำเนินการจัดทำโครงการการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการโครงการการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบโครงการและโครงการการพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศ และโครงการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งโครงการชุมนุมต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความสนใจและความถนัด ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุขและเต็มศักยภาพ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น เมื่อกรรมการประเมินคุณภาพภายในจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภูเก็ตมาประเมิน ผลปรากฏว่าอยู่ในระดับ “ดี”

แนวทางการพัฒนาในอนาคต

ด้านผู้บริหาร

จัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนอย่างชัดเจนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน โดยได้ดำเนินการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้เหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพสูงยิ่งขึ้นต่อไป

ด้านครู

พัฒนาครูด้านเทคนิคการสอนเพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอน โดยส่งเสริมให้ครูมีประสบการณ์เทคนิคการสอนด้านการคิดวิเคราะห์และมีการประเมินตามสภาพจริง นำผลไปพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ

ด้านผู้เรียน

โรงเรียนส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาตามมาตรฐานตัวบ่งชี้ คุณภาพการศึกษาที่ทางโรงเรียนกำหนดไว้

ความต้องการความช่วยเหลือ

1. ด้านอาคารเรียน
2. ด้านบุคลากร ครู

3. งบประมาณด้านต่างๆ
4. ระบบสาธารณูปโภค
5. จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
6. จัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้
7. พัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
8. เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน
9. ระดมทรัพยากรเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยอาศัยความร่วมมือจากชุมชนและองค์กรอื่น

10. พัฒนาบุคลากร นักเรียนเพื่อให้มีทักษะด้านคอมพิวเตอร์
11. ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
12. ส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรและประเพณีวัฒนธรรม

กลยุทธ์ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภูเก็ต

1. กลยุทธ์คุณธรรมนำความรู้เน้นนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ
2. กลยุทธ์ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานของประชากรวัยเรียนอย่างกว้างขวางและทั่วถึง
3. กลยุทธ์พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา
4. กลยุทธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ภาคเอกชนและท้องถิ่นในการจัดการศึกษา

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้ทราบข้อมูลผลงานวิจัยที่สอดคล้องกับการประเมินโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพดังต่อไปนี้

1. งานวิจัยภายในประเทศ

อรทัย ชัยวงศ์ (2544 : 74-75) ศึกษา ปัจจัยนำเข้าเพื่อการดำเนินงาน โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่ ได้เสนอแนวทางการดำเนินไว้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างมากในการที่จะนำพาโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จ โดยผู้บริหารจะเป็นแกนนำและแบ่งงานให้ทุกคนมีส่วนร่วมรับผิดชอบ ให้การสนับสนุนทั้งร่างกาย แรงใจ เน้นการทำงานเป็นทีม เพื่อให้เกิดภาคี ให้การสนับสนุนเอาจริงเอาจัง ควบคุมให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงาน พัฒนา จัดหางบประมาณมาสนับสนุน โรงเรียน มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนโรงเรียนจัดกิจกรรมต่างๆร่วมกับชุมชนอย่าง

สมัครและต่อเนื่อง เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลพึ่งพาอาศัย อันเป็นผลทำให้ชุมชนให้การสนับสนุนและเข้ามามีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจ ทั้งร่างกาย และงบประมาณ

อุษา อิมเอิบ (2547 : 152) ศึกษา การเปรียบเทียบและปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนระดับชั้นประถมศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาที่มีขนาดต่างกัน พบว่า ในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพนั้นผู้บริหารโรงเรียนถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีความสำคัญยิ่งในการที่จะนำพาโรงเรียนไปสู่จุดหมายแห่งความสำเร็จ เพราะในการดำเนินงานถ้าผู้บริหารไม่ให้ความร่วมมือ และไม่ทราบถึงแนวคิด หลักการดำเนินงานงาน ก็ไม่สามารถดำเนินงานได้ลุล่วง ถ้าผู้บริหารโรงเรียนได้รับทราบแนวคิดก็สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับสภาพของโรงเรียน และบริหารจัดการองค์ให้มีประสิทธิภาพ และ เกิดความต่อเนื่องยั่งยืนได้

ประภาเพ็ญ สุวรรณและคณะ (2542 : 29) ศึกษา การวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อการวางแผนงานส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในประเทศไทย กุมภาพันธ์ 2542 ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อเป้าหมายของการพัฒนาสุขภาพของเด็ก และเยาวชนอยู่ในระดับสูง แต่ยังมีความเข้าใจในแนวคิดของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพที่ไม่ถูกต้อง

สมควร สีทาพา และคณะ (2539 : 91) ศึกษา การสร้างเครือข่ายการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนไม่นำเสนอแนวคิดของโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพต่อครูผู้ปฏิบัติเพราะเกรงว่าจะเกิดการต่อต้าน

บันเทิง ทานะพันธ์ (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษา การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวม ผู้บริหาร ครูอนามัยโรงเรียน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ครูประจำชั้น และผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก

ทัศนีย์ ทองอ่อน (2543 : 84) ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงาน โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนหรือ องค์กรท้องถิ่น ในภาพรวมผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน หรือองค์กรท้องถิ่นมีความสำคัญต่อการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในระดับสูง

สาโรช สิมะไพศาลและคณะ (2547 : 141) ศึกษา ผลกระทบของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพที่มีต่อภาวะสุขภาพนักเรียนในเขต 11 ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วม และสนับสนุนของชุมชนเป็นปัจจัยทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาสู่มาตรฐาน โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .001$

อุ๋นใจ สงเคราะห์ และกนกวรรณ เสนีवास (2544 : 24 -31) ศึกษา รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจังหวัดระนอง ปีงบประมาณ 2542 ความชัดเจนของการคิดเรื่องการมีส่วนร่วม

ร่วมของชุมชน และกระบวนการในขั้นตอนการพัฒนาความเคลื่อนไหวของกลุ่มองค์กรหรือผู้เกี่ยวข้องทุกระดับความเข้มแข็งขององค์กร และบุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพซึ่งต้องอาศัยความเชื่อมโยงประสานอย่างมีอุดมการณ์ร่วมกัน

สุพัตรา ธัญชัย (2544 : 66) ศึกษา ศักยภาพของโรงเรียนสารภีพิทยาคมในการเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพพบว่า ผู้นำชุมชนตลอดจนเจ้าหน้าที่ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนให้การสนับสนุนและเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ก่อให้เกิดความอบอุ่น มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน และ ก่อให้เกิดเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งและพัฒนาให้เกิดความยั่งยืน

สงบ พงษ์พิพัฒน์ (2544 : 74) ศึกษา กลวิธีการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสังกัดสำนักงานประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ระดับการปฏิบัติตาม กลวิธีการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพด้านการ เสริมสร้างความเข้มแข็งในระดับท้องถิ่นอยู่ในระดับมากเป็นอันดับสูงสุด แสดงให้เห็นว่าเป็นการดำเนินงานที่สามารถเพิ่มศักยภาพให้ประชาชน องค์กรท้องถิ่นและ โรงเรียนที่มีความสนใจให้ได้มีความสามารถพอที่จะดำเนินการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพได้

2. งานวิจัยต่างประเทศ

การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในประเทศสกอตแลนด์ พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน ประกอบด้วย ภาวะผู้นำและการบริหารจัดการ วัฒนธรรมประเพณี ทัศนคติและภาคีเครือข่ายในการทำงาน หลักสูตรการศึกษา และการเรียนการสอน บุคคล สังคม และการเรียนการสอนทางด้านสุขภาพ สิ่งแวดล้อม ทรัพยากร และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ภาวะผู้นำและการบริหารจัดการของผู้นำเป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำเนินงานดังกล่าวให้ประสบผลสำเร็จ โดยผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์ในการมองภาวะสุขภาพอย่างองค์รวมและดูแล ควบคุมการทำงานของคณะกรรมการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ด้านความเป็นหุ้นส่วนและภาคีเครือข่าย พบว่า คณะกรรมการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ จะต้องมีความเข้มแข็งในการทำงาน และมีความรับผิดชอบในหน้าที่ นอกจากนี้ การระดมทรัพยากร ระดมทุนจากชุมชน ต้องมีการสนับสนุนอย่างเพียงพอในการสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ที่จะส่งผลให้ นักเรียน ครู ในโรงเรียนมีสุขภาพที่ดีและขยายเครือข่ายไปถึงชุมชน (The Scottish Promoting School Unit,2004 : 11-14)

รัสมุสเซนและรีเวิร์ต (Rasmussen,V.B.& Rivelt,D.2002 : 1) ศึกษาเครือข่ายโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในยุโรป พบว่า การทำงานอยู่บนหลักการในการเสริมพลังอำนาจ การทำงานแบบมีส่วนร่วม การประสานงานร่วมกับส่วนราชการภาครัฐ มีความเป็นธรรม ลงมือปฏิบัติและมีการสนับสนุน โดยให้องค์ความรู้แก่ครูในโรงเรียน เชื่อมโยงสู่ผู้ปกครองและชุมชน พร้อมทั้งมีการประเมินผลการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่เป้าหมายและการพัฒนาเครือข่ายโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในอนาคต

เด็นแมน (Denman, 1999) ศึกษาเรื่อง หนทางสู่การพัฒนาการดำเนินงาน โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในประเทศอังกฤษ ผลการศึกษาพบว่า แนวคิดของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจะต้องประกอบด้วย องค์ความรู้ทางด้านสุขภาพ สิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนโดยมีการเชื่อมต่อของผู้ปกครอง และแผ่ขยายกว้างไปสู่ชุมชนจึงจะนำมาซึ่งภาวะสุขภาพที่ดี

อินเชลล์ มัลคูน และคูรี (Inchley, Muldoon & Currie, 2006) ศึกษาเรื่อง โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ พบว่า กระบวนการในการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอย่างมีประสิทธิภาพในประเทศสกอตแลนด์ จุดสำคัญคือ ความร่วมมือของโรงเรียนและครูผู้สอนเครือข่ายโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในยุโรป (European Network of Health Promoting Schools, 2007) กล่าวว่า การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพขึ้นอยู่กับพื้นฐานรูปแบบของสังคม ภาวะสุขภาพในสังคม การให้ความสำคัญของผู้บริหารและตัวระบบของโรงเรียน จุดที่สำคัญที่สุดคือ ความร่วมมือของชุมชน

ธัญญา โกมุตท้วงศ์ (2541:70-71) กล่าวถึงการดำเนินงานของโรงเรียนแมริแลนด์ ตะวันออก มลรัฐชิคานีย์ ประเทศออสเตรเลีย ได้เข้าร่วมโครงการวิจัยนำร่องโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพโดยนำเอาแนวความคิดองค์ประกอบโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมาจัดกิจกรรม โดยจัดตั้งคณะกรรมการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพประกอบด้วยตัวแทนจากโรงเรียน ท้องถิ่น ให้มีการประชุมทุกเดือน กิจกรรมด้านโภชนาการเป็นกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพอันดับแรกที่ได้มีการจัดทำนโยบายคุ้มครองผู้บริโภคในโรงเรียนเน้นความร่วมมือจากร้านค้าจำหน่ายอาหารที่มีคุณภาพ ประโยชน์ และเชิญชวนให้ผู้ปกครองได้เข้าร่วมประชุมในการจัดทำอาหารกลางวันที่มีคุณภาพ มีกิจกรรมการปรับปรุงอุปนิสัยการบริโภคของชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่างๆ เช่น มูลนิธิโรคหัวใจแห่งชาติ คณะกรรมการเพื่อสุขภาพของหัวใจ และสถานอนามัยรัฐแมริแลนด์มีการตรวจระดับน้ำตาลในเลือด วัดความดันโลหิต จากการดำเนินกิจกรรมในชุมชนได้แสดงเจตจำนงว่าจะดำเนินการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนโดยที่พ่อแม่ ผู้ปกครองได้เข้าไปมีส่วนร่วม นอกจากนั้นพบว่ายังได้มีการจัดหาทรัพยากรเพิ่มเติมโดยความร่วมมือระหว่างโรงเรียน และชุมชนด้วยโรงเรียน เซนต์เทเรส ในรัฐชิคานีย์ ได้เข้าร่วมโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพร่วมกับหน่วยบริการสุขภาพชุมชนแคนเทอเบอรี ทำการวิจัยโดยการนำแนวคิดการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมาจัดกิจกรรมสุขภาพโดยพัฒนาความสัมพันธ์พ่อแม่และผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและโครงการต่างๆและการติดต่อข้อมูลข่าวสารผ่านการดำเนินงานทางจดหมายข่าวของโรงเรียน จากผลการศึกษา พบว่า พ่อแม่ผู้ปกครองมีความตระหนักในการมีส่วนร่วมในการพัฒนา มีความสนใจข้อมูลข่าวสารสุขภาพและเข้าร่วมประชุมทางด้านสุขภาพที่โรงเรียนเพิ่มมากขึ้น

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยผลการดำเนินงานโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากู๋เกีต มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3 ประการ คือ 1. เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ กรณีโรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากู๋เกีต 2. เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ กรณีโรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากู๋เกีต 3. เพื่อศึกษาประโยชน์และข้อเสนอแนะการดำเนินงานโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ กรณีโรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากู๋เกีต

3.1 การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่

1. นักเรียนโรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากู๋เกีต ปีการศึกษา 2552 จำนวน 287 คน
2. ครูและเจ้าหน้าที่ ของโรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากู๋เกีต จำนวน 17 คน
3. ผู้ปกครองนักเรียนของโรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากู๋เกีต จำนวน 1,034 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. นักเรียนโรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากู๋เกีต ปีการศึกษา 2552 จำนวน 165 คน (เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 37 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 44 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 41 คน และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 43 คน)
2. ครูและเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากู๋เกีต จำนวน 16 คน
3. ผู้ปกครองนักเรียนของโรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากู๋เกีต จำนวน 278 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ความพึงพอใจผู้บริหาร
ประชาชน

3.2.1 แบบสอบถามโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนบ้านอ่าวปอ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากฎเก็ดแบ่งเป็น 5 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 กระบวนการดำเนินงานโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน
บ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากฎเก็ด มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้

5	หมายถึง	มีผลการดำเนินงานในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีผลการดำเนินงานในระดับมาก
3	หมายถึง	มีผลการดำเนินงานในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีผลการดำเนินงานในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีผลการดำเนินงานในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ผลการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ โรงเรียนส่งเสริม
สุขภาพของโรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากฎเก็ด มีลักษณะเป็นแบบมาตร
ประมาณค่า 5 ระดับ ดังรายละเอียดตอนที่ 2

ตอนที่ 4 ประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน
บ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากฎเก็ด มีลักษณะเป็นปลายเปิด

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน
บ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากฎเก็ด มีลักษณะเป็นปลายเปิด

3.3 การสร้างเครื่องมือ

ศึกษาเอกสารโครงการ ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของ
โรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากฎเก็ด

1. สร้างแบบประเมินตามกรอบการประเมินตามวัตถุประสงค์ และประเมิน
ความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง
2. ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและภาษา
3. ปรับปรุงและจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์ และนำแบบประเมินไปใช้

3.4 วิธีการเก็บข้อมูล

ศึกษาโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาภูเก็ต โดยศึกษากิจกรรม วันเวลา เพื่อวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ประสานงานกับผู้รับผิดชอบโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนบ้าน อ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภูเก็ต เพื่อเข้าเก็บข้อมูล
2. ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์
3. บันทึกและวิเคราะห์ข้อมูล

3.5 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้วิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบการประเมินตาม วัตถุประสงค์ ประเมินความพึงพอใจผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการ

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบ โดยหาค่าความถี่ และร้อยละ
2. ความคิดเห็นต่อโครงการ โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.6 เกณฑ์การประเมินค่าเฉลี่ย

ผู้วิจัยได้นำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบความเรียงโดยแนวความคิดของ นารีนุช สมวาสนาพานิช (2544 : 55) ได้กำหนดค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ดังนี้

4.50 – 5.00	มีผลการดำเนินงานในระดับมากที่สุด
3.50 – 4.49	มีผลการดำเนินงานในระดับมาก
2.50 – 3.49	มีผลการดำเนินงานในระดับปานกลาง
1.50 – 2.49	มีผลการดำเนินงานในระดับน้อย
1.00 – 1.49	มีผลการดำเนินงานในระดับน้อยที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการอภิปรายผล โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ในครั้งนี้ ขอรายงานในประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม จำแนกเป็น 3 กลุ่ม คือ นักเรียน ครู ผู้ปกครอง โดยแต่ละกลุ่มจะนำเสนอเป็น 4 ตอน

ตอนที่ 1 สรุปผลข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สรุปผลข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อผลการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

ตอนที่ 3 สรุปผลข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

ตอนที่ 4 สรุปประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

นักเรียน

ตารางที่ 4.1 ผลการเก็บข้อมูลจากนักเรียนข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

	ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
เพศ			
- ชาย		74	44.80
- หญิง		91	55.20
	รวม	165	100.00

ตารางที่ 4.1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งหมด 165 คน เป็นเพศชาย จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 44.80 และเป็นเพศหญิง จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 55.20

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

ตารางที่ 4.2 กระบวนการดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

กระบวนการดำเนินงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. มีการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วม และแสดงความคิดเห็นต่อโครงการครั้งนี้	4.25	0.64	มาก	4
2. การประชาสัมพันธ์ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้ข้อมูลโครงการ	4.78	0.41	มากที่สุด	2
3. มีการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ตรวจสอบการดำเนินโครงการเพื่อให้เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด	4.55	0.74	มากที่สุด	3
4. ผลของโครงการ นำไปแก้ไขปัญหาคือ	4.81	0.38	มากที่สุด	1
รวม	4.59	0.54	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อ กระบวนการดำเนินงานโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ มากที่สุดคือ ผลของโครงการ นำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้ ($\bar{X}=4.81$) รองลงมาคือการประชาสัมพันธ์ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้ข้อมูลโครงการ ($\bar{X}=4.78$) น้อยที่สุดคือ มีการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วม และ แสดงความคิดเห็นต่อโครงการครั้งนี้ ($\bar{X}=4.25$)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

ตารางที่ 4.3 ระดับความคิดเห็นต่อผลการดำเนินงานต่อโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

การบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ ฯ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. การจัดโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ครั้งนี้ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาพฤติกรรมและสุขภาพตามสุขบัญญัติแห่งชาติ	4.39	0.79	มาก	7
2. การจัดโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ครั้งนี้ช่วยส่งเสริมดูแลรักษาร่างกายและของใช้ให้สะอาด	4.62	0.60	มากที่สุด	4
3. การจัดโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ครั้งนี้เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนล้างมือให้สะอาดก่อนกินอาหารและหลังการขับถ่าย	4.57	0.66	มากที่สุด	5
4. การจัดโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ครั้งนี้ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนกินอาหารสุก สะอาด ปราศจากสารอันตราย และหลีกเลี่ยงอาหารรสจัด สีสันฉูดฉาด	4.65	0.62	มากที่สุด	3
5. การจัดโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ครั้งนี้ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนออกกำลังกายสม่ำเสมอและตรวจสุขภาพประจำปี	4.79	0.46	มากที่สุด	1
6. การจัดโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ครั้งนี้ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตใจให้ร่าเริงแจ่มใสอยู่เสมอ	4.56	0.61	มากที่สุด	6
7. การจัดโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพครั้งนี้ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีสำนึกต่อส่วนรวมร่วมสร้างสรรค์สังคม	4.76	0.47	มากที่สุด	2
รวม	4.62	0.60	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความ คิดเห็นว่าการจัดโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ครั้งนี้ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนออกกำลังกายสม่ำเสมอและตรวจสุขภาพประจำปี อยู่ในระดับสูงที่สุด($\bar{X}$ =4.79) รองลงมาคือการจัดโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ครั้งนี้ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีสำนึกต่อส่วนรวมร่วมสร้างสรรค์สังคม ($\bar{X}$ =4.76) และน้อยที่สุดคือ การ

จัดโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพครั้งนี้ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาพฤติกรรมและสุขภาพตามสุขบัญญัติแห่งชาติ ($\bar{X}=4.39$)

ครูและเจ้าหน้าที่

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
- ชาย	4	25.00
- หญิง	12	75.00
รวม	16	100.0

จากตารางที่ 4.4 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งหมด 16 คน เป็นเพศชาย จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 และ เป็นเพศหญิง จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

ตารางที่ 4.5 ระดับความพึงพอใจต่อโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

กระบวนการดำเนินงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. มีการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วม และแสดงความคิดเห็นต่อโครงการครั้งนี้	4.18	0.65	มาก	3
2. การประชาสัมพันธ์ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้ข้อมูลโครงการ	4.81	0.40	มากที่สุด	1
3. มีการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตรวจสอบการดำเนินโครงการเพื่อให้เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด	4.50	0.81	มากที่สุด	2
4. ผลของโครงการ นำไปแก้ไขปัญหาได้	4.81	0.40	มากที่สุด	1
รวม	4.57	56	มากที่สุด	

จากตาราง ที่ 4.5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมี ความพึงพอใจต่อโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ อยู่ในระดับมากที่สุดคือการประชาสัมพันธ์ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้ข้อมูลโครงการ และผลการดำเนินงานโครงการ นำไปสู่การแก้ไขปัญหาของ ประชาชนในท้องถิ่นและการรายงานผลการดำเนินงานของโครงการให้ประชาชนรับทราบ ($\bar{x}=4.81$) เท่ากัน และมีการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตรวจสอบการดำเนินโครงการเพื่อให้เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด ($\bar{x}=4.50$) อยู่ในระดับต่ำสุด

ตอนที่ 3 ความ คิดเห็นต่อโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

ตารางที่ 4.6 ระดับความคิดเห็นต่อโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

การบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ ฯ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. การจัดโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพครั้งนี้ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาพฤติกรรมและสุขภาพตามสุขบัญญัติแห่งชา	4.43	0.81	มาก	4
2. การจัดโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพครั้งนี้ช่วยส่งเสริมดูแลรักษาร่างกายและของใช้ให้สะอาด	4.81	0.40	มากที่สุด	2
3. การจัดโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพครั้งนี้เป็นการกระตุ้นให้นักเรียน ล้างมือให้สะอาดก่อนกินอาหารและหลังการขับถ่าย	4.75	0.57	มากที่สุด	3
4. การจัดโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ครั้งนี้ช่วยส่งเสริม ให้นักเรียนกินอาหารสุก สะอาด ปราศจากสารอันตราย และหลีกเลี่ยงอาหารรสจัด สีจัดฉาด	4.81	0.40	มากที่สุด	2
5. การจัดโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ครั้งนี้ช่วยส่งเสริม ให้นักเรียนออกกำลังกายสม่ำเสมอและตรวจสุขภาพประจำปี	4.81	0.40	มากที่สุด	2
6. การจัดโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ครั้งนี้ช่วยส่งเสริม ให้นักเรียนมีจิตใจให้ร่าเริงแจ่มใสอยู่เสมอ	4.75	0.57	มากที่สุด	3
7. การจัดโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพครั้งนี้ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีสำนึกต่อส่วนรวมร่วมสร้างสรรค์สังคม	4.87	0.34	มากที่สุด	1
รวม	4.74	0.49	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานของโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด คือ การจัดโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพครั้งนี้ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีสำนึกต่อส่วนรวมร่วมสร้างสรรค์สังคม ($\bar{x}=4.69$) และน้อยที่สุด คือ การจัดโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ครั้งนี้ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาพฤติกรรมและสุขภาพตามสุขบัญญัติแห่งชาติ ($\bar{x}=4.34$)

ผู้ปกครอง

ตารางที่ 4.7 ผลการเก็บข้อมูลจากผู้ปกครองข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
- ชาย	119	42.80
- หญิง	159	57.20
รวม	278	100.00

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งหมด 278 คน เป็นเพศชาย จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 42.80 และเป็นเพศหญิง จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 57.20

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพึงพอใจของผู้ปกครองต่อผลการดำเนินงานตามโครงการ ฯ

ตารางที่ 4.8 ระดับความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

กระบวนการดำเนินงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. มีการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นต่อโครงการครั้งนี้	4.25	0.65	มาก	4
2. การประชาสัมพันธ์ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้ข้อมูลโครงการ	4.69	0.52	มาก	2
3. มีการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตรวจสอบการดำเนินโครงการเพื่อให้เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด	4.53	0.74	มาก	3
4. ผลของโครงการ นำไปแก้ไขปัญหาได้	4.82	0.38	มาก	1
รวม	4.57	0.57	มาก	

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจต่อกระบวนการดำเนินงานตามโครงการฯ อยู่ในระดับมากที่สุดคือ ผลการดำเนินงานโครงการนำไปสู่การแก้ไขปัญหาของประชาชนในท้องถิ่นและการรายงานผลการดำเนินงานของโครงการให้ประชาชนรับทราบ ($\bar{x}=4.83$) รองลงมา คือ การประชาสัมพันธ์ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้ข้อมูลโครงการ ($\bar{x}=4.69$) และมีการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วม และแสดงความคิดเห็นต่อโครงการครั้งนี้ ($\bar{x}=4.69$) อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อผลการดำเนินงานของโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

ตารางที่ 4.9 ระดับความคิดเห็นต่อผลการดำเนินงานต่อโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

การบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ ฯ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. การจัดโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ครั้งนี้ช่วยส่งเสริม ให้นักเรียนได้พัฒนาพฤติกรรมและสุขภาพตามสุขบัญญัติแห่งชาติ	4.38	0.76	มาก	6
2. การจัดโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพครั้งนี้ช่วยส่งเสริมดูแลรักษาร่างกายและของใช้ให้สะอาด	4.64	0.57	มากที่สุด	3
3. การจัดโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ครั้งนี้เป็นการกระตุ้น ให้นักเรียน ล้างมือให้สะอาดก่อนกินอาหารและหลังการขับถ่าย	4.54	0.67	มากที่สุด	5
4. การจัดโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ครั้งนี้ช่วยส่งเสริม ให้นักเรียนกินอาหารสุก สะอาด ปราศจากสารอันตราย และหลีกเลี่ยงอาหารรสจัด สีจัดฉูด	4.69	0.58	มากที่สุด	2
5. การจัดโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพครั้งนี้ช่วยส่งเสริม ให้นักเรียนออกกำลังกายสม่ำเสมอและตรวจสุขภาพประจำ	4.71	0.57	มาก	1
6. การจัดโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพครั้งนี้ช่วยส่งเสริม ให้นักเรียนมีจิตใจให้ร่าเริงแจ่มใสอยู่เสมอ	4.62	0.58	มาก	4
7. การจัดโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพครั้งนี้ช่วยส่งเสริม ให้นักเรียนมีสำนึกต่อส่วนรวมร่วมสร้างสรรค์สังคม	4.64	0.60	มาก	3
รวม	4.60	0.61	มาก	

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานของโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ อยู่ในระดับมากที่สุดคือการจัดโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพครั้งนี้ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนกินอาหารสุก สะอาด ปราศจากสารอันตราย และหลีกเลี่ยงอาหารรสจัด สีฉูดฉาด ($\bar{x}=4.71$) รองลงมาคือ การจัดโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพครั้งนี้ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนออกกำลังกายสม่ำเสมอและตรวจสุขภาพประจำปี ($\bar{x}=4.69$) และน้อยที่สุด คือ การจัดโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพครั้งนี้ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาพฤติกรรมและสุขภาพตามสุขบัญญัติแห่งชาติ ($\bar{x}=4.38$)

ตอนที่ 4 ประโยชน์ที่ผู้เรียนได้รับจากโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

1. ช่วยให้ทุกคนสนใจออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ
2. สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
3. ช่วยกระตุ้นให้สนใจเรื่องสุขภาพ
4. ช่วยให้ตระหนักถึงสุขภาพกายที่ดี
5. ทำให้ตระหนักถึงการมีสุขภาพดีของผู้เกี่ยวข้อง
6. ทำให้มีสุขภาพที่แข็งแรงและไม่มีโรคภัยต่าง ๆ
7. เด็กมีสุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรงมากขึ้น รู้จักรักษาความสะอาด
8. ทำให้รู้จักวิธีการเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อเสียของโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

1. ควรมีการจัดโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอีกในครั้งต่อไปเพราะจะทำให้ทุกคนได้สนใจสุขภาพกันมากขึ้น
2. ควรมีการจัดกิจกรรมจำนวนมาก ๆ เพราะจะสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินได้ดี
3. ควรมีความพร้อมให้มากกว่านี้เช่น งบประมาณ และกำลังคน
4. โครงการนี้มีประโยชน์มากทุกโรงเรียนสมควรมี
5. ควรมีเวลาที่นานกว่านี้เพื่อให้ทำกิจกรรมได้ครบถ้วน
6. ควรมีการรณรงค์ให้เป็นนโยบายของโรงเรียน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากฎเก็ด มีวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ประการ คือ 1. เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ กรณีโรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากฎเก็ด 2. เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ กรณีโรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากฎเก็ด 3. เพื่อศึกษาประโยชน์และ ข้อเสนอแนะการดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ กรณีโรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากฎเก็ด

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินครั้งนี้ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพทุกคน โดยใช้แบบสอบถาม

5.1 สรุปผลการประเมิน

การเก็บข้อมูลโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ จำแนกกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม คือ นักเรียน ครู เจ้าหน้าที่ และผู้ปกครอง โดยสรุปผลการประเมินของแต่ละกลุ่มได้ดังต่อไปนี้

นักเรียน

ทั้งหมด 165 คน เป็นเพศชาย จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 44.80 และเป็นเพศหญิง จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 55.20

มีความคิดเห็นว่า กระบวนการดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ กรณีโรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากฎเก็ด มีความพึงพอใจมากที่สุด คือ ผลการดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพนำไปสู่การแก้ไขปัญหาของประชาชนในท้องถิ่น และการรายงานผลการดำเนินงานของโครงการให้ประชาชนรับทราบ รองลงมา คือ การประชาสัมพันธ์ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้ข้อมูลโครงการ น้อยที่สุด คือ มีการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นต่อโครงการครั้งนี้

ผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ กรณีโรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากฎเก็ด มีความคิด เห็นว่าการจัดโครงการ

โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ครั้งนี้ช่วยส่งเสริม ให้นักเรียนออกกำลังกายสม่ำเสมอและตรวจสุขภาพประจำปี อยู่ในระดับสูงที่สุดรองลงมาคือ การจัดโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ครั้งนี้ช่วยส่งเสริม ให้นักเรียนมีสำนึกต่อส่วนรวมร่วมสร้างสรรค์สังคม และน้อยที่สุดคือ การจัดโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ครั้งนี้ช่วยส่งเสริม ให้นักเรียนได้พัฒนาพฤติกรรมและสุขภาพตามสุขบัญญัติแห่งชาติ

ครูและเจ้าหน้าที่

จำนวนทั้งหมด 16 คน เป็นเพศชาย จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 และเป็นเพศหญิงจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00

มีความคิดเห็นว่า กระบวนการดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ กรณีโรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากว๊านแก้วมีความ ความพึงพอใจ มากที่สุด คือ การประชาสัมพันธ์ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้ข้อมูลโครงการ และผลการดำเนินงานโครงการนำไปสู่การแก้ไขปัญหาของประชาชนในท้องถิ่น และการรายงานผลการดำเนินงานของโครงการให้ประชาชนรับทราบเท่ากัน และมีการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ตรวจสอบการดำเนินโครงการเพื่อให้เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนดอยู่ในระดับต่ำสุด

ผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ กรณีโรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากว๊านแก้ว มีความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานของโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด คือ การจัดโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพครั้งนี้ช่วยส่งเสริม ให้นักเรียนมีสำนึกต่อส่วนรวมร่วมสร้างสรรค์สังคม และ น้อยที่สุด คือ การจัดโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ครั้งนี้ช่วยส่งเสริม ให้นักเรียนได้พัฒนาพฤติกรรม และสุขภาพตามสุขบัญญัติแห่งชาติ

ผู้ประกอบการ

จำนวนทั้งหมด 278 คน เป็นเพศชาย จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 42.80 และเป็นเพศหญิงจำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 72.20

มีความคิดเห็นว่า กระบวนการดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ กรณีโรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากว๊านแก้วมีความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานตามโครงการฯ อยู่ในระดับมากที่สุดคือ ผลการดำเนินงานโครงการนำไปสู่การแก้ไขปัญหาของประชาชนในท้องถิ่น และการรายงานผลการดำเนินงานของโครงการให้ประชาชนรับทราบ

รองลงมา คือ การประชาสัมพันธ์ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้ข้อมูลโครงการ และมีการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วม และแสดงความคิดเห็นต่อโครงการครั้งนี้ในระดับน้อยที่สุด

ผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ กรณีโรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากู๋เก๋มีความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานของโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด คือ การจัดโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพครั้งนี้ช่วยส่งเสริม ให้นักเรียนกินอาหารสุก สะอาด ปราศจากสารอันตราย และหลีกเลี่ยงอาหารรสจัด สีสันฉูดฉาด รองลงมา คือ การจัดโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ครั้งนี้ช่วยส่งเสริม ให้นักเรียนออกกำลังกายสม่ำเสมอและตรวจสุขภาพประจำปี และน้อยที่สุด คือ การจัดโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ครั้งนี้ช่วยส่งเสริม ให้นักเรียนได้พัฒนาพฤติกรรมและสุขภาพตามสุขบัญญัติแห่งชาติ

5.2 ประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

1. ช่วยให้ทุกคนสนใจออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ
2. สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
3. ช่วยกระตุ้นให้สนใจเรื่องสุขภาพ
4. ช่วยให้ตระหนักถึงสุขภาพกายที่ดี
5. ทำให้ตระหนักถึงการมีสุขภาพดีของผู้เกี่ยวข้อง
6. ทำให้มีสุขภาพที่แข็งแรงและไม่มีโรคภัยต่าง ๆ
7. เด็กมีสุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรงมากขึ้น รู้จักรักษาความสะอาด
8. ทำให้รู้จักวิธีการเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ

ข้อเสนอแนะของโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

1. ควรมีการจัดโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอีกในครั้งต่อไปเพราะจะทำให้ทุกคนได้สนใจสุขภาพกันมากขึ้น
2. ควรมีการจัดกิจกรรมจำนวนมาก ๆ เพราะจะสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินได้3.ดี
3. ควรมีความพร้อมให้มากกว่านี้เช่น งบประมาณ และกำลังคน
4. โครงการนี้มีประโยชน์มากทุกโรงเรียนสมควรมี
5. ควรมีเวลาดูแลนานกว่านี้เพื่อให้ทำกิจกรรมได้ครบถ้วน
6. ควรมีการรณรงค์ให้เป็นนโยบายของโรงเรียน

5.3 อภิปรายผล

จาก การศึกษาวิจัยผลการดำเนิน โครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน บ้านอ่าวปอสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากว๊านพะเยา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการเก็บข้อมูลจากนักเรียน ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวนทั้งหมด 165 คน เป็นเพศชาย จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 44.80 และเป็นเพศหญิง จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 55.20 ครู และ เจ้าหน้าที่ ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวนทั้งหมด 15 คน เป็นเพศชาย จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 53.33 และเป็นเพศหญิง จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 46.67 ผู้ปกครอง ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวนทั้งหมด 278 คน เป็นเพศชาย จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 6.83 และเป็นเพศหญิง จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 21.22

1. ความพึงพอใจของนักเรียนต่อ กระบวนการดำเนินงานของโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอยู่ในระดับพอใจมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ สงบ พงษ์พิพัฒน์ (2544 :74) ศึกษาพฤติกรรมการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ระดับการปฏิบัติตาม กลวิธีการดำเนินงาน โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพด้านการ เสริมสร้างความเข้มแข็งในระดับท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก เป็นอันดับสูงสุด แสดงให้เห็นว่าเป็นการดำเนินงานที่สามารถเพิ่มศักยภาพให้ผู้เกี่ยวข้อง องค์กร ท้องถิ่นและโรงเรียนที่มีความสนใจให้ได้มีความสามารถพอที่จะดำเนินการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพได้

2. ความคิดเห็นต่อผลการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ มีความคิดเห็นต่อผลการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บันเทิง ทานะพันธ์, (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมของ บุคคลากรในการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมผู้บริหาร ครูอนามัยโรงเรียน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ครูประจำชั้น และผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพของ โรงเรียนอยู่ในระดับมาก

3. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม คือ ควรมีการจัดโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอีกในครั้งต่อไปเพราะจะทำให้ทุกคนได้สนใจสุขภาพกันมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 26.01 รองลงมา ได้แก่ ควรมี การรณรงค์ให้เป็นนโยบายของโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 17.07 และ ควรมีความพร้อมให้มากกว่านี้ เช่น งบประมาณ และกำลังคน คิดเป็นร้อยละ 15.44 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรทัย ชัยวงศ์, (2544 : 74-75) ศึกษาปัจจัยนำเข้าเพื่อการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

ในจังหวัดเชียงใหม่ ได้เสนอแนวทางการดำเนินไว้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างมากในการที่จะนำพาโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จ โดยผู้บริหารจะเป็นแกนนำและแบ่งงานให้ทุกคนมีส่วนร่วมรับผิดชอบ ให้การสนับสนุนทั้งร่างกาย แรงใจ เน้นการทำงานเป็นทีมเพื่อให้เกิดภาคี ให้การสนับสนุนเอาจริงเอาจัง ควบคุมให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงาน พัฒนา จัดหางบประมาณมาสนับสนุน โรงเรียน มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนโรงเรียนจัดกิจกรรมต่างๆร่วมกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลพึ่งพาอาศัย อันเป็นผลทำให้ชุมชนให้การสนับสนุนและเข้ามามีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจ ทั้งร่างกาย และงบประมาณ

5.4 ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาผลการดำเนินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ อย่างน้อย 3 เดือน ครั้งเพื่อเป็นการพัฒนาโครงการอยู่ตลอดเวลา
2. ในกรณีภาพรวมมีการพัฒนาตามแบบแผนโครงการในขั้นที่ดีแล้วควรมีการศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียนที่มีปัญหาเป็นรายๆ ไป
3. ควรมีการศึกษาผลของโครงการอื่น ๆ เพื่อเป็นการติดตามและพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ป
ร
จ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2543). การศึกษาเชิงนโยบายการปฏิรูปวิชาชีพครู ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- ชิรวัดน์ นิจนตร. (2542). การวางแผนการศึกษา. ภูเก็ต : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา. คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏภูเก็ต, อ้างจาก Dald, E. (1973). **Management theory and practice**. New York : McGraw – Hill Book.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2529). หลักการบริหารการศึกษาทั่วไป. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประภาพันท์ พลายจันทร์. (2546). ความพึงพอใจของนักศึกษาในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศและบริการของห้องสมุด (รายงานการวิจัย). คณะเกษตรศาสตร์. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- พิทักษ์ ตรุษทิม. (2545) ความพึงพอใจของประชาชนต่อระบบและกระบวนการให้บริการของ กรุงเทพมหานคร : ศึกษากรณีสำนักงานเขตยานนาวา. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- พิสนุ ฟองศรี. (2549). เทคนิควิธีการประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ : พิมพ์งาม.
- รวีวรรณ อังคนุรักษ์พันธ์. (2533). เอกสารคำสอนวิชา วพ 306 การวัดผลคติเบื้องต้น. ชลบุรี : ภาควิชาหลักสูตรการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2542). การบริหารหลักการทฤษฎี และ ประเด็นทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรการพิมพ์.
- วัน เดชพิชัย. (2535). คู่มือการวิจัยและการประเมินโครงการทางการศึกษา และ พฤติกรรมศาสตร์. ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ศิริอร ชันชหัตถ์. (2547). องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรภาพพิมพ์.
- สมคิด บางโม. (2545). องค์การและการจัดการ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วิทย์พัฒนา.
- สมยศ นาวิการ. (2544). การบริหารคู่มือและแบบทดสอบ. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ.

เสาวนิตย์ ชัยมุสิก. (2545). การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ระดับสถานศึกษา. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์บุ๊กพอยท์.

_____. (2545). ความสำเร็จในการปฏิบัติการกิจของวัดอัมพวัน อำเภอพหลุมบุรี จังหวัด
สิงห์บุรี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บทความ

โกวิท พวงงาม. (2534, พฤษภาคม). “การประเมินโครงการ.” วารสารพัฒนาชุมชน, 30(5).
หน้า 25 – 32.

ทักษิณ ชินวัตร. (2545). “นโยบายการบริหารจังหวัดทดลองแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนา.”
วารสารดำรงราชานุภาพ, 2(4) หน้า 6-7.

ทัศนีย์ ธรรมสิทธิ์. (2545). “การปฏิรูประบบการสู่การบริหารภาครัฐแนวใหม่.”
วารสารดำรงราชานุภาพ, 2(5) หน้า 14 – 15.

ไพศาล หวังพานิช. (2533, มกราคม – เมษายน). “หลักและวิธีประเมินโครงการ.” วารสารการ
วัดผลการศึกษา, 11(33). หน้า 23 – 38.

วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์และเฉลิมชัย หาญกล้า. (2546). “คุณภาพความสำเร็จที่ต้องเริ่มจากภายใน
สถานศึกษา.” วารสารข้าราชการครู, 23 (4). หน้า 42.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2542, มกราคม – มิถุนายน). “การออกแบบการกำกับงานและ
ประเมินผลโครงการ”. วารสารวิธีวิทยาการวิจัย, 12(1). หน้า 50 - 62.

วิทยานิพนธ์

ชัยยศ พรหมมาศ. (2547). การดำเนินงานการปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา.

วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. ภูเก็ต : มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.

ดำรง บุญโชติ. (2546). ศึกษาผลกระทบจากโครงการเปลี่ยนเส้นทางชีวิตเกษียณก่อนกำหนดต่อการ
บริหารจัดการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดภูเก็ตวิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต.
ภูเก็ต : มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.

สุภาภรณ์ ยุคุณธร. (2547). การศึกษากระบวนการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษาของ
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรณีศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเขตพื้นที่
การศึกษาภูเก็ต วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. ภูเก็ต : มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.

สารสนเทศจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

อธิปัตย์ คลีสุนทร. (2547). ยุทธศาสตร์การบริหารในยุคโลกาภิวัตน์ สืบค้นเมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2551, จาก http://www.moe.go.th/main2/article/article_atipat/cyber_manage.htm

ภาษาต่างประเทศ

BOOKS

Good, Carter. (1973). **Dictionary of Education**. New York : Mc Graw – Hill Book Company

Kotler, Phillip. (2000). **Marketing Management**. New Jersey : Prentice – Hall Inc.

Mullins, Lavric J. (1985). **Management and Organization Behavior**. London :
Pitman Company.

Shelley, Maynard. (1975). **Responding to Social Change**. Pennsylvania : Dowlon, Hutchinso

Vroom, W.H. (1964). **Work and Motivation**. New York : John Wiley and Sons Inc.

Walman, B.B. (1989). **Dictionary of Behavioral Science**. San diego, Calif : Academic Press.

ด
ร
ค
น
ว
ก

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

ผลการดำเนินงานโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ กรณีโรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภูเก็ต

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามความพึงพอใจต่อโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ
2. แบบสอบถามนี้มิได้มีผลกระทบต่อหน่วยงานหรือบุคคลใดเป็นเพียงการสำรวจความพึงพอใจ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาให้ตรงตามความต้องการที่แท้จริงของเยาวชนยิ่งขึ้น
3. แบบสอบถามฉบับนี้มีทั้งหมด 5 ตอน คือ
  - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
  - ตอนที่ 2 ความคิดเห็นในการดำเนินงาน โครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ
  - ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ
  - ตอนที่ 4 ประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ
  - ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถาม

ผลการดำเนินงานโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ กรณีโรงเรียนบ้านอ่าวปอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภูเก็ต

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่อง ที่ตรงกับความจริง และความคิดเห็น
ของท่าน

เพศ

ชาย

หญิง

ตอนที่ 2 การดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

กระบวนการดำเนินงาน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. มีการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วม และแสดงความคิดเห็นต่อโครงการครั้งนี้					
2. การประชาสัมพันธ์ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้ข้อมูลโครงการ					
3. มีการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตรวจสอบการดำเนินโครงการเพื่อให้เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด					
4. ผลของโครงการ นำไปแก้ไขปัญหาได้					

ตอนที่ 3 การบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

การบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. การจัดโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ครั้งนี้ ช่วยส่งเสริม ให้นักเรียนได้พัฒนา พฤติกรรมและสุขภาพตามสุขบัญญัติแห่งชาติ					
2. การจัดโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ครั้งนี้ช่วย ส่งเสริม ดูแลรักษาร่างกาย และของ ใช้ให้สะอาด					
3. การจัดโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ครั้งนี้ เป็นการกระตุ้น ให้นักเรียน ล้างมือให้ สะอาดก่อนกินอาหารและหลังการขับถ่าย					
4. การจัดโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ครั้งนี้ ช่วยส่งเสริม ให้นักเรียนกินอาหารสูง สะอาด ปราศจากสารอันตราย และหลีกเลี่ยง อาหารรสจัด ไขมันสูง					
5. การจัดโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ครั้งนี้ ช่วยส่งเสริม ให้นักเรียนออกกำลังกาย สม่ำเสมอและตรวจสุขภาพประจำปี					
6. การจัดโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ครั้งนี้ช่วย ส่งเสริม ให้นักเรียนมีจิตใจให้ร่าเริง แจ่มใสอยู่เสมอ					
7. การจัดโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ครั้งนี้ ช่วยส่งเสริม ให้นักเรียนมีสำนึกต่อ ส่วนรวมร่วมสร้างสรรค์สังคม					

ตอนที่ 4 ประโยชน์ที่ท่านได้รับจากโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ขอขอบคุณ
ชลิต ก้านธานนท์

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ – นามสกุล นายชลิต กันธานนท์
ประวัติการศึกษา ระดับปริญญาตรี

ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน
ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2550

(ประถมศึกษา)

วิทยาลัยครูภูเก็ต

ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านอ่าวปอ

– ปัจจุบัน

โรงเรียนบ้านอ่าวปอ ตั้งอยู่หมู่ที่ 6

ตำบลปากคลอง อำเภอถลาง

จังหวัดภูเก็ต